

**TÜRKİYE'DE PSİKOLOJİK DANIŞMA VE
REHBERLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ**

Sultanberk HALMATOV

Doktora Tezi

**Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE**

2014

(Her Hakkı Saklıdır)

T. C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİĞİN
GELİŞİM SÜRECİ
(Development of Psychological Counselling and Guidance in Turkey)

DOKTORA TEZİ

Sultanberk HALMATOV

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

ERZURUM
KASIM, 2014

KABUL VE ONAY

Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE danışmanlığında, Sultanberk HALMATOV tarafından hazırlanan "Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Gelişim Süreci" başlıklı çalışma / / tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN

İmza:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Serhan A. İSPİRLİ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mücahit KAĞAN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Adem PEKER

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

18 Kasım 2014

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKILTIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum "Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Gelişim Süreci" başlıklı çalışmamın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 5 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma
- için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

18/11/2014

Sultanberk HALMATOV

ÖZET

DOKTORA TEZİ

TÜRKİYE’DE PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ

Sultanberk HALMATOV

2014, 153 sayfa

Rehberlik kavramı 1950’li yıllarda Türk Millî Eğitim Sistemine girmiştir. Bu yıllarda Türkiye’deki eğitim sistemini incelemek üzere Amerikalı uzmanlar davet edilmiş ve Amerika’ya eğitim görmek üzere Türk eğitimciler gönderilmiştir. 1953’de Talim ve Terbiye Dairesi’ne bağlı “Test ve Araştırma Bürosu” kurulmuştur. 1953-1954 öğretim yılından itibaren Gazi Eğitim Enstitüsü’nün Pedagoji ve Özel Eğitim Bölümlerinde “Rehberlik” ve “Rehberlik Teknikleri” okutulmaya başlanmıştır. 1954-1955 yılları arasında rehberlik konusunda kitap, broşür ve makaleler yayımlanmaya başlanmıştır. 1955 yılında Ankara’da Demirlibağçe İlkokulu’nda “Psikolojik Servis Merkezi” adlı bir “Rehberlik ve Araştırma Merkezi” açılmıştır. 2013 yılı itibariyle bu merkezlerin sayısı 212’ye ulaşmıştır. 1955 yılında İstanbul’da Atatürk Kız Lisesi ve 1965 yılında Ankara’da Deneme Lisesi’nin programları rehberlik anlayışına göre hazırlanarak söz konusu okullarda rehberlik servisleri kurulmuştur. 1953-1988 yılları arasında toplanan Millî Eğitim Şûraları’nda (V., VII., VIII., IX., X., XI. ve XII.) rehberlik farklı anlam ve içeriklerde de olsa ayrıntılı bir şekilde yer almıştır. 1962 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nin Psikoloji Bölümü lisans programına “Danışma Psikolojisi” dersi eklenmiştir. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik” bölümü kurularak burada lisans düzeyinde eğitime başlanmıştır.

. Bu araştırma ile Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili yasal ve kurumsal gelişmeler ile mevcut durum incelenmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin 1950 yılından günümüze kadar sürekli bir gelişim gösterdiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Rehberliğin Gelişimi, PDR

ABSTRACT
DISSERTATION
DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL COUNSELLING AND GUIDANCE
IN TURKEY

Sultanberk HALMATOV

2014, 153 pages

The term counselling was introduced into Turkish National Education System in 1950s. American experts were invited into Turkey to study the Turkish education system, and Turkish pedagogues were sent to America in order to study there. In 1953, “Test and Research Bureau” was established being attached to Education and Morality Department. As of 1953-1954 school year, “Guidance” and “Guidance Techniques” were instructed in Pedagogy and Special Training Departments Gazi University. Between 1954 and 1955, various books, brochures and articles were produced regarding guidance. In 1955, the first “Guidance and Research Centre” namely “Psychological Service Centre” was started in Demirlibağçe Primary School Ankara. By 2013, the number of such centres has gone up to 212. In 1955, the programs of Atatürk Girls’ High School Istanbul, and Deneme High School Ankara were prepared in accordance with an understanding of guidance, and guidance centres services were established in both schools. During National Education Councils (V, VII, VIII, IX, X, XI and XII) assembled between 1953 and 1988, guidance was discussed in detail though under a different meaning and content. In 1962, “Counselling Psychology” lecture was placed into undergraduate program of Psychology Department Middle East Technical University. In 1965, department of “Education Psychology and Guidance” was established in Education Faculty Ankara University, and the department offered bachelor’s degree. Under Second Five-Year Development Plan in 1967, the Ministry of National Education projected starting planned and programmed guidance practices at schools.

In this research where we attempt to outline developments in the field of Psychological Counselling and Guidance in Turkey, the first part addresses the problem, and the second part points out the objective and significance of the research, and information on related researches is provided. The third part includes findings and evaluations. The conclusion and recommendations from the research are given in the fourth part. This research has investigated legal and organizational developments, and current status related with Psychological Counselling and Guidance in our country, evaluating the results afterwards.

Key Words: Psychological Counselling and Guidance, Development of Guidance, PDR

ÖN SÖZ

Türkiye’de 1950 yıllarından günümüze kadar olan süreçte psikolojik danışma ve rehberlik alanında önemli gelişmeler olmuştur. Başlangıçta bir kurs ve yaz semineri olarak verilmeye başlayan rehberlik eğitimi; zamanla sistemli bir bilim dalı haline gelmiştir. Psikolojik danışma ve rehberliğin Türkiye’deki gelişim sürecine baktığımızda zaman zaman gelişmelerin hızlandığını, zaman zaman duraksadığını görmekteyiz. 1980 yılından sonraki gelişmelere baktığımızda psikolojik danışma ve rehberliğin gelişiminin kararlı ve hızlı bir şekilde geliştiği de dikkat çekmektedir.

Tüm bu gelişmelere rağmen Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik tarihine ilişkin henüz kapsamlı bir çalışma yayınlanmamıştır. Bir bilim dalının tarihini öğrenmek, o bilim dalı üzerinde çalışmanın ana yollarından biridir. Bir bilim hakkında genel bilgi almanın tek yolu yine o bilim dalının tarihsel geçmişini öğrenmekten geçer.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki PDR alanının gelişim sürecini araştırmaktır. Bu çerçevede PDR alanının Türkiye’de doğuşu, gelişimi ve günümüzdeki durumu, izlediği temel politikalar ve yasal düzenlemeler PDR ile ilgili hizmet veren kurum ve kuruluşların evrimini belirlemektir. Araştırmada tarihsel yöntem kullanılarak literatür taramasına dayalı betimlemeler yapılmıştır.

Bu konuda çalışmam için bana vesile olan ve araştırma süresince yoğun iş temposuna rağmen, yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN’a, sadece tez çalışmamda değil, genel olarak her konuda elinden gelen yardımını esirgemeyen değerli Danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE’ye, bilgilerinden ve fikirlerinden yararlandığım, desteğini her zaman hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Birol ALVER’e ve bu çalışmamın gerçekleşmesinde emeği geçen tüm öğretim elemanlarına ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunmak istiyorum.

Her zaman yanımda olan ve beni destekleyen hayat arkadaşım, eşim Medera HALMATOV’a, yan odada babaları çalışırken gürültü yapmayarak destek olan ve onlara ayıracağım zamanımı başka işlerde harcamama rağmen babalarını çok seven oğlum Yuşa ve kızım Zeynep’e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Erzurum – 2014

Sultanberk HALMATOV

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iii
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Alt Problemler	5
1.4. Amaç	6
1.5. Önem	6
1.6. Varsayımlar	7
1.7. Sınırlılıklar	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	8
2.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Nedir?	8
2.2. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Tanımı	11
2.3. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin İlkeleri	12
2.3.1. Birey, Seçme Özgürlüğü Hakkına Sahiptir	12
2.3.2. İnsan Saygıya Değer Bir Varlıktır	12
2.3.3. Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmak İsteğe Bağlıdır	13
2.3.4. Rehberlik Hayat Boyu Yararlanılabilecek Bir Hizmettir	13
2.3.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Gizlilik Esastır	13
2.3.6. Rehberlik Tüm Öğrencilere Açık Bir Hizmettir.....	13

2.3.7. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri İlgililerin İşbirliği İle Yürütülmelidir	14
2.3.8. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Bireysel Farklara Saygı Esastır	14
2.3.9. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Hem Bireye Hem de Toplum Karşı Sorumludur.....	14
2.3.10. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Eğitimin Ayrılmaz Bir Parçasıdır	15
2.4. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmet Türleri	15
2.4.1. Birey Sayısına Göre Rehberlik	15
2.4.2. Bireysel Rehberlik	15
2.4.3. Grup Rehberliği	16
2.5. Temel İşlevlerine Göre Rehberlik	16
2.5.2. Geliştirici (Gelişimsel) Rehberlik.....	17
2.5.3. Ayarlayıcı Rehberlik.....	18
2.5.4. Yöneltilici Rehberlik.....	18
2.5.5. Önleyici Rehberlik.....	19
2.6. Problem Alanlarına Göre Rehberlik.....	19
2.6.1. Eğitsel Rehberlik	20
2.6.2. Mesleki Rehberlik.....	20
2.6.3. Kişisel Rehberlik	21
2.7. Hizmet Alanlarına Göre Rehberlik	21
2.7.1. Eğitim Alanında Rehberlik.....	22
2.7.2. Sağlık Alanında Rehberlik.....	23
2.7.3. Sosyal Yardım Kurumlarında Rehberlik	23
2.7.4. Endüstri Alanında Rehberlik	24
2.8. Eğitim Kademelerine Göre Rehberlik.....	24
2.8.1. Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik.....	24
2.8.2. İlköğretimde Rehberlik	25
2.8.3. Orta Öğretimde Rehberlik	26
2.8.4. Yükseköğretimde Rehberlik	27
2.9. Tarihsel Gelişim Süresinde Ortaya Çıkan Rehberlik Yaklaşımları	27

2.9.1. Özellik Etmen (Faktör) Yaklaşımı.....	28
2.9.2. Krize Müdahale Yaklaşımı	28
2.9.3. Tedavi Edici/Yardım Edici Yaklaşım.....	29
2.9.4. Önleyici/Koruyucu Yaklaşım	29
2.9.5. Gelişimsel Yaklaşım.....	30
2.10. Dünya’da Rehberliğin Gelişimi	33
2.10.1. Amerika’da Rehberliğin Gelişimi	34
2.10.2. Avrupa’da Rehberliğin Gelişimi.....	38
2.10.3. Almanya’da Rehberliğin Gelişimi	38
2.10.4. Rusya’da Rehberliğin Gelişimi.....	39
2.10.5. Fransa’da Rehberliğin Gelişimi	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırmanın Modeli	43
3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni	43
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	45
4.1. Türkiye’de 1950 Öncesi Rehberlik Hizmetleri	45
4.2. Türkiye’de 1950 Sonrası Rehberlik Hizmetleri	47
4.2.1. Türk-Amerikan Yakınlaşmasının Etkileri	47
4.3. Amerikalı Uzmanların Rehberlik İle İlgili Raporları.....	48
4.3.1. John Ruff: Türkiye’de Ortaöğretim, Gözlemler, Problemler ve Tavsiyeler	48
4.3.2. Lester Beals: Rehberliğin Lüzumu Hakkında Rapor	49
4.3.3. Tompkins’in Raporu	56
4.3.4. Amerikalı Uzmanların Raporlarının Değerlendirilmesi	58
4.4. Yurt Dışında Eğitim Gören Türk Uzmanların Türkiye’ye Dönüşleri.....	59
4.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Kurumsallaşma Süreci	60
4.5.1. PDR ile İlgili Yasal Düzenlemeler	60
4.5.2. Test ve Araştırma Bürosunun Kurulması	60

4.5.3. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin Kurulması	61
4.5.4. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Yürütülen Çalışmalar	65
4.5.5. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) Bugünkü Durumu (2014)..	65
4.6. Kalkınma Plânlarında Rehberlik ile İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi	71
4.7. Millî Eğitim Şûraları ve PDR ile İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi.....	72
4.8. Rehberliğe İlişkin Okullarda Yürütülen Başlangıç Çalışmaları.....	75
4.9. Türkiye’de Rehber Öğretmenlerin Bugünkü Sayısal Durumu (2014).....	76
4.10. Yükseköğretim Kurumlarında Rehberliğe İlişkin Gözlenen Gelişmeler	81
4.10.1. Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitiminin Başlaması	82
4.10.2. Yükseköğretimde PDR Programlarının Bugünkü Sayısal Durumu	83
4.10.3. Üniversitelerdeki PDR Programlarındaki Öğretim Elemanı Sayısı ve Lisansüstü Programı Dağılımı	85
4.11. Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfının (YÖRET) Kurulması	86
4.11.1. YÖRET’in Amaçları.....	87
4.12. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinin (PDR-DER) Kurulması	87
4.12.1. Türk PDR Derneği’nin Kurucuları	88
4.12.2. Türk PDR-DER’in Amaçları	88
4.12.3. Türk PDR-DER’in Faaliyetleri.....	90
4.12.4. PDR Alanında Çalışanların Özlük Hakları ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Çalışmalar	90
4.12.5. Ulusal Kongre ve Toplantıları	90
4.12.6. Ulusal PDR Kongreleri.....	91
4.12.7. Ulusal PDR Öğrencileri Kongreleri	92
4.12.8. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantıları	93

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	99
5.1. Yasal Düzenlemelerde PDR ile İlgili Hükümlerin Değerlendirilmesi.....	99
5.2. Millî Eğitim Şûraları ve Kalkınma Plânlarında Rehberlik ile İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi	101
5.3. PDR Alanında Personel Yetiştirme Sürecinin Değerlendirilmesi	102
5.4. PDR ile İlgili Hizmet Veren Kurumların Değerlendirilmesi	103

5.5. Türkiye’de Uygulanan PDR Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi	104
5.6. Türk PDRDER ve YÖRET Vakfının PDR’nin Gelişimi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi.....	105
5.7. Öneriler	108
KAYNAKÇA	110
EKLER.....	118
EK 1. Selva Çalışkan’ın Columbia Üniversitesi’ne Gönderilmesi Kararnamesi	118
EK 2. Otto Mathiasen’in Test ve Rehberlik Bürosuna Atanma Kararnamesi 1953.....	119
EK 3. Ankara Üniversitesi Psikoloji laboratuvarı için İngiltere’den Satın Alınması İstenen Aletler Hakkında Alınan 393 Sayılı Tezkere	120
EK 4. İngiltere’den Getirilmek İstenen Psikoloji Aletleri Bedeli Hakkında Yazısı.....	121
EK 5. İngiltere’den Getirilecek Olan Psikolojik Aletler Hakkında Bilgi.....	122
EK 6. İngiltere’den Getirilecek Psikolojik Aletler Hakkında Bilgi.....	123
EK 7. İngiltereden Getirilecek Olan Aletlerin Fiyat Listesi	124
EK 8. Amerikalı Prof. Dr. Kanneth S. Wood’un Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezine Atanması	125
EK 9. Amerika’lı Prof. Dr. Mildred F. Berry’nin RAM ve Gazi Eğitim Enstitüsüne Atama Yazısı	126
EK 10. 1959 yılında Ankara’da Yapılan Semine Ait Program	127
EK 11. Yozgat Milletvekili Mehmet Ekinci’nin MEB’e Verdiği Soru Önergesi.....	128
EK 12. MEB’in Mehmet Ekinci’nin Soru Önergesine Verdiği Cevap	129
EK 13. MEB’in Mehmet Ekinci’nin Soru Önergesine Verdiği Cevap	130
EK 14. MEB’in Mehmet Ekinci’nin Soru Önergesine Verdiği Cevap	131
EK 15. MEB’in Mehmet Ekinci’nin Soru Önergesine Verdiği Cevap	132
EK 16. Üniversitelerdeki PDR Bölümlerinin Açıldığı Yıllara Göre Dağılımı....	133
EK 17. PDR Programları Öğretim Elemanı Dağılımı	135
ÖZGEÇMİŞ	137

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Öğrenci Kişilik Hizmetleri Hizmet Alanları.....	10
Tablo 2.2. Bir Rehber Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısının Bazı Ülkeler Göre Dağılımı.....	42
Tablo 3.1. Yıllar Bazında Kadrolu Atanan Rehber Öğretmen Sayıları (2002-2011)	78
Tablo 3.2. Türkiye’de Hâlihazırda Görev Yapmakta Olan Rehber Öğretmenlerin Mezun Oldukları Lisans Programları.....	78
Tablo 3.3. Rehber Öğretmen Norm, Mevcut, İhtiyaç Sayısı	79

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Çağdaş eğitimin unsurları	9
Şekil 2.2. Çağdaş eğitim anlayışının kapsadığı diğer unsurlar	10

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ALES	: Akademik Lisans Üstü Eğitim Sınavı
BÜREM	: Boğaziçi Üniversitesi Rehberlik ve Araştırma Merkezi
TDAGM	: Türkiye Devlet Arşivleri Müdürlüğü
DTP	: Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
İÖGM	: Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü
LES	: Lisans Üstü Eğitim Sınavı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ÖSYS	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
ÖSYM	: Türkiye Cumhuriyeti Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖZEAUM	: Özel Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi
MEB-PAKD	: Millî Eğitim Bakanlığı-Planlama ve Araştırma Kurumu Dairesi
PDR	: Psikolojik Danışma ve Rehberlik
PDR-DER	: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
RAM	: Rehberlik Araştırma Merkezleri
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK	: Talim Terbiye Kurulu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YÖRET	: Yüksek Öğretim Kurumuna Rehberliği Tanıtma Vakfı
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları ve sınırlıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Öğrencinin bireysel farklılıklarını esas alan günümüz çağdaş eğitimi, öğrenciyi eğitim-öğretim hizmetlerinin merkezinde kabul eden bir anlayışa dayanmaktadır. Doğuştan getirilen yetenek, ilgi ve kalıtsal özellikler, her öğrenci için farklılık göstermektedir. Bu farklılıklara ek olarak her bireyin içinde bulunduğu çevre koşulları da birbirinden farklıdır. Daha önceleri geleneksel eğitime dayanan müfredat ve öğretmen merkezli eğitim anlayışının etkinliği zamanla sorgulanmaya başlanmıştır. Bu durum her bir öğrencinin bütün yönleriyle daha fazla geliştirilmesine çalışıldığı bir alana ve eğitim sistemlerinin giderek daha fazla öğrenci merkezli bir anlayışa yönelmesini sağlamıştır.

Ayrıca sanayi devrimi ile başlayan ve hızla gelişen teknoloji ile birlikte toplumdaki bilgi birikimi artmış ve toplumların gereksinim duydukları iş gücünün niceliği ve niteliği de değişmiştir. Hamamcı, Murat ve Çoban (2004), toplumdaki işgücü gereksiniminin çeşitlenmesi ve bireyler arasındaki farklılıkların anlaşılmasının, işe göre birey ya da bireye göre iş kavramlarının ortaya çıkmasını sağladığına belirtmişlerdir. Bu düşünsel değişim eğitimde “*öğrenci merkezli eğitim*” anlayışını ortaya çıkarmıştır. Bu değişim eğitimin tarihsel gelişiminde önemli bir aşama olarak kabul edilmektedir.

Bu gelişmeler, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak; toplumların gereksinimleri doğrultusunda, eğitim plânlamalarının yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu planlamalar yapılırken öğrencinin tüm yönleriyle bir bütün olarak ele alınması ve çok yönlü olarak desteklenip geliştirilmesi gerekmektedir. Çağdaş eğitim kurumlarında öğrencilerin bir bütün olarak gelişimlerini sağlama düşüncesi eğitim-öğretim ve yönetim hizmetlerinin yanında “*öğrenci kişilik hizmetleri*” olarak adlandırılan ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini de kapsayan hizmetlerin de uygulamaya konulmasını bir zorunluluk haline getirmiştir (Tan,1974).

Biyo-psikososyal bir varlık olan insan, günlük yaşantısında birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Bu sorunlar arasında mesleki, toplumsal, ailevi ve bireysel sorunlar gösterilebilir. Tüm bu problemlerle başa çıkmaya çalışan birey, aynı zamanda bazı kararlar almak, tercihler yapmak ve yeni durumlara uyum sağlamak durumundadır. Bu süreç içerisinde birçok sorununu kendi imkânları ile uygun bir çözüme kavuşturabilen birey kimi zaman problemler karşısında çıkmaza girebilir ve kendisini köşeye sıkışmış hissedebilir. Bireyin yaşantısındaki bu durum önemli uyum sorunlarına sebep olabilmektedir. Bu uyum problemleri yaşaması ve karşılaştığı sorunlara etkin çözüm üretememesi psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında sunulan profesyonel yardım hizmetlerine ihtiyaç duyduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Ültanır'a göre (2005) hızlı gelişme ve toplumsal değişme ile beraber bireyler daha fazla uyarının etkisi altına girmiştir. Bu uyarılar bireyi etkileyip olumlu yönde geliştirdiği gibi bazı olumsuz sonuçlara da sebep olabilmekte ve birey sosyal ve psikolojik anlamda bir takım sorunlarla karşılaşabilmektedir. Çocuk ve gençlerin evden ve okuldan kaçma, madde kullanımı, duygusal problemler, şiddete yönelme, okul başarısızlığı ve okula devamsızlık gibi problem alanlarında son yıllarda ciddi artışlar söz konusudur. Bu durum çağdaş eğitim sisteminde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerine duyulan gereksinimi daha da önemli bir hale getirmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, bireye sunulan sistemli ve profesyonel bir psikolojik yardım etme süreci olarak tanımlanabilir. Birey Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin merkezinde vardır. Öğrenci ise okul rehberlik hizmetlerinin merkezindedir. Öğrenci tüm yönleri ile bir bütün olarak geliştirilmesi gereken bir kişi olarak kabul edilir. Bu anlamda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitim ve öğretim hizmetlerinin tamamlayıcısı olarak önemli bir işleve sahiptir (Kepçeoğlu,1992).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında sunulan yardım hizmeti profesyonel ve bilimsel bir yardımdır. Bu hizmetlerin dayandığı bilimsel yöntem ve ilkeler bulunmaktadır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden verim alınabilmesi için bu alanda yetişmiş uzman kişilerce profesyonel düzeyde verilecek rehberlik hizmetlerin sunulması gerekmektedir (Hatunoğlu, 2006).

Bireyin kendisini gerçekleştirmesine yardım etmek rehberlik hizmetlerinin nihai amacıdır. Kendini gerçekleştirme; bireyin ilgi ve yeteneklerini fark etmesi; kendisini tanıması, problem çözebilme becerilerini geliştirmesi ve bunları en üst düzeyde

kullanmasıdır. Bu ve benzeri destek hizmetlerini rehberlik hizmetleri ve psikolojik danışma tüm boyutlarıyla içine almaktadır (Tan, 1974).

Modern dünyada hemen her konuda hızlı ve baş döndürücü değişimler yaşanmaktadır. Karmaşıklaşan ve küreselleşen dünyadaki değişim ve gelişmeler, insanlara sunduğu yararların yanı sıra, bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu değişmelerin hızı ve etkisi günümüzde artarak devam etmektedir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler özellikle, eğitim, tüketim, kültürel, ekonomik, sağlık, sosyal, adalet, güvenlik, üretim, üretimin paylaşılması, devletin görevleri, devlet yönetimi, insan hakları ve toplumda bireyin değeri gibi konularda köklü anlayış değişikliklerine yol açmaktadır. Günümüz toplumları arasındaki yarış hızlanmış ve çağa ayak uydurmak, teknolojik alanda yeterlilik kazanabilmek için toplumlar öncelikle kendi eğitim sistemlerini sürekli olarak geliştirme çabası içine girmişlerdir. Belirtilen bu gelişmeler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemini daha da belirginleştirmektedir.

Woolmore (2006), eğitim kurumlarının görev ve rollerinin de bütün bu değişme ve gelişmelere paralel olarak değiştiğinden söz etmiştir. Eğitim kurumlarının sorumlulukları da; sosyal, kişisel ve akademik başarısını destekleme; özgüven ve sosyalleşmesinin geliştirmesinin desteklenmesi, karar verme, problem çözme, iletişim ve olumsuz yaşam olaylarıyla başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi, öğrencinin bakımını ve güvenliğini sağlama; öğrencinin okula ulaşımını sağlama; sosyal, bedensel, ruhsal sağlığını koruma çalışma yaşamına hazırlanması vb. olarak genişlediğini ileri sürmüştür.

Bu gelişim ve değişimle beraber bireyin bireyselleşip yalnızlaşması ve sanallaşmasıyla okullarda şiddet, zorbalık, cinsel istismar, madde kullanımı, okulu terk etme gibi davranışların giderek arttığı gözlenmektedir (Oliver ve Candappa, 2013).

Toplumlarda artan terör ve aile içi şiddet; toplumdaki alkol ve madde kullanımının artması, işsizlik, intihar olayları, cinsel istismar, yarışmacı eğitim sistemleri gibi sorunlara bağlı olarak eğitim kurumlarının görev ve rollerindeki değişimde kaçınılmaz olmuştur. Modern dünyaya ayak uydurmak amacıyla eğitim kurumlarının rollerindeki değişmeler geleneksel eğitim anlayışından giderek kopmuş ve yerini çağın gelişim ve gereklerine uygun olan öğrenci merkezli eğitim anlayışına bırakmıştır. Dünyaya paralel olarak değişen ve gelişen Türkiye’de de eğitim sistemi çağın gereklerine uygun olarak öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimsemiş durumdadır (MEB, 2006, s.1).

Yıldırım (2007)'a göre öğrenciler geleneksel eğitim anlayışının aksine öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışında, öğrenme-öğretme sürecinde daha aktif olmalıdır. Öğrenci merkezli eğitimdeki bu anlayış, öğrencinin sadece öğrenme-öğretme sürecinde daha aktif olması ile sınırlandırılmamalıdır. Bununla beraber programlarda öğrenci merkezli eğitim anlayışı ile eğitim programlarının içeriği öğrencilerin, ihtiyaçları, kişilik özellikleri, gelişim sorunları ilgi ve yetenekleri vb. konular da dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Öğrencilerin, öğrenci merkezli eğitimde kendi niteliklerine uygun bir meslek edinmelerinin yanı sıra mutlu olmaları ve kişisel gelişimleri, kendini gerçekleştirmeleri ve bir bütün olarak kapasiteleri ölçüsünde en üst düzeyde gelişmeleri temel hedef olmalıdır. Öğrencilerin potansiyellerini, üreticiliğini, yaratıcılığını en üst düzeyde geliştirebilen ve kendi düşüncelerini özgürce ortaya koyabilen bireyler olmaları hedeflenmelidir.

Çağdaş dünyada bireylerin ihtiyaç ve beklentilerindeki değişimler ve yaşanan diğer değişimlerle birlikte eğitim kurumlarının rol ve görevlerindeki yaklaşımların farklılaşması ile geleneksel eğitimin yerini, öğrenci merkezli eğitime bırakması, PDR hizmetlerinin eğitim sektörünün her kademesinde örgütlenmesini zorunlu hale getirmiştir.

Öğrencinin, kendini gerçekleştirmesi ve bütün yönleriyle gelişmesi çağdaş eğitimin en genel amaçlarından birisidir. Eğitimin bu amacı, PDR'nin de en genel amacıdır. Çağdaş eğitim anlayışı ve PDR hizmetleri arasındaki tutarlılıklar PDR hizmetlerini eğitimin tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir.

Pişkin (2006)'e göre toplumda meslek ve iş danışmanlığı konusunda toplumun çeşitli kesimlerinden yardım talepleri gelmektedir. Başta eğitim sektörü olmak üzere, çocuk mahkemeleri, sosyal yardım kurumları, İş-Kur ve belediyeler kendi kurumlarında PDR hizmetlerinin yönlendirilmesi ve örgütlenmesi yönünde taleplerde bulunmaktadır. Hatta üniversiteler bünyesinde de bu yönde yoğun talep bulunmaktadır. Başvuran öğrencilere karşılaştıkları, akademik sorunlar, sosyal, ailevi, eğitsel, mesleki ve iş seçimine ilişkin sorunlarını sağlıklı biçimde çözebilmeleri, istihdam olanakları hakkında bilgi sunmak ve onları kişisel sosyal destek kaynaklarına yönlendirmek için PDR kapsamında hizmet sunmaya gereksinim duyulmaktadır.

Yukarıda ana hatlarıyla açıklanan ve genel bir tanımla verilen Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin, hem çerçevesi hem de içeriği Türkiye'de ve dünyada her geçen gün hızla gelişmekte ve değişmektedir. Hızla değişip gelişmesine rağmen bu değişimin ve aşamaların daha iyi anlaşılması için Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin eğitim

sistemi içerisindeki önemini ve Türk Millî Eğitim sistemi içindeki tarihsel gelişimini anlamak ve kavramak için alanın gelişim sürecini tarihsel boyutu ile ele almakta yarar bulunmaktadır.

Türkiye’de PDR’nin geçirdiği gelişim süreçlerini belirlemeye çalışan ve tarihsel gelişimini ele alan bir araştırma bulgusuna ulaşamamıştır. Bu anlamda Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin geçirdiği gelişim süreçlerinin ortaya konulmasının eğitim yöneticileri, eğitimciler, alan uzmanları ve Türk eğitim sistemi açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gelişimi, tarihsel süreç boyunca yürütülen hükümet programları, kalkınma planları çıkan yasalar, PDR ile ilgili resmi veya özel kurumlar, bu kurumların faaliyetleri PDR ile ilgili şûrular ve PDR alanında personel yetiştirme gibi konuların tamamını kapsayacak şekilde ele alınarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Psikolojik danışma ve rehberlik kavramı Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde nasıl başlamış, hangi temel politikalar izlenmiş, PDR ile ilgili yasal düzenlemeler hangi süreçlerden geçmiş ve bunların PDR ile ilgili hizmet veren kurum ve kuruluşların gelişimine yansımaları nasıl olmuştur?

1.3. Alt Problemler

1. Yasal düzenlemelerde PDR ile ilgili hükümler nelerdir?
2. Kalkınma planları ve Millî Eğitim şûrularında PDR ile ilgili alınan kararlar nelerdir?
3. PDR alanına personel yetiştirme hangi süreçlerden geçmiştir?
4. Türkiye’de PDR ile ilgili hizmet veren resmi kurumlar ve bunların PDR ile ilgili faaliyetleri nelerdir?
5. Türkiye’de uygulanan PDR yaklaşımları nelerdir?
6. PDR Derneği ile YÖRET vakfının PDR’nin gelişimi üzerindeki etkileri nelerdir?

1.4. Amaç

Bu araştırmanın amacı; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin psikolojik danışma ve rehberlik gelişim sürecini incelemektir. Araştırma kapsamında psikolojik danışma ve rehberlik alanıyla ilgili temel politikalar ve yasal düzenlemeler, Millî Eğitim şûraları ve kalkınma planlarındaki alan ile ilgili alınan kararlar incelenecektir. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında hizmet veren resmi kurumların, dernek ve vakıfların, özel kurum ve kuruluşların tarihsel süreçleri araştırılarak, 1950 yılından günümüze kadar, PDR alanındaki tüm gelişmeleri kapsayan bir çalışma ortaya konmaya çalışılacaktır.

1.5. Önem

Türk eğitim sistemi içerisinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin önemli bir yeri vardır. Türk eğitim sistemi çağdaş eğitim yaklaşımlarına paralel olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini planlamakta ve bu anlamda öğrenci merkezli bir anlayışını benimsemektedir. Çağdaş eğitim sistemi eğitim-öğretim faaliyetlerinin içerisinde rehberlik psikolojik danışma hizmetlerinin ayrılmaz bir tamamlayıcısı olduğu ilkesi göz önünde bulundurulduğunda Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin Türk milli eğitim sistemi içerisinde gelişim süreçlerinin belirlenmesinin eğitim yöneticilerine ve alan uzmanlarına önemli bilgi sağlayacağı düşünülmektedir.

PDR alanıyla ilgili kurulan kurumlar ve bu kurumların gelişim süreçleri ve bu gelişim süreçlerinin hangi aşamalardan geçtiğinin bilinmesi bu hizmetlerin planlanması ve yürütülmesi noktasında önem arz etmektedir. Ayrıca, Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin gelişimi sürecinde karşılaşılan temel kriz ve olumsuzlukları ve bu krizlerin aşılma süreçleri yine alanın tarihsel gelişiminin ortaya konulması ile mümkün olabilmektedir (Öksüzoğlu, 2004).

Her geçen gün gelişen ve değişen eğitim-öğretim anlayışları ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda sunulmakta olan hizmetler söz konusudur. Bu hizmetlerin biri de rehberlik hizmetleridir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetini sunmaya çalışan kurumlar ve kişiler kendilerini günün imkân ve koşullarına göre gözden geçirmeleri ve gerekli değişim ve gelişim sürecini ortaya koymaları gerektiği önem arz etmektedir. Bu bakımdan Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin gelişim süreçlerinin kapsamlı bir şekilde ortaya konulması önemli görülmektedir

1.6. Varsayımlar

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yapısı, işleyişi ve gelişimi; Anayasanın ilgili hükümleri, PDR ile ilgili olarak çıkarılmış yasa ve yönetmelikler, hükümet politikaları ve kalkınma planları, eğitimle ilgili şûralarda PDR ile ilgili kararlar, PDR alanındaki resmi kurumların yapı ve faaliyetleri eğitim personeli ile doğrudan ilişkilidir.

Resmi kurumlardan, yazılı belgelerden ve resmi internet sitelerinden inceleme ve tarama sonucu elde edilen bilgiler doğrudur.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırmada, PDR’nin Türkiye’deki 1950-2014 yılları arasındaki gelişim süreci ele alınmıştır. Bu süre zarfında PDR ile ilgili Türkiye’de yürürlükte olan yasa ve yönetmelikler, hükümet programları ve kalkınma planlarında PDR ile ilgili belirtilen hedef ve politikalar, Millî Eğitim Şûraları’nda PDR ile ilgili alınan kararlar, PDR alanında hizmet veren önemli sivil toplum örgütleri, PDR alanına personel yetiştirme, PDR alanını yöneten resmi kurumların işleyişi ve bunların faaliyetleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

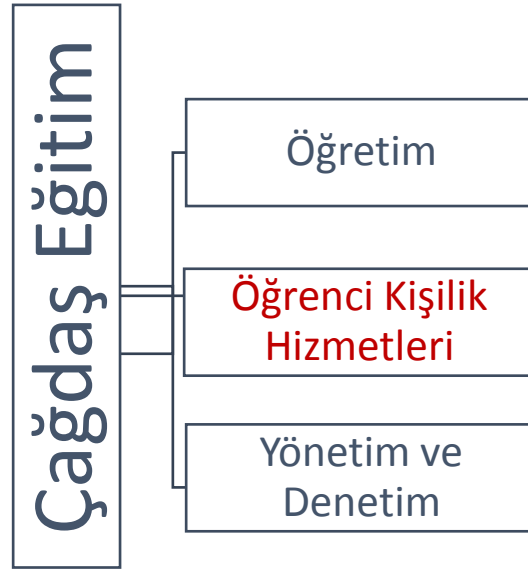
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde psikolojik danışma ve rehberliğin temelini oluşturan temel kavramlar ele alınarak, araştırmanın kalan bölüme ilişkin temel oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Nedir?

20. yüzyılda toplumlarda meydana gelen, teknoloji alanındaki gelişme ve buluşlar, sosyo-kültürel ve ekonomik değişimler, insana verilen değerin artması, demokratik düşüncelerin yaygınlaşması, gibi nedenler, insanların eğitime olan bakış açısını da değiştirmiştir. Geleneksel eğitimin bireylerin yalnızca akademik başarısına ve zihinsel gelişimine önem veren anlayışı yetersiz görülerek bireylerin zihinsel, sosyal, fiziksel, duygusal tüm yönleriyle geliştirilmeleri anlayışı benimsenmiştir. Çağdaş eğitim ise, bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplum için en üst düzeyde gelişmesini amaçlar. Öğrenciler, çağdaş eğitim sisteminde kendilerine bilgi yüklemesi yapılan mekanik birer varlık olarak görülmek yerine eğitim sisteminin merkezini oluşturan, kendi öz benliklerini ve kişiliklerini oluşturma ve geliştirmeleri beklenen, öğrenmeyi öğrenmeleri amaçlanan, ilgi ve yeteneklerinin farkında olan ve bunları kullanıp geliştirebilen, yaşam sürecinde karşılaştığı sorunlarını çözebilen, analiz ve sentezler yapabilip, akılcı düşünceler üreten bireyler olmalıdır (Yeşilyaprak, 2006).

Öğrenci kişilik hizmetleri çağdaş eğitimin benimsenmesiyle beraber ortaya çıkan yönetim ve öğretim hizmetlerinden farklı ve kendine özgü işlevleri olan bir hizmet bütünüdür. Öğrenci kişilik hizmetlerinin amacı, öğretimi engelleyen problemleri ortadan kaldırmak, öğrencinin eğitim sürecindeki gereksinimlerini karşılamak ve böylece öğrencinin her yönden gelişimini sağlayacak ortamı sağlamaktır.

Şekil 2.1. Çağdaş eğitimin unsurları

Öğretim ve yönetim hizmetlerinden ayrı bir hizmet alanı olsa da öğrenci kişilik hizmetleri, onlarla paralel olarak işler. Öğrenci kişilik hizmetleri kavramı başlangıçta sadece yükseköğretim kurumlarında yönetimin ve öğretim dışında kalan öğrenci hizmetleri için kullanılmıştır. Yükseköğretim öğrencilerinin yurt, kabul ve kayıt, kredi ve burs, beslenme, sağlık, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ile ilgili işleri vb. öğrenci kişilik hizmetleri kapsamı içinde düşünülmüştür. Belirli ilişkiler içinde bu hizmetler bir bütün olarak görülmeye başlanmış; hatta bazı yükseköğretim kurumlarında dekanlık düzeyinde yapılandırılmıştır.

Öğrenci kişilik hizmetleri kavramı günümüzde ilköğretim ve ortaöğretim kademeleri için de yaygınlıkla kullanılmaktadır. Örgün eğitimde bütün öğretim kademeleri için yönetim ve öğretim etkinliklerinin dışında kalan ve öğrencinin gelişmesine yardımcı olan türlü hizmetler vardır. Öğrenci kişilik hizmetleri kavramının kullanılması ve uygulamaların bu kavramın gerektirdiği genişlikte programlanması bu hizmetlerin tamamı için çağdaş eğitim anlayışının ilkesi konumundadır.

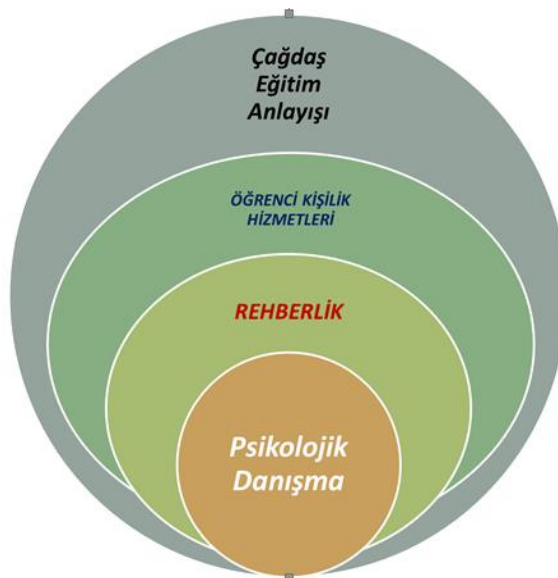
Öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında sunulan hizmet alanları ise aşağıdaki şekilde tablo haline getirilmiştir.

Tablo 2.1.

Öğrenci Kişilik Hizmetleri Hizmet Alanları

Öğrenci Kişilik Hizmetleri				
1.Sağlık Hizmetleri	2.Sosyal Yardım Hizmetleri	3.Rehberlik Hizmetleri	4.Özel Eğitim-Özel Yetiştirme Hizmetleri	5.Sosyal/Kültürel Hizmetler
1.Sağlıkla ilgili önlemler alma(aşı yapma gibi) 2.Sağlık eğitimi verme(Bulaşıcı hastalıklar) 3.Sağlık kontrolleri ve taramalar 4.Tedavi hizmetleri sağlama	1.Parasal yardım hizmetleri(Burs, kredi) 2.İş bulmaya yardım 3.Barınma hizmetleri(yurt, pansiyon) 4.Beslenme hizmetleri(yemek hane, kantin) 5.Ulaşım olanakları ile ilgili hizmetler	1.Psikolojik Danışma 2.Bireyi tanıma 3.Bilgi toplama ve sunma 4.Yönelme ve yerleştirme 5.İzleme 6.Oryantasyon 7.Sevk 8.Program-Plan Hazırlama 9.Müşavirlik (Konsültasyon) 10. Araştırma ve Değerlendirme 11.Çevre ve Veli ile ilişkiler	1.Başarısızlığı giderici yetiştirme çalışmaları 2.Özel ilgi ve yetenekleri geliştirme(gitar, resim kursları) 3.İhtiyaca göre gerekli hazırlık kursları 4.Özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik hizmetler(bina,yol düzenleme,sesli kütüphane)	1.Boş zaman eğitimi verme 2.Serbest zamanları değerlendirme olanakları hazırlama 3.İlgilere göre çeşitli etkinlikleri planlama ve yürütme(spor, sanat,kültür vb.)

Öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında sunulan en önemli çalışma alanı ise, rehberlik hizmetleridir.

Şekil 2.2. Çağdaş eğitim anlayışının kapsadığı diğer unsurlar

Rehberlik bir anda olup biten faaliyetler toplamı değildir. Rehberlik çalışmalarının etkili sonuçlar verebilmesi için belli bir zaman dilimine ihtiyaç vardır. Bu nedenle rehberlik hizmetleri sürekliliği olan bir hizmet alanıdır. Rehberlik yardımı sadece okulda değil insanın bulunduğu her yerde vardır. Rehberlik tek bir işlem ya da olay değildir; rehberlik birbirine dayalı olan ve belirli basamakları bulunan bir dizi etkinlikleri kapsar.

Rehberliğin amacı; bireye yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi, kendini tanıması, anlaması, kendini kabul etmesi konusunda yardım etmektir. Ayrıca rehberlik bireyin sağlıklı kararlar vererek kendini gerçekleştirebilmesi ve çevresindeki olanakları fark etmesi için sunulan profesyonel, sistematik ve bilimsel bir yardım sürecidir.

2.2. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Tanımı

Rehberliğin tek bir tanımı yoktur. Literatüre bakıldığında rehberliğin çok sayıda tanımının yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlar farklılık gösterse de aralarında bazı konularda benzerlik bulunmaktadır (Çetinkaya, 2007).

Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association)'nin 1997'de kabul ettiği profesyonel psikolojik danışma ve rehberlik tanımı şöyledir: "Ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, davranışsal ve etkileşimsel müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin iyi oluşu, kişisel ve meslek gelişimi ile patoloji konularını ele alacak şekilde uygulanmasıdır" (Hackney, Cormier, 2008).

Tan (1992)'a göre ise rehberlik, kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardım etme süreci olarak bireyin en iyi şekilde gelişmesi ve tatminkâr uyumlar sağlanmasında, gerekli olan planlamaları, seçimleri ve yorumları yapmasına ve kararlar vermesine yarayacak beceri ve bilgileri kazanması ve ulaştığı bu seçim ve kararları uygulamasıdır.

Rehberlik, uzman kişilerce bireye verilen ve bireyin problemlerini çözmesi, kendini anlaması, kapasitesini en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması, gerçekçi kararlar alması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için yapılan psikolojik bir yardım etme sürecidir (Kepçeoğlu,1997).

Kuzgun (1991)'a göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik; bireyin kendini tanıması, çevredeki olanakların farkına varması ve doğru seçimler yaparak özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan profesyonel bir yardım etme sürecidir.

Rehberlik: mutlu ve üretken insanlar olabilmeleri için, bireye gerekli niteliklere ulaşmaları amacıyla uzman kişilerce yapılan yardımları içeren bir süreçtir (Erkan, 2000).

Psikolojik danışma ve rehberliğin tanımları incelendiğinde tanımların farklı oldukları görülmektedir. Tüm bu farklı tanımların bazı ortak görüşleri söz konusudur. Rehberlik tanımlarında görülen ortak noktaları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- Rehberlik hizmetleri uzman kişilerce verilir.
- Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır.
- Rehberlik psikolojik bir yardımdır.
- Rehberlik bir süreç içinde verilir.
- Rehberlik bireyin kendini tanımasına yardım etmeyi amaçlar.
- Rehberlik bireyin iç ve dış dünyasıyla uyumuna yardım etmeyi amaçlar.
- Rehberlik bireye dönüktür. Bireyin gizilgüçlerini ortaya çıkarmayı amaçlar.
- Rehberliğin nihai amacı, bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

2.3. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin İlkeleri

Rehberlik hizmetlerinin başarılı olabilmesi ve etkili bir rehberlik hizmetinin verilmesi için, rehberliğin belli ilkelerinin olması ve bu ilkeler ışığında yürütülmesi gerekmektedir. Rehberliğin dayandığı psikolojik, toplumsal ve felsefi temellerin özü rehberliğin ilkelerini oluşturmuştur (Altıntaş, 2006).

MEB, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yayınlanan mevzuatta (MEB Mevzuat) rehberlik ilkeleri aşağıdaki gibi verilmiştir.

2.3.1. Birey, Seçme Özgürlüğü Hakkına Sahiptir

Değişen dünya, bireye değişen seçenekler sunmaktadır. Birey kendi hayatı hakkında karar verme özgürlüğüne sahiptir. Karar verebilmesi içinde yeteneklerini, kapasitesini tanıyıp, çevresindeki olanakları bilmesi gerekir. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin görevi bireyin seçme özgürlüğünü kullanabilmesi için seçenekleri algılayabilmesine ve doğru tercihler yapmasını sağlayacaktır.

2.3.2. İnsan Saygıya Değer Bir Varlıktır

Rehberliğin temelinde, insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış vardır. Saygı bir başkasını değerli bir varlık olarak algılamak, onun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmak demektir (Kuzgun, 1992;s.29). Psikolojik danışman ve öğretmenlerin saygı göstergesi olarak öğrencileri ilgi ile dinleyerek onların ihtiyaçlarını

anlamaya çalışmak, gerekli gördüğü bilgi ve desteği vermek ve öğrencinin yaşadığı sorunlarını yine kendilerinin çözmelerine yardımcı olmaya çalışmaktır.

2.3.3. Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmak İsteğe Bağlıdır

Psikolojik Danışma ve Rehberliğin hedefi bireyin iç dünyası ve ihtiyaçlarını anlamak ve bireyin yaşadığı sorunlarını kendisinin çözmesine yardımcı olmaktır. Bu nedenle bireyin bu yardımı almada gönüllü ve istekli olması gerekmektedir. Hiç kimseye zorla yardım edilemez. Fakat bazı durumlarda öğretmen öğrenciyi rehberlik servisine gönderebilir ya da öğretmenler sınıf içi rehberlik saatlerinde grup faaliyetleri düzenleyebilirler ve buna bütün öğrencilerin katılımı sağlanır. Her iki durumda da yapılması gereken, yapılacak yardım ya da faaliyete öğrencinin, katılım isteğini uyandırmak için ortam hazırlamaktır.

2.3.4. Rehberlik Hayat Boyu Yararlanılabilecek Bir Hizmettir

Bireyin gelişimi ve özü gerçekleştirme bir hayat boyu sürdüğüne göre rehberlikte sürekli olmalıdır. Rehberlik sadece problemliler durumlarda ya da meslek seçiminde vardır denilirse, rehberliğin alanı çok kısıtlanmış olur. Fakat her fırsatta rehberle danışılmalıdır görüşü de yanlıştır. Her sorununda rehber öğretmene gitmelidir anlayışı da bireyin bağımlı bir kişilik gelişmesine neden olabilir. Birey problemlerinin üstesinden gelemediğini hissettiği zaman rehberlik hizmetlerinden yararlanmalıdır.

2.3.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Gizlilik Esastır

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmeti verilirken bireyin mahremiyetine saygı duyulmalı ve bireyin izni olmadan hiçbir sırrı dışarıya taşınmamalıdır. Eğer bu ilke uygulanmaz ise danışanların danışmana karşı güveni yok olur ve süreç biter. Ayrıca en önemlisi de en temel ilkelere olan bireye saygı ortadan kalkmış olur.

2.3.6. Rehberlik Tüm Öğrencilere Açık Bir Hizmettir

İnsan bir ömür boyu gelişme ve değişme yaşadığına göre ve farklı evrelerde farklı sorunlarla karşılaştığı için her dönem Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetinden yararlanabilir. Bu hizmetten sadece normalden ayrılanlar, özürlü ya da uyumsuz bireylerin yararlandığını düşünmek Psikolojik Danışma ve Rehberliğin alanını daraltmaktadır. Çünkü

normal diye adlandırdığımız bireylerde belli dönemleri daha etkili geçirebilmek için bu hizmetlerden yararlanabilir.

2.3.7. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri İlgililerin İşbirliği İle Yürütülmelidir

Rehberlik uygulamalarında öğrenci ile ilgili herkesin ortak bir tutum ve işbirliği içinde çalışması gereklidir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmeti sadece uzman kişilerle etkili bir şekilde yürütülemez. Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve hatta velilerin ortak bir amacı gerçekleştirmek için uzman kişinin önderliğinde işbirliği yapmaları gerekir. Bu sayede öğretmenler derslerini daha rahat bir ortamda işleyebilir, yöneticiler öğrencilerle daha iyi iletişim kurabilir, ana-babalarda çocuklarını daha iyi anlayarak onlara yaklaşımlarını daha iyi ayarlayabilirler.

2.3.8. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Bireysel Farklara Saygı Esastır

Her birey kendine özgü bir varlıktır; ilgi, yetenek, değer ve tutumları ile başkalarından farklılık gösterir. Farklı ortamlarda yetişmiş bireylerin ihtiyaçları da farklıdır. Bireysel farklara göre hazırlanmış programlarda çeşitlilik ve öğrencilere seçme özgürlüğü sağlayan bir eğitim verimi artırabilir. Rehberlikte de verilecek hizmet bireysel ihtiyaçlara göre ayarlanmalıdır ki beklenen sonuç gerçekleşsin.

2.3.9. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Hem Bireye Hem de Topluma Karşı Sorumludur

Birey psikolojik danışmana bireysel ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları arasında uyumsuzluk problemiyle geldiğinde danışman bireyi toplum kurallarına uymaya zorlamadığı gibi topluma rağmen isteklerini gerçekleştirebileceğini toplumsal yasak ve kuralların yanlış ya da gereksiz olduğunu söyleyerek toplum ile bireyi karşı karşıya getirmez. Psikolojik danışmanın amacı bireyin, topluma körü körüne uyum göstermek yerine, dinamik bir uyum gösterebilmesi için gerekli duyarlılığı ve beceriyi kazanmasını sağlamaktır.

2.3.10. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Eğitimin Ayrılmaz Bir Parçasıdır

Rehberlik uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun alanlarda yoğunlaştırılmalıdır. Uygun bir okul rehberlik programı, çevre koşulları ve özellikleri ile öğrenci nitelikleri ve ihtiyaçlarının düzenli ve sistemli olarak değerlendirilmesi temeline dayanır. Okulun etkili bir öğretim programı, etkili bir rehberlik programını gerektirir. Öğretim ve rehberlik hizmetleri karşılıklı olarak birbirine bağımlıdır. Rehberlik eğitimden ayrı fakat eğitim için yürütülen bir hizmettir. Bu nedenle danışmanların eğitim öğretim sürecini ve okul işleyişini bilmeleri, yaptıkları görevde daha etkili olmalarına yardımcı olacaktır (Kuzgun, 1992).

2.4. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmet Türleri

2.4.1. Birey Sayısına Göre Rehberlik

Hizmetlerin verildiği birey sayısı açısından rehberlik; bireysel rehberlik ve grup rehberliği olarak ikiye ayrılmaktadır. Daha önceleri rehberlik faaliyetlerinin bireysel olması gerektiği düşünülürken, günümüzde bu anlayış ortadan kalkmıştır. Hizmet verilen bireylerin aynı problemlere, aynı ilgilere, ihtiyaçlara, kaygılara vb. özelliklere sahip olmaları nedeniyle grup rehberliği daha da ön plana çıkmaktadır. Ancak grup rehberliğinin avantajlarının yanı sıra bireysel rehberlik çalışmaları da son derece önemlidir. Eğitim öğretim süreci açısından yerine göre hem grupla rehberlik hem de bireysel rehberlik vazgeçilemez ve birbirini tamamlayan hizmetlerdir.

2.4.2. Bireysel Rehberlik

Bireysel rehberlik en genel tanımıyla rehberlik ya da psikolojik danışma hizmetinin, bir seferde yalnızca bir bireye verilmesidir (Baysal, 2004). İnsan hayatı her zaman güzel geçmez. Bireyler zaman zaman duygusal, sosyal veya kişiler arası uyumsuzluktan kaynaklanan problemler yaşayabilir ve bu problemler bireylerin verimliliklerini, yaşama olan bakış açılarını, kişilerarası ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir. En son noktada ise bu problemler, yaşamı insanlar için dayanılmaz bir hale getirebilir. Bu durumdan kurtulmanın en iyi yolu bir uzmanın yardımına başvurmaktır. Bireysel rehberlik büyük ölçüde psikolojik danışma yardımı ile sağlanır. Bireysel rehberliğin temel amacı bireyin;

kendini psiko-sosyal bir gerçeklik olarak algılamasına, kendini kabul etmesine, fiziki ve sosyal çevresini gerçek boyutlarıyla algılayarak, kendi yetenek ve imkânlarını bu gerçeklik içinde en iyi biçimde kullanabilmesine yardım etmektir (Baymur, 1975).

Görüldüğü gibi bireysel rehberlik, sadece sorun odaklı bir hizmet değildir. Kişilerin problem çözme becerilerini geliştirmenin yanı sıra, yaşamda daha etkin bir birey olabilmelerini ve var olan potansiyellerine ilişkin tam bir farkındalık geliştirerek bunu en iyi biçimde kullanabilmelerini amaçlayan gelişime dönük bir destek sürecidir.

2.4.3. Grup Rehberliği

Grup rehberliği; rehberlik ya da psikolojik danışma hizmetinin, bir seferde bir grup bireye aynı anda verilmesidir (Baysal, 2004). İnsan toplumsal bir varlıktır. Birey ele alınırken onu toplumdan, içinde yaşadığı çevreden soyutlayarak algılamamız mümkün değildir. Birey içinde yaşadığı çevre ile bir bütün olarak algılanmak zorundadır. Dolayısıyla sosyallik insan için bir yaşam kaynağı olabileceği gibi, olumsuz şartlar altında bir sorun kaynağı da olabilmektedir. Bireyler toplum içinde yaşadıkları sorunları yine en iyi toplum içinde çözmeyi öğrenebilir. Grup ortamı, toplumsal yapının bir minyatürü gibidir. Bu ortamda öğrenilen veya düzeltilen davranışlar gerçek yaşama kolayca transfer edilebilir.

Grup rehberliği az zamanda birçok kişiye ulaşılabilmesi ve bireylerin grup etkileşimi ile öğrendiklerinin daha kalıcı olması gibi özellikler verilen hizmetlerin verimliliği açısından son derece önemlidir. Bu yönü ile grup rehberliği sosyal çekiciliğe sahip bir hizmettir. Ayrıca grup ortamı; bu konuda uzman olan kişilerin kendilerini daha gerçekçi biçimde değerlendirmelerine yardımcı olması bakımından mesleki açıdan da çekiciliğe sahip bir etkinliktir (Kepçeoğlu, 1992).

2.5. Temel İşlevlerine Göre Rehberlik

Uzmanların Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin temel işlevleri konusunda farklı görüşleri vardır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin oldukça değişik alanlarda işlev gördüğü de bir gerçektir, Ancak birçok araştırmacının Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini temel işlevleri bakımından sınıflandırması şu şekilde olmaktadır.

Uyum sağlayıcı

Geliştirici (gelişimsel)

Ayarlayıcı rehberlik
 Yöneltilici (yönlendirici)
 Önleyici
 Tamamlayıcı

2.5.1. Uyum Sağlayıcı Rehberlik

İnsanlar, toplum içerisinde beraber yaşama ihtiyacı içindedir. Bu yüzden, kişilerarası ilişkilerde yetenekli ve uyumlu olma, sosyalleşme en çok gereksinim duyulan bireysel özelliklerdir. Ancak her birey birbirinden farklı ilgi, ihtiyaç, tutum ve özelliklere sahiptir, bireysel farklılıklar da bu nedenle kaçınılmaz olur. Bu bireysel farklılıklar kimi zaman uyum problemlerinin ortaya çıkmasına sebep olur. Dolayısıyla rehberliğin en önemli işlevlerinden birisi uyum problemlerini ortadan kaldıracı özelliğidir. Her birey ilk defa girdiği sosyal bir ortama, bu ortamdaki bireylere ve bu ortamda geçerli olan sosyal kurallara ilişkin uyumsuzluk problemleri yaşayabilir.

Okullar, uyum problemlerinin yaşandığı en önemli ortamlardan birisidir. Burada, bireylerin uyum sorunlarının nedenlerini bulup incelemeyi ve bireylere uyum sağlayıcı yeni davranışlar geliştirebilmeleri için yardımcı olmayı amaçlayan, rehberlik hizmetleri birimidir. Uyum sorunlarını ortaya çıkarabilmek için, okul psikolojik danışmanları bireyi tanıma tekniklerini kullanır ve gerekli müdahalede bulunur. Uyum sorunu olan öğrencileri tanımlama ve psikolojik gelişimlerine ve mevcut ortama uyum sağlamalarına yardımcı olmak, uyum sağlayıcı rehberliğin işlevidir (Can, 2002; Kuzgun, 1995; 1992).

2.5.2. Geliştirici (Gelişimsel) Rehberlik

Bireylerin sürekli bir gelişim sürecinde olmalarını, kendilerini gerçekleştirmelerinin önündeki engelleri kaldırmalarını ve potansiyellerini en iyi biçimde kullanmalarını sağlamak, Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin en önemli amacıdır. Rehberlik bireyin kendini gerçekleştirmesi, kendini değiştirmekte olan dünyanın bir parçası olarak görebilmesini, benliğini gerçekçi bir gözle algılayabilmesini, gerçekçi ideallere sahip olabildiğini geçmişten ziyade geleceğe dönük, verimli ve yeni yaşantılara açık olabildiğini, hem kendini hem de başkalarını sevebilmesini sağlar (Yılmaz ve Üre, 2002).

Gelişimsel rehberlik yaklaşımının ortaya çıkması, rehberliğin geliştirici işlevinin daha da önem kazanmasını sağlamıştır. Birey bir gelişim dönemini ne kadar uygun ve

başarılı yaşarsa, ardından gelecek dönem ve gelişim dönemlerini de başarıyla yaşayacağı anlamını taşıyan bu anlayış, okul rehberlik programlarında, bireylerin gelişim dönemlerini dikkate almayı gerekli kılmıştır (Can, 2002; Tan, 1992). Bu anlayışa göre, bireyin psiko-sosyal açıdan sağlıklı bir birey olabilmesi, potansiyellerini en iyi şekilde kullanabilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi için gelişim dönemlerini ve bu dönemlerde üzerine düşen gelişim ödevlerini başarı ile yerine getirmesi gerekmektedir.

2.5.3. Ayarlayıcı Rehberlik

Rehberlik bu işleviyle, gençlerin gereksinimlerine, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitim faaliyetlerinin hazırlanmasında görev alan yetkililere gerekli bilgileri sunar. Yani, ayarlayıcı rehberlik, daha çok eğitim planlayıcılarına ve program yapıcılara yardım eder (Tan, 1992). Endüstriyel gelişmeler ve teknolojik ilerlemelerle birlikte, her şey değiştiği gibi eğitim anlayışında da değişimler yaşanmaktadır. Günümüzde benimsenen eğitim anlayışına göre eğitimde bireye önem verilmekte ve birey merkezde olmak üzere çevresi ile bir bütün olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle öğrenci başarısı üzerindeki en büyük etkilerden biri okul-aile işbirliği tutumudur.

Okul rehberlik servisleri öğrencinin özelliklerini, problemlerini, umut ve özlemlerini belirleyerek toplumun değerlerini ve yeni kuşaklardan beklentilerini dikkate alarak gelecekte ortaya çıkabilecek sorunları anlamaya çalışır. Uzmanlar ayarlayıcı rehberlik hizmetlerinde eğitim-öğretim programcılarına, öğrenci ve çevrenin özellikleri ve bunun eğitim öğretim sürecine etkisi konusunda bilgi verir ve danışmanlık yaparlar.

2.5.4. Yöneltili Rehberlik

Her bireyin birbirinden farklı olduğu ve farklı ihtiyaç, ilgi ve yeteneğe sahip olduğu düşüncesine dayanan rehberliğin yöneltili işlevi, bireyler birbirlerinden farklı oldukları için onlara verilecek yönlendirme hizmetinin niteliğine de önem vermektedir. Okulların mesleki açıdan çeşitlilik göstermeleri, alan seçmede ve mesleğe yönelme gibi konularda yöneltili rehberlik çalışmalarına ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır. Alan belirleme ve meslek seçme döneminde verilen kararlar bireyin yaşamını bir ömür boyu etkilemektedir Çünkü meslek seçmek bir bakıma kişinin yaşam tarzını belirlemesidir. Dolayısıyla iyi bir yönlendirme yapılmadığı zaman bireylerin yaşamı olumsuz şekilde etkilenecektir. Yönlendirme yapabilmek için, rehberlik uzmanının bireyi çok iyi tanıması, ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini, kişisel, sosyal, duygusal özelliklerini bilmesi ve iş piyasasını takip etmesi

gerekmektedir. Okul rehberlik servisleri, bireyi tanıma tekniklerini kullanarak ve elde edilen bilgilerden yararlanarak öğrencilere okul veya meslek seçerken yardım etmektedir. Rehberlik hizmetleri yöneltici işlevini gerçekleştirirken, yaşanan toplumun insan gücü gereksinimlerini ve bireylerin özelliklerini dikkate almak zorundadır.

2.5.5. Önleyici Rehberlik

Eğitim öğretim sürecinin verimliliği ve etkililiği açısından rehberliğin önleyici işlevi son derece önemlidir. Bir sorunla karşı karşıya gelip mücadele etmek yerine, daha akıllıca ve daha ekonomik bir yöntem vardır ki; bu da sorunun ortaya çıkmasına neden olan risk faktörlerini tespit etmek, gerekli önlemleri almak ve bu faktörleri ortadan kaldırmaktır. Olumsuzlukların ortaya çıkmadan önlenmesi, eğitim kurumlarında, demokratik ortamların oluşturulması, sınıflarda ve okulda disiplin ve özgürlüklerin dengeli bir şekilde yaşanması için yapılan çalışmalar rehberliğin önleyici işlevini göstermektedir (Can, 2002).

2.5.6. Tamamlayıcı Rehberlik

PDR'de etkinlikler yürütülürken birey; düşünce, duygu, davranışları, çevresi, fizyolojisi, gereksinimleri vb. özellikleri ile bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu özellik, bireye verilen hizmetin gerçekçi biçimde amacına ulaşması için hiçbir zaman unutulmamalıdır. Eğitim-öğretim süreci de bireyin ya da öğrencinin bir bütün olarak ele alınmasını gerektirir. Okullarda yürütülen eğitim-öğretim etkinliklerinin amaçlarına ulaşabilmesi ve verimli olabilmesi ve için rehberlik hizmetleriyle birlikte gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Salt öğretim etkinliklerini temel alan bir program ne kadar esnek yapıda olsa da istenilen düzeyde amacına ulaşması mümkün değildir. Rehberliğin öğretimi tamamlayan bu görevine rehberliğin tamamlayıcı işlevi denir (Yılmaz ve Üre, 2002).

2.6. Problem Alanlarına Göre Rehberlik

PDR hizmetleri birbirleriyle ilişkili ve bir bütün olmasına rağmen, bu hizmetlerin ilgili olduğu problem alanlarına ya da yoğunlaştığı alanlara göre sınıflandırılması yaygın bir eğilimdir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik çeşitli problem alanlarıyla karşılaşmaktadır.. Ancak eğitimde bu alanlar genel olarak üç bölümde ele alınmaktadır. Bunlar; eğitsel, mesleki ve kişisel rehberliktir.

2.6.1. Eğitsel Rehberlik

Eğitsel rehberlik hizmetleri; eğitim sürecindeki birey ya da bireylerin eğitsel yaşamıyla ilgili problemlere yönelik sunulan tüm yardım etkinliklerini kapsar (Tan, 1992). Eğitsel rehberlik faaliyetleri; Milli Eğitim Bakanlığı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Yönetmeliği'nin 7. maddesinde *“her öğrenciye, kendine özgü yetenek, ilgi, mesleki değer, başarı ve motivasyonu oranında eğitim-öğretim uygulamalarıyla uyum sağlaması, özelliklerine ve gelişimine uygun programlara yönelmesi için gerekli hizmetler”* şeklinde tanımlanmıştır.

Eğitsel rehberlik öğrencinin öğrenim hayatı süresince sürekli olarak ihtiyaç duyduğu bir alandır. Eğitsel rehberlik faaliyetleri özellikle yeni bir okula başlarken veya dönem başında ya da sonunda yoğunlaşmaktadır. Eğitsel rehberlikle ilişkili durumlara baktığımızda; öğrencilerin derslere, birbirlerine ve okul çevresine uyum sağlaması, ders başarısının artırılması, okul içi disiplin sorunlarının en aza indirilmesi ve devamsızlığın önlenmesidir (Yılmaz & Üre, 2002).

Eğitsel rehberliğin genel amacı öğrencinin öğrenmeyi öğrenmesini sağlamaktır. Bu amaçla; öğrencinin ders çalışma planı yapması ve uygulaması, öğrenmeye motive olması zamanı iyi kullanma ve verimli ders çalışma yollarını öğrenmesi,, sınavlara hazırlanması , öğrendiklerini unutmadan bellekte saklaması , öğrenme engellerini aşması , yeteneklerini geliştirmesi, gerekli eğitsel kaynak ve materyallerden yararlanması, eğitsel seçimler yapması vb. konularda olumlu tutum ve alışkanlıklar geliştirmesine ve gerekli bilgi ve becerileri kazanmasına yardımcı olmak eğitsel rehberlik hizmetinin kapsamına girer.

Eğitsel rehberlik kapsamında yer alan diğer önemli etkinliklerden biri de; öğrencinin ilgi, yetenek ve özelliklerini tanımak, öğrenme güçlüklerini ve eğitsel ihtiyaçlarını saptamak için öğrenciyi tanıma çalışmaları yapmaktır. Bu çalışmaların çıktılarına göre de öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun alanlara yönlendirmek, , öğrenme güçlüğü çeken, özel eğitim gerektiren öğrenciler için gerekli düzenlemelerin yapılmasına yardımcı olmak, özel yetenekli öğrencilere uygun olanaklar hazırlamak gibi hizmetler de eğitsel rehberlik kapsamında yer alan hizmetlerdir (Yılmaz & Üre, 2002).

2.6.2. Mesleki Rehberlik

Çağdaş eğitim anlayışı; ülkelerin kalkınmasında bireylere, üretken ve gelişmeye açık nitelikler kazandırmayı amaçlar, dolayısıyla bireyin kendi potansiyelini maksimum düzeyde

ortaya koyabileceği en uygun mesleği seçmesi çok önemlidir. ‘Mesleki Rehberlik’ eğitim sürecinde bireye bu alanda yapılan hizmetleri kapsar. Mesleki rehberlik hizmetleri, gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir (Kuzgun, 2000; Yeşilyaprak, 2001).

İlk kez 1909 yılında Frank Parsons “Meslek danışmanlığı” veya “Mesleki rehberlik” kavramlarını ortaya atmıştır. Ona göre mesleki rehberliğin kapsamı; bir mesleğe hazırlanma, mesleğe giriş yollarını arama, mesleği seçme, seçilen meslekte başarılı olma vb. konulardır. Mesleki rehberlik hizmetleri, eğitim kurumlarında ise Milli Eğitim Bakanlığı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Yönetmeliği’nin 8. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır: *“Eğitim sürecinde her öğrenciye; mesleki tercih yapması, kendine uygun mesleğe yönelmesi, iş yaşamına ve mesleğe hazırlanması için verilen Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleridir”*.

2.6.3. Kişisel Rehberlik

PDR’nin temel amacı; bireyin potansiyellerini maksimum düzeyde kullanarak, kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir. Bireyler bu amaca ulaşmaya çalışırken tüm yaşamları boyunca çeşitli engellerle karşılaşmakta ve sonuçta bu engeller onların psikolojik desteğe gereksinim duymalarına sebep olmaktadır. Eğitim-öğretim sürecinde de öğrenciler benzer biçimde kişisel problemlerden, kişiler-arası ilişkilerden, aile içi sorunlardan ve akademik yaşantılardan, kaynaklanan çeşitli duygusal ve sosyal sorunlar yaşamaktadır. Kişisel rehberlik; eğitim sürecinde öğrencilerin kişisel, sosyal, duygusal ve akademik gereksinimlerini karşılamak ve böylece onların uyumlarına ve kişisel gelişime yardımcı olmak amacıyla yürütülen rehberlik hizmetleri olarak tanımlanmaktadır. Bireyin çocukluktan yetişkinliğe, eğitimin çeşitli kademelerinde “kendini ve başkalarını anlaması ve kabul etmesi, aile ve toplumun olgusunu kavrayarak bu ortamlarda sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi, günlük yaşam becerilerini kazanması, ”gibi alanlarda yeterlilik kazanması, sağlıklı bir kişisel ve sosyal gelişim sürdürebilmesi için verilen rehberlik hizmetleri kişisel rehberlik kapsamındadır (Yeşilyaprak, 2001).

2.7. Hizmet Alanlarına Göre Rehberlik

Psikolojik Danışma ve Rehberlik anlayışı bilindiği üzere öncelikle eğitim alanında benimsenmeye başlanmıştır. Eğitim-öğretim sistemi PDR anlayışı doğrultusunda

değiştirilmiş, düzenlenen etkinlikler, hizmet verecek elemanların yetiştirilmesi, yapılan plan ve programlar bu anlayış temel alınarak oluşturulmuştur. Günümüzde okulların yanı sıra endüstriyel alandaki kurumların birçoğunda, sosyal yardım ve sağlık kurumlarında da PDR faaliyetlerinin çıktılarında yararlanılmaktadır. PDR hizmetlerinin bu kurumlarda da benimsenmeye başlanması, hizmetlerin verildiği kurumun niteliğine göre türlere ayrılmasını, incelenmesini gerekli kılmaktadır. Hizmet veren bu kurumların birbirinden farklı nitelikleri esas alınarak şöyle bir gruplandırma yapılabilir (Kepçeoğlu, 1992).

- Eğitim alanında rehberlik,
- Sağlık alanında rehberlik,
- Sosyal yardım kurumlarında rehberlik,
- Endüstri alanında rehberlik.

2.7.1. Eğitim Alanında Rehberlik

Rehberlik hizmetlerine yaygın olarak ihtiyaç duyulması öncelikle eğitim alanında ortaya çıkmıştır. Eskiden üzerinde durulan nokta daha çok öğretim faaliyetleri iken günümüzde, rehberlik faaliyetlerinin eğitim öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve bu gerçek herkesçe kabul edilmiştir. Bireylerin eğitim öğretim faaliyetlerinden yeterince yararlanabilmesi için öncelikle ihtiyaçlarının karşılanmış olması ilgi, yetenek ve kişiliğine saygı duyulması, anlaşıldığını hissetmesi, duygularına, düşüncelerine önem verilmesi kısacası eğitim öğretim ortamında bireyin merkeze alınması gerekmektedir. Bu faktörlerin tümünü eğitim alanındaki rehberlik faaliyetleri kapsamında düşünebiliriz. Eğitim öğretim sürecinde yapılan etkinlikler, hazırlanan programla ve tüm çalışmalar rehberlikten hız alan bir anlayışa göre düzenlenmelidir (Kepçeoğlu, 1992).

Okullarda yapılan rehberlik çalışmalarının; öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alan bir öğrenim görebilmeleri, kendi problemlerini çözebilmeleri, çeşitli alanlarda uyum sağlayabilmeleri, bedensel, zihinsel, ahlaki ve sosyal yönden Türk Milli Eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde gelişebilmeleri ve bir mesleğe yönelebilmeleri noktasında sistemli ve sürekli bir yardım sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Yönetim, öğretim ve öğrenci kişilik hizmetleri olmak üzere üç ana başlık altında toplayabileceğimiz eğitsel rehberlik hizmetlerinin her biri rehberlik çalışmaları için çok önemlidir ve birbirinin tamamlayıcıdır (Kepçeoğlu, 1992).

2.7.2. Sağlık Alanında Rehberlik

Rehberlik hizmetlerine birçok alanda ihtiyaç duyulduğu gibi, sağlık alanında da ihtiyaç duyulmaktadır. Bütün çaba ve hizmetler, insanların iyiliği mutlu yaşamaları içindir. Rehberlik hizmetleri de bireylerin kişisel mutluluğunu temel alır, dolayısıyla bireyi ilgilendiren hiç bir alandan soyutlanamaz.

Sağlık hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen rehberlik faaliyetleri, bireylerin sağlık kurumlarından en iyi biçimde yararlanabilmeleri ve özellikle de koruyucu sağlık hizmetlerinin farkında olabilmeleri için çalışmalar yapar. Anne-çocuk sağlığı merkezleri bu konuda önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır. Hatta gezici ekipler şeklinde ev ev dolaşarak, bu alanda rehberlik hizmeti sunmaya çalışmaktadır. Toplum bilgilendirme açısından önemli roller üstlenen diğer kurumlar da sağlık ocakları ve sağlık evleridir (Can, 2002; Kepçeoğlu, 1992). Sağlık alanında rehberlik faaliyetlerinin gelişmesi, birçok sağlık kurumunda tıp kökenli uzmanlarla, tıp kökenli olmayan uzmanların işbirliği içinde çalışmalarına ortam hazırlamıştır. Bireylerin daha olumlu şartlarda sağlık hizmetlerinden faydalanabilmesi ve daha iyi sağlık hizmetlerinin verilebilmesi için bu alanda geliştirilen plan ve projelerde, yürütülen politikalarda rehberlik çalışmalarına daha fazla yer verilmesi gerekmektedir (Yılmaz & Üre, 2002).

2.7.3. Sosyal Yardım Kurumlarında Rehberlik

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Huzurevleri, Kızılay Derneği, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu gibi kurum sosyal yardım kurumlarıdır. Bu kurumların her birinin temel amacı bireye hizmet etmektir ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamaları bu kurumlarda da hızlı bir gelişme göstermektedir. Bu kurumlarda yer alan bireyler ruh sağlığı açısından risk grupları içerisinde değerlendirilmektedir. Bu kurumlarda, bu risk gruplarının ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesi için PDR hizmetlerine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. İnsana hizmet etme görevini temel almış ve benimsemiş olan bu kurumların işlevleri ve hizmet verdiği yaş grupları farklılık göstermektedir. Bu farklılık verilecek rehberlik hizmetlerinin kapsamını ve içeriğini de farklılaştırmaktadır (Kepçeoğlu, 1992).

2.7.4. Endüstri Alanında Rehberlik

Rehberlik hizmetlerinin son yıllarda sanayi kuruluşlarında, işçi sendikalarında, iş ve işçi bulma kurumu gibi kurumlarda da önem kazandığı görülmektedir. Bunun en önemli sebebi hem işçilerin hem de işverenlerin çeşitli kişisel ve kişiler arası sorunlar yaşamalarıdır. Bu sorunlardan bazıları işçiler arasındaki rekabet ve iletişim sorunlarından bazıları da işe uyum sağlayamamaktan kaynaklanmaktadır. Genel olarak; sanayi kuruluşlarında işlerin karmaşıklaşp çeşitlenmesi sonucu ortaya çıkan uyumsuzluk ve bunların doğurduğu sorunlarla başa çıkma, personel seçimi ve personelin kariyer gelişimine yardımcı olma, iş arayanları meslekler konusunda bilgilendirme ve mesleğe yetiştirme gibi konular, endüstri alanındaki rehberlik hizmetleri kapsamına girmektedir (Kaya, 2004).

2.8. Eğitim Kademelerine Göre Rehberlik

Daha önce de belirtildiği gibi Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin uygulama alanı neresi olursa olsun temelde amaçladığı şey aynıdır. Ancak çeşitli değişkenler açısından düşündüğümüzde sınıflandırma; işlevlerin daha iyi yerine getirilmesi açısından önemlidir. Rehberlik hizmetlerini eğitim kademeleri açısından da sınıflamak mümkündür (Doğan, 2000). Özellikle eğitim kademeleri açısından bakıldığında, bu durumun farkına varmak çok daha kolay olur. Okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitim kademeleri; PDR hizmetleri açısından incelendiğinde birçok farklılıklar olduğu görülmektedir. Öncelikle her eğitim kademesinde bulunan bireylerin ilgi, ihtiyaç ve tutumları, gelişim görevleri, duyuşsal, bilişsel, fiziksel yapıları ve akademik becerileri farklılık göstermektedir. Bu da PDR hizmetlerinin öğretim düzeyine göre sınıflandırılmasını gerektirmektedir (Kuzgun, 2013).

2.8.1. Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik

Zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların, bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimini, sosyal bir ortam içinde sağlayan ve onları ilköğretime hazırlayan eğitim kademesine okul öncesi eğitim denir. Okul öncesi eğitimin yürütüldüğü yer anaokulları ve anasınıflarıdır. Anaokulları 4-5 yaş, anasınıfları ise 5-6 yaşları kapsar.

Bu eğitim kademesinde verilecek olan rehberlik hizmetleri, bu dönemde bulunan çocuğun gelişim görevlerine uygun olmalı aynı zamanda anasınıflarının işlevlerini gerçekleştirmeye ve kolaylaştırmaya yönelik olmalıdır. Bu bağlamda kazandırılması

hedeflenen temel beceriler şunlardır: çocuğun kendini kabul etmesi, benlik kavramını oluşturması, paylaşmayı öğrenmesi sosyalleşmesi, okulu sevmesi, okumaya ve eğitime karşı güdülenmesi özgüven geliştirmesi ve okula uyum sağlamasıdır (Yeşilyaprak,(2001). Çocuğun potansiyellerini ortaya koyabilmesi ve sağlıklı olarak gelişebilmesi için rahat, sıcak, güvenli ve özgür bir ortam a ihtiyacı vardır, Okul öncesi eğitim döneminde çocukların potansiyellerini ortaya koyabilmeleri ve her yönüyle sağlıklı gelişmeleri için eğitim çalışmaları ve rehberlik hizmetlerinin beraber yürütülmesi şarttır. Çocuk okul öncesi eğitimde; oyun oynama, hayal ve isteklerini açığa vurma merakını giderme, bedenini kullanma ve bağımsızlığını kazanma gibi ihtiyaçlarını karşılar (Can, 2002; Yeşilyaprak, 2001).

2.8.2. İlköğretimde Rehberlik

İlköğretim yıllarında çocuk akademik becerilerini kazanmaya devam ederken gelişiminin de devam ettiği önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğun içinde bulunacağı sosyal ortamın niteliği, çocuğa yaklaşma biçimi onun benlik gelişiminde kendini ve başkalarını algılamasında, kişilerarası ilişkilerinde, özgüven kazanmasında, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişiminde oldukça etkilidir. Bu nedenle öğretmen gelişmiş bir rehberlik anlayışına sahip olmalıdır. Demokratik, sıcak, rahat ve kabul edici bir sınıf atmosferi oluşturarak öğrencilerin sağlıklı gelişimlerini sağlamalıdır (Bakırcıoğlu, 2003).

İlköğretim yıllarında çocuğun tanınması ve öncelikle kendi kendini tanıması gerekmektedir. Bunun için de çocuk başta olmak üzere, ailesinden, arkadaşlarından ve yakın çevresinden bilgiler toplanmalı, anketler uygulanmalı, gerekli kayıtlar tutulmalıdır. Bunlar hizmetler PDR'nın bireyi tanıma teknikleri boyutunda yer almaktadır (Tan, 1992).

Bu dönemde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin sağlanması da çok önemlidir. Verimli çalışma yöntemlerinin öğretilmesi, planlı çalışma alışkanlığı, zaman yönetimi ve konsantrasyon becerilerinin kazandırılması ve uygun kararlar verebilmesi, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sosyal faaliyetlere katılması gibi konularda yardımcı olma eğitsel rehberlik çalışmaları kapsamında yer alır. Mesleki rehberlikte ise meslekleri tanıma, kendi yetenek, ilgi ve gereksinimleri konusunda bilgi sahibi olma, iş ya da mesleğe yönlendirme çalışmaları yer alır. İlköğretim döneminde özel eğitime ihtiyacı olan, kaynaştırma eğitiminden yararlanması gereken, normal çocuklardan farklı olan engelli ya da üstün yeteneğe sahip çocuklarla da sıkça karşılaşmaktadır. Bu çocukların tespiti, uygun şartlarda eğitim

görmeleri ya da gereksinimlerine göre farklı kurumlara yönlendirilmeleri de yine rehberlik hizmetleri kapsamında yer alan bir konudur (Bakırcıoğlu, 2003; Tan, 1992).

2.8.3. Orta Öğretimde Rehberlik

Ortaöğretim dönemi bireylerin yaşamlarındaki en önemli süreçlerden biri olan ergenlik ile aynı döneme rastlar. Gençler bu dönemde hem ergenliğin getirdiği fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel değişimlerle baş etmeye çalışırken, aynı zamanda kişisel ve kişilerarası problemlerle, akademik ve mesleki kaygılarla da yüzleşmek zorunda kalır (Doğan, 2000).

Ortaöğretim kurumları konu merkezlidir. Programlarda ödevlere, , notlara akademik başarıya, testlerden alınan puanlara önem verilir. Ön planda olan şey başarı ve disiplindir. Özellikle öğrencilerin sosyal gelişimlerinin hızlandığı bu dönemde konu merkezli bir anlayış sistemi öğrencilerin bu gelişimlerini ikinci plana alıyor gibi görülse de; bu sorun öğretmen ve danışmanların işbirliği yaparak akademik programa sosyal gelişimle ilgili deneyimler ekleyerek bu sorun ortadan kaldırılabılır. Özellikle bu dönemde; öğrencilerin kişisel gelişimlerine önem veren ve onların gelişim dönemlerini dikkate alan, bir rehberlik programına ihtiyaç duyulur. “Okul ruhunun” en yoğun hissedildiği eğitim kurumu ortaöğretim kurumlarıdır. Öğrenciler daha sosyal ve canlıdır. Katıldıkları sosyal aktiviteler hem birlikte yaşama ihtiyaçlarını karşılar hem de motive olmalarını sağlayarak, onlara okulu sevdirebilir ve onları akademik başarılarının artması yönünde daha da güdülenmelerini sağlar (Özgüven, 1990).

Bu yıllarda eğitsel ve mesleki yönlendirme faaliyetleri üzerinde de önemle durulması gerekmektedir. Öğrencinin yükseköğrenim için sınavlara hazırlanma, başvurma, ilgi, yetenek, değer, yaşam amaçları ve gereksinimleri doğrultusunda kendine uygun bir mesleğe yönlendirilmesi gibi konularda ona rehberlik edilmeli ve doğru kararlar vermesi için gerekli destek sağlanmalıdır. Eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmaları bununla da sınırlı değildir. Öğrencinin yükseköğrenim kurumuna yerleştirilmesi aşamasında, tercihler, kredi, burs, yurt ve barınma olanakları konusunda bilgilendirmeler yapılarak yardımcı olunmalıdır. Gerek iş gerekse yükseköğrenim kurumuna yerleştirilmiş olan öğrenci bundan sonraki süreçte de izlenerek rehberlik hizmetleri sürdürülmelidir (Özoğlu, 1986).

2.8.4. Yükseköğretimde Rehberlik

Yükseköğretimin amaçları ilk ve ortaöğretimdeki genel eğitim amaçlarından farklıdır. Üniversiteler toplumların kalkınmasında, gelişmesinde öncü, ekonomik ve siyasal anlamda etkin rol oynayan kültürel gelişim merkezleri haline dönüşmüştür. Yükseköğretim kurumları gençlere belli meslek alanlarında bilgiler, beceriler kazandırıp, yetiştirmeye çalışırken, aynı zamanda bilimsel araştırmalar yapma, bilgi üretip yayma ve lisansüstü eğitim sağlama gibi amaçlar da hedeflemektedir (Doğan, 2003). Yükseköğrenim sürecinde bulunan gençlerin ergenlik ve kimlik kazanma döneminin sonlarında bulunmaları ve yükseköğrenim amaçlarının genel eğitimin amaçlarından farklı olması nedeniyle bu bireylere sağlanacak Psikolojik Danışma ve Rehberlik faaliyetlerinin de farklılaştığı görülür. Bu nedenle yükseköğretimde rehberlik hizmetleri, daha farklı ve daha geniş kapsamlıdır (Akbay, 2007).

Yükseköğretimde rehberlik hizmetlerinin verilmesi gereklidir. Bütün bu ve benzeri problemlerin çözümüne yönelik karar verme ve plan yapmada asıl yetkili ve sorumlu olan bireyin kendisidir. Yine de bu yetki ve sorumluluklarda birey destek almaya ihtiyaç duyar. Bu desteği sağlayacak olan da rehberlik hizmetleridir. Yükseköğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetleri ‘öğrenci kişilik hizmetleri’ adı altında oluşturulacak birimler halinde toplanarak işlev görmesi öğrenciler açısından daha yararlı görülmektedir. Bu hizmetlerin niteliği ve gücü yükseköğretim gençliğinin yaşadığı tüm sorunları kapsayıcı olmalıdır (Can, 2002; Özgüven, 2000; Tan, 1992; Yeşilyaprak, 2009).

2.9. Tarihsel Gelişim Süresinde Ortaya Çıkan Rehberlik Yaklaşımları

Parsons tarafından 20. yy. başlarında sistemli bir biçimde ilk rehberlik çalışmaları sunulmaya başlamıştır. Daha sonra farklı yaklaşımların benimsenmesiyle rehberlik çalışmalarında farklı anlayışlar ortaya çıkmış ve bu anlayışlar doğrultusunda rehberlik hizmetleri sunulmuştur. Günümüzde sunulan rehberlik hizmetleri ise gelişimsel rehberlik anlayışına uygun olarak sunulmaktadır. Tarihsel sürece baktığımızda ilk olarak özellik etmen(faktör) yaklaşımının ortaya çıktığını görürüz (Akbay, 2007).

2.9.1. Özellik Etmen (Faktör) Yaklaşımı

Rehberliğin ortaya çıkışı ilk olarak 20. yy. başlarında Amerika’da bireylerin iş bulmalarını kolaylaştırmayı amaçlayan çalışmalara dayanmaktadır (Tan, 1992). Yani ilk olarak rehberlik; mesleki rehberlik ve danışmanlık şeklinde başlamıştır. “Meslek Rehberliği” adlı yapıtında Parsons; bireylere 3 aşamada uygun bir şekilde mesleki rehberlik hizmetlerinin sunulabileceğini belirtmektedir (Pişkin, 2006). Bu aşamalar şöyledir.

1. Bireyin Özelliklerinin tanınması,
2. Mesleğin özellikleriyle ilgili gerekli bilgilerin edinilmesi,
3. Bireyin özellikleriyle meslek özelliklerinin uzlaştırılması

Özellik etmen (faktör) olarak adlandırılan yaklaşımın temeli oluşturan Parsons’un iş dünyasında başlattığı bu üç aşamalı yardım uygulamaları olmuştur. Özellik-faktör yaklaşımında hizmetler sunulması anlıktır. Hata yapmamak bundan dolayı hayli önemlidir. Hata yapılmasının önüne geçmek için ise hizmetler sunulurken kullanılan ölçme araçlarının geçerliliği ve güvenilirliği yüksek olmalıdır (Kepçeoğlu, 1992).

2.9.2. Krize Müdahale Yaklaşımı

İnsanların normal duygu, düşünce ve davranış şekillerinin bir olay ya da durumla sekteye uğramasına kriz anı denmektedir. Toplumda yer alan bireylerin çoğu çeşitli problemlere sahiptir. İnsan hayatındaki beklenmedik olaylar krize yol açmaktadır. Krize müdahale yaklaşımının temelinde kriz anında bireylere yardım etmek vardır. İnsanların doyumları belli bir noktaya ulaştığı, tehdit edildiğinde veya bir konuyla ilgili kesin bir karar alınması gerektiği gibi durumlarda bir danışman tarafından kriz müdahalesi yapılabilir. Kriz müdahaleleri okul danışmanının işinin kaçınılmaz bir parçasıdır. Örneğin öğretmen ve öğrenci, birbirlerine karşı kızgın ifadeler kullanabilirler. İşte tam bu anda dikkat gerektiren rahatsız edici ve kötü bir çatışma ortamı oluşmuştur. Çocuk belki de okula gelip anne ve babasının beklenmedik ayrılma isteklerinden çok etkilendiğini söyler ve ağlamaya başlayabilir. Bu kriz anıdır ve bir danışman burada yardımcı olabilir (Akbay, 2007).

Danışmanlık eğitimlerinin gereği olarak danışmanlar ani bakım ve dikkat isteyen, kontrollerini kaybeden öğrenciler ile de ilgileneceklerdir. Danışmanlar sık sık krizdeki kişileri dinler ve onlarla sakin bir şekilde konuşurlar, onların bir sonraki adımı atarken mantıklı ve sorumlu olarak atmaları için yardımcı olurlar. Bazen krizden uzak durulamaz bazen de durulabilir (Kepçeoğlu, 1992).

Her okul ortamının kaçınılmaz bir parçası olan bu yaklaşımlar, gerçek sorunları ele alıp çözümlenmede başarısızlığa düşebilir. Öğretmenleri ve danışmanları olayın aciliyetine katılmaya zorlar ve genellikle çözüm üretme şartları iyi değildir. Çünkü olay anında kişiler çok fazla gergin, duygusal ve savunmaya yönelik tavırlar içerisindedir (Yeşilyaprak, 2009).

Sonuç olarak, krize dönüşmek üzere olan pek çok problemin zaman içinde işlerin düzeleceği umuduyla bir kenara bırakılması veya genellikle görmezlikten gelinmesi muhtemeldir. Sadece krizlere müdahale etmek zorunda kalan danışman zamanının çoğunu krize cevap vermekle geçirecektir. Bu da sadece kriz anındaki öğrencilerle ilgilenilmesi ve sistemin genelindeki tüm öğrencilere verilecek hizmetlerin göz ardı edilmesine neden olur.

2.9.3. Tedavi Edici/Yardım Edici Yaklaşım

Tedavi edici yaklaşım geleneksel yaklaşım arasında değerlendirilebilir. Çünkü bu yaklaşım rehberlik hizmetlerinin sadece sorunlu öğrencilere, uzmanlar tarafından sunulabileceğini savunur. Bu yaklaşımın odağı tanımlanabilir kusurlardır. Öğrencinin kriz durumundan uzak durabileceği ve normal ilerleme yapabileceği umuduyla bir çare önerilir veya uygulanır. Bazı öğrenciler çeşitli temel becerileri, farklı sebeplerden dolayı, sınıf düzeylerinden geçerlerken öğrenemezler. Bu öğrenciler akademik ve sosyal yöndeki eksikliklerini telafi etmeye yardım eden öğrenme veya yeniden öğrenme yaklaşımından faydalanabilirler (İlgar, 2006).

Öğrenciler, özel danışmanlık ve rehberlik aracılığı ile veya öğrenci değerlendirmelerinden sonra kendileri için problem teşkil etmeden önce, eksik oldukları konularda arayış kapatabilirler. Ailesinin sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan bir öğrencinin öğrenciler ve öğretmenler ile problemleri olduğunu düşünelim. Belki kişiler arası ilişkiler konusunda yeterince aydınlatılmamışlardır veya nezaketleri eksiktir. Bu öğrencinin katılabileceği grup etkinlikleri şöyle olabilir. Kişiler arası becerilerin tartışılabildiği veya uygulanabildiği danışman yönetimindeki gruplara katılabilir. Öğrenci bu şekilde sosyal alandaki eksikliklerini telafi ederken, öğretmenlerle ve arkadaşlarıyla daha iyi ilişkiler kurabilir (Kaya, 2004).

2.9.4. Önleyici/Koruyucu Yaklaşım

Bu yaklaşım, problemleri ortaya çıkmadan önce risk faktörlerini belirleyerek, ortaya çıkışını önlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Örneğin öğrencilerin ergenlik döneminde bazı

gelişimsel problemler yaşayacakları muhtemeldir. Rehber öğretmen öğrencilere bu konuda önceden bilgilendirici eğitim ve seminer çalışması yaparsa önleyici rehberlik hizmeti unmuş olacaktır (Yeşilyaprak, 2009; Ilgar, 2006; Kaya, 2004).

Bu yaklaşımda ortaya çıkabilecek sorunlar belirlenir ve onu önleyecek bir plan yapılır. Bu önleme alanı aşırı derecede sınırlıdır. Uzak durulacak veya önlenecek konuların önceden taslak listesinin hazırlanmasını gerektirir Bu iş ise karışık ve uzundur. Ayrıca bu liste öncelikleri kimin belirlediğine bağlı olarak değişebilir. Bizi itaat konusunda düşünmeye zorlar ve başarı konusunda sınırlandırır (Girgin, 2004).

2.9.5. Gelişimsel Yaklaşım

Gelişimsel yaklaşım; öğrencilerin okula gitmelerinin ve başarılı olamamalarının bir parçası olarak sahip olmaları gereken bazı beceri ve yaşantıları belirlemek için bir girişim olarak tanımlanabilir. Öğrenme davranışları ve görevleri belirlenerek öğrenciler için açık hale getirilir. Daha sonra bir rehberlik programı belirlenir. Ayrıca yaşam becerileri belirlenir ve bunların öğrencileri yetişkinliğe hazırlamanın bir parçası olduğu belirtilir (Özyürek, 2012).

Gelişimsel yaklaşımda öğrencilerin yaşamlarında problemler çıkmadan önce kendileri ve başkaları hakkında daha fazla şey öğrenmeye fırsatları vardır. Kişiler arası becerileri kişiler arası bir kriz gelmeden önce öğrenirler. Eğer bir kriz durumu ile karşılaşılırsa kendilerini bu kriz durumundan uzak tutmak için öğrendikleri becerileri kullanabilirler. Öğrenciler gelişimsel rehberlik sayesinde diğerleriyle etkili iletişime girebileceğini öğrendikçe ve nasıl pozitif olunacağını öğrendikçe öğrenmeye katılımında daha aktif olur ve olumlu okul ortamı oluşturmaya çalışırlar (Akbay, 2007).

Becerili öğretmenler ve danışmanlar gelişimsel yaklaşımı uygularken, öğrencileri motive etmeyi seçerler. Gelişimsel yaklaşım, koruyucu/önleyici yaklaşımları ve tedavi edici yaklaşımın birleşiminden olur. Gelişimsel yaklaşım, esnektir ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için her türlü imkânlarla başvurur. Rehberlikte gelişimsel yaklaşım öğrenme iklimini oluşturmada düzenli çalışmak için tanıtım yapar ve öğrenme ortamının önemi üzerinde durur. Personel arası ilişkiler bu yaklaşımda çok önemli bir yere sahiptir ve okuldaki herkesin yardımcı olabileceği düşünülür (Kaya, 2004).

Gelişimsel yaklaşım insan gelişiminin doğasını, pek çok bireyin çocukluktan yetişkinliğe kadar yaşanan dönemlerini ele alır. Gelişimsel yaklaşım merkeze, insanın

kendisine ait olumlu görüş ve kavramlarını koyar. Bu yaklaşım duyguların ve davranışların, düşüncelerin birbiriyle sıkı sıkıya ilişkili olduğunu ve bunların öğrenildiğinin farkındadır. Buradaki amaç öğrencilerin yeterli ve etkin öğrenmeler gerçekleştirmelerine yardım etmektir (Özyürek, 2012).

Gelişimsel rehberlikte planlanan hedeflere ulaşmak; okuldaki bütün personelin işbirliği yapmasına bağlıdır. Bu yüzden, kapsamlı rehberlik ve danışmanlık programlarında okul personelinin görevlerinin de mutlaka yer alması gerekmektedir.

2.9.6. Türkiye'de Uygulanan PDR Yaklaşımları

İlk rehberlik çalışmaları 1908 yılında ABD'nin Boston şehrinde Frank Parson tarafından kurulmuştur. Bilindiği gibi Parson ilk önce meslek danışmanlığı üzerinde çalışmalar yapmıştır. Mesleki rehberlik bu nedenle rehberlik çalışmalarının başlangıcı sayılmaktadır.

1914 yılında Truman Kelley'in oluşturduğu modelde eğitimle rehberlik eşdeğer tutulmuş, eğitsel rehberlik terimi ilk kez bu modelde kullanılmıştır. " Rehberliği Eğitimle Eşdeğer Tutan Model" olarak bilinen bu modelde, eğitimin bireyselleştirilmesi gerektiği, rehberliğin eğitime yardımcı hizmetleri içermesi gerektiği ilk kez ortaya atılmıştır (Bakırcıoğlu,1982).

1930'lardan sonra ruhsal sorunların sağaltıcı işlevinden çok, bireylerin, problem öncesinden önlem almalarına ve kriz oluşmadan önce uyum işlevine ağırlık verilmesine yönelik yaklaşımlar başlanmıştır. Bu modelin sınırlılığı, "sorunlu öğrenciye rehberlik yapılması" anlayışına sahip olmasıdır. Katkısı ise, velilerin, çocukların ilgi ve yetenekleri ve eğitsel gereksinimleri konusunda bilinçlenmesini sağlamasıdır (Yeşilyaprak, 2009).

"Klinik Süreç Olarak Rehberlik Modeli"nin temelinde klinik süreçler ön planda yer almıştır. Bu model psikolojik ölçme araçları, psikoterapi, tanı koyma ve çözüm yolu bulma gibi süreçleri içermektedir. Bu model de "incelemeyi salt danışmanın yapması ve tanıyı da onun koyması" modelin sınırlılığıdır (Baymur, 1980).

"Karar verme Süreci Olarak Rehberlik Modeli"nde, bireye karar verme durumunda olduğu mesleki ve eğitsel konularda rehberlik yardımı yapılacaktır. İlgi ve yetenekler açısından bireysel ayrılıkların varlığı kabul görür. "Gelişimi, sürekliliği ve bütünlüğü dikkate almaması sadece kritik durumlarda rehberliğe yer vermesi" modelin sınırlılığı olarak belirtilebilir.

“Seçmeci (eklektik) Bir Sistem Olarak Rehberlik Modeli” daha çok bir psikolojik danışma modeli görünümündedir. Modelde psikolojik danışma ve grup çalışmalarıyla bireyi, onun eğitim olanaklarını tanımak, en uygun seçimler yapabilmesine yardım etmek amaçlanmıştır. Birçok psikolojik danışma kuramından özellikle danışmanı ve danışanı merkez alan kuramlardan ilkeler almış olması; eş deyişle, seçmeci (eklektik) olması nedeniyle kendine özgü rehberlik ilkeleri yoktur. "Seçmeci (eklektik) oluşu" bu modelin sınırlılığıdır.

“Hizmetler Topluluğu olarak Rehberlik Modeli”, 1960'lı yıllarda öğretim ve yönetim modelleriyle bütünleşen rehberlik uygulanmalarından vazgeçerek, rehberliği salt bir psikolojik danışma hizmeti durumuna indirgemek isteyenlere tepki olarak doğmuştur. Bu görüşe göre rehberlik hizmetleri tüm okul uygulamalarına girmelidir. Rehberlik uzmanı, psikolojik danışman olmaktan çok, gelişimsel amaçlara önem veren, öğrencilerin davranışlarının süreç ve devingenliğini anlayan, eğitsel ve mesleki konularda yeterli kimse olmalıdır. Aynı zamanda rehber uzman ve psikolojik danışman, psikolojik danışmayı, grup rehberliğini, öğrenci gereksinimi ve sorunları hakkında araştırma yapabilmeyi bilmelidir. Rehberlikle ilgili diğer personelden daha bilgili ve programın anahtar kişisi olmalıdır. Modelin rehberliğe getirdiği önemli sınırlılık, "rehberliği salt eğitim hizmetlerini kapsayan bir konu olarak ele almış olmasıdır (Bakırcıoğlu,1982).

“Gelişimsel Rehberlik Modeli”, bireye her alanda tüm yaşamı boyunca yardımcı amaçlamakta ve geniş kapsamlı bir rehberlik anlayışını ortaya koymaktadır. "Okulda, öğretmen, yönetici, tüm görevlilerin aktif ve bilinçli katılımı olmaksızın bu modelin başarıya ulaşmasının mümkün olmaması" modelin sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

“Amaca Yönelik Eylem Bilimi Olarak Rehberlik Modeline” göre, rehberlik eğitimin yanında değil içinde yer almalıdır. Tarafsız, bağımsız, bilimsel anlayış rehberliğin yardımı ile kazandırılabilir. Dayandığı belli bir kuramı olmayan bu model, rehberliğin, yönetim ve eğitime eşit bir meslek olmasını savunur.

“Toplumsal Yapıcılık Olarak Rehberlik Modeli”nde, çocuğa değer kazandırma ve yeni değerler aramada etkin olma konusunda rehberliğe gerek duyulur. Bu modelde rehberlik, yaratıcı önderlik yeteneğine sahip bireylerce yürütülmelidir.

“Kişisel Gelişim Olarak Rehberlik Modeli”, 1977 yılı başlarında Kehas'ın önerdiği bu modelde rehberliğe gelişimsel açıdan yaklaşılmış ve benlik kavramını, benliğin değerlendirilmesini ve benliğe yönelik tutumları odak yapmıştır.

Erkan (2001) ise, Gysberg ve Henderson (1994) 'den aktararak yaptığı sınıflamada, rehberlik modellerini, *Süreç Modeli*, *Hizmetler Modeli*, *Görevler Modeli* ve *Gelişimsel Rehberlik Modeli* olarak dört alt grupta toplamıştır. Hizmetler Modelinde, rehberlik etkinlikleri oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma. Yerleştirme ve izleme, çevre ve ilişkileri, araştırma ve değerlendirme gibi kategorilerde ele alınmıştır.

Süreç Modelinde, Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin klinik ve terapötik yönü vurgulanır, psikolojik danışmanlar (rehber öğretmenler) danışma, müşavirlik ve koordinasyon rollerini üstlenirler.

Türkiye’de eğitim sürecinde PDR hizmetlerine, başlangıcından itibaren daha çok ‘düzeltici’ ve ‘çare bulucu’ bir işlev beklentisiyle yaklaşımı benimsenmiştir. Bazı uzmanlar tarafından (Doğan 1996; Kuzgun 2000), Türkiye’de rehberlik hizmetlerinin bir modele oturtulmadığı sıklıkla dile getirilmiştir. Bu modelsizlik sorunu, rol karmaşası yaşanmasına yol açmıştır. Türkiye’de PDR hizmetleri okullarda uyumsuz ve problemlili öğrencilerin sorunları ile uğraşan, bu problemlere çare bulan bir hizmet olarak algılanmıştır. Bu algıya neden olan ise PDR hizmetinin kriz odaklı yaklaşımı benimsemiş olmasıdır.

Bu nedenle Türkiye’de uygulanan mevcut PDR yaklaşımının eleştirildiği ve 2000’li yıllara doğru “gelişimsel” yaklaşıma dayalı kapsamlı PDR program modellerinin önerildiği gözlenmiştir (Erkan 2002; Doğan 2000; Nazlı 2003). Geleneksel modele yöneltilen eleştiriler, eğitimdeki reform gereksinimi ile birleşince, nihayet 2004-2005 öğretim yılında ilköğretim programları, yapılandırmacılık ve kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımı ile yeniden düzenlenmiştir. 14.07.2005 tarihli 192 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile ilköğretim okulları haftalık ders programı çizelgesinde “Rehberlik ve Sosyal Etkinlikler” için (1-8. sınıf) zorunlu ders saati ayrılmıştır. 2006 yılında ilköğretim ve orta öğretim kurumları “Sınıf Rehberlik Programı” uygulamaya sokulmuştur. Böylece hem öğretim programları içine kaynaştırılmış olarak rehberlik kazanımlarına yer verilmiş, hem de gelişimsel yaklaşıma uygun programlar yürürlüğe sokulmuştur (Yeşilyaprak 2009).

2.10. Dünya’da Rehberliğin Gelişimi

Rehberlik ilk Amerika’da başlamış ve orada gelişmiştir. Amerikan toplumuna kaynaklık eden temel ideal ve felsefe, insan olarak kişiye büyük değer vermiştir (Tan, 1992). 19.yüzyılın sonlarında, Amerikan toplumunda birçok eğitimciler, düşünür ve vatandaşlar, okulların, gençleri birer psiko-sosyal varlık olarak ve topluma katkıda bulunacak, üretken,

kendi haklarını daha iyi kullanan bireyler olarak yetişmeleri konusuna ilgi duymaya başlamışlardır. Bu gelişmelerden dolayı, Amerika’da bireysel eğitim ve öğrencilerin psiko-sosyal ihtiyaçları ilgi odağı olmuştur. (Yeşilyaprak, 2003). Okul müfredatları sadece bilgi vermek yerine, öğrencilerin kişilik gelişimlerini de önemsenmiş ve böylece Amerikan okullarında rehberlik hareketi doğmuştur. 1898 yılında ilk defa bir okula danışman ataması olmuştur. Jesse B. Davis, Detroit şehrinde bir lisede danışman olarak çalışmaya başlamıştır (Tan, 1992).

Rehberlik eğitimi ilk meslek rehberliği hareketi olarak doğmuştur. Okulu bitirmiş olan gençlere en uygun mesleği seçmek, bu mesleğe hazırlamak ve işe girmelerini kolaylaştırmak konusu önemsenmeye başlanmıştır. 1906’da Eli Weaver “Meslek Seçme” kitabını yayınlamıştır. 1908 de ise rehberlik hareketin kurucusu olarak kabul edilen Frank Parsons’un öncülüğünde Boston Meslek Bürosu açılmıştır (Kuzgun, 2003). Yine aynı yıllarda, William Healy, Chicago’da suçlu çocukların sistematik psikiyatrik muayeneden geçmelerini sağlamak için Psikopatik Gençlik Entitüsü’nü kurmak için uğraşmış ve 1909 yılında da ilk Çocuk Rehberlik Kliniği olarak açılmıştır (Tan, 1992).

2.10.1. Amerika’da Rehberliğin Gelişimi

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri çok eski bir geçmişe sahip olmamakla birlikte 20. yüzyıl başlarında ilk uygulamalar ABD’de ortaya çıkmıştır. ABD’de mesleki rehberlik akımı olarak başlayan bu hizmet alanı ilerleyen yıllarda dünyanın birçok ülkesine hızla yayılmış ve eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde önemli bir yer tutmaya başlamıştır.

Amerika Birleşik Devletlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin ortaya çıkmasına ve gelişmesine neden olan beş temel faktörden bahsetmek mümkündür. Bu faktörler şu şekilde sıralanabilir (Manthei, 1991).

1. 1909 yılındaki Frank Parsons’un meslek seçimine yönelik çalışması, sadece meslek danışmanlığının değil aynı zamanda tüm Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.
2. Psikiyatri kliniğinde tedavi görmüş olan Clifford Beers’in 1908 yılında yazdığı “Kendini Bulan Zihin” («*A Mind that found itself*») adlı kitabı ve başlattığı “Ruh Sağlığı Hijyeni Hareketi”.

3. Eğitimde bireysel farklılıkların önemsenmeye başlanması ve bireysel farkları ortaya koymaya yönelik psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesine yönelik gelişmeler.

4. Carl Rogers'in öncülük ettiği tıbbi ve psikoanalitik yaklaşımlardan uzak olan insancıl-Hümanist Yaklaşım'ın Amerika'da yaygınlaşmaya başlaması.

5. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki Amerika'da ekonomik ve sosyal alanlardaki gelişmeler ve bu anlamda psikolojiye duyulan ihtiyaç.

Yukardaki verilen faktörler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin Amerika'daki gelişiminin zeminini oluşturduğu söylenebilir (Bandarenko, 2013).

Amerika'da ilk rehberlik çalışmaları 1908 tarihinde Boston'da rehberliğin öncüsü olarak bilinen Frank Parsons tarafından Boston Meslek Bürosu'nun kurulması ile başlamıştır. Bu çalışmaların genel amacı gençlerin ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönelmelerini sağlayabilmektir. 1913'ten itibaren rehberlik okul dışı mesleki rehberlik kavramının dışında ve daha geniş bir şekilde algılanarak Amerikan Eğitim Sistemi'ne resmen girmiş ve sistemli bir gelişme göstermeye başlamıştır. Bu doğrultuda okullarda rehberlik uygulamalarının ilk kez Amerika'nın California eyaletine bağlı okullarda başladığı ve bunu Boston eyaletinde yer alan okulların izlediği söylenebilir. Ayrıca, 1915'te öğrenci öğretmen ve velilere meslekler hakkında bilgi vermek amacıyla kurulan Boston Enformasyon Dairesi'nden hemen sonra aynı yıl Boston Mesleki Rehberlik Dairesi kurulmuştur. 1910'lu yıllarda kurulan ve faaliyetlerde bulunurken örgütlenmesini de sürdüren APGA (Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği) 1952 yılında ülkedeki tüm rehberlik derneklerini birleştirerek dünyanın en büyük meslek örgütlerinden biri olmuştur (Andreeva, 1994).

1937 yılında bünyesinde klinik, eğitim, danışmanlık ve endüstri bölümlerini barındıran Amerika Uygulamalı Psikoloji Derneği (The American Association of Applied Psychology (AAP) kurulmuştur. Bu derneğin çalışmaları sırasında "klinik psikoloji" alanının ismi "danışmanlık psikolojisi" olarak değiştirilmiştir.

1951 yılında Amerikan Psikoloji Derneği (APA) tarafından düzenlenen Kuzey-Batı Konferansı'nda "Danışmanlık Psikolojisi" kavramı resmen kabul edilmiş olup "Psikolojik Danışman" mesleği profesyonel olarak tanımlanmış ve çalışma alanları iş, sanayi, hastaneler, toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve rehabilitasyon merkezleri olarak belirlenmiştir (Munley ve diğerleri, 2004). Bu doğrultuda psikolojik danışmanlık alanının

klirik psikolojiden ayrılarak, koruyucu ruh sağlığı hizmeti veren bir alan olarak ortaya çıkmasının uzun bir süreçten geçtiği söylenbilir (Bandarenko, 2013).

APA'nın psikolojik danışma mesleği üzerindeki etkileri uzun bir geçmişe sahiptir. İlk defa psikolojik danışma ve rehberlik alanı, APA çatısı altında 1946'da kurulmuştur. APA'nın bağlı olan diğer üyelerinin karşı çıkmalarına ve okul psikoloji alanının protestolarına rağmen 1953'de APA çatısı altında 17. olan bu kısım resmi olarak adını "Danışma Psikolojisi (Counseling Psychology)" ne çevirmiştir. Böylece APA'ya bağlı dernek sayısı 17'ye yükselmiştir. Burada işi karmaşık kılan unsur, danışma psikolojisinin yer aldığı kısım 17'yi kuran kişilerin daha 17. kısım kurulmadan önce de var olan iki ayrı derneğe ye olmalarıdır. Bu dernekler Amerikan niversite alışanları Derneği (American College Personnel Association, ACPA) ve Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği (National Vocational Guidance Association, NVGA). Bu iki örgüt 1952'de birleşerek Amerikan Personel ve Rehberlik Derneğini (American Personnel and Guidance Association, APGA) oluşturmuşlardır. APGA, daha sonra Amerikan Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği (American Association for Counseling and Development, AACD) adını almıştır.

Son adı ise Amerikan Psikolojik Danışma Derneği, (American Counseling Association, ACA) dir. Dernek, Amerika Birleşik Devletlerinde psikolojik danışma alanının bağımsız bir meslek alanı olarak yerleşmesi ile ilgili olarak çalışmaktadır. Toplam 17 ayrı alt örgütlenmesi olan bu dernek diğer ülkelerdeki psikolojik danışma örgütleri ile de işbirliği içerisinde (Manthei, 1991).

Günümüz Amerika'sında psikolojik danışmanlık, kısmen sembolik olarak kısmen de yapısal olarak gelişmeye ve değişmeye devam etmektedir. Bu değişikliklerden en önemlisi Amerika Danışmanlık ve Gelişim Derneği'nin (American Association for Counseling and Development-AACD), 1992 yılında ismini Amerika Danışmanlık Derneği (ACA) olarak değiştirmesi olmuştur. Bu yeni isim psikolojik danışmanlığın profesyonel yapısını daha iyi yansıtmaya başlamıştır (Manthei, 1991). Amerika'da toplam 17 farklı danışmanlık derneği kurulmuştur. Bu derneklerin isimleri aşağıda verilmiştir;

1. 1913 yılında Milli Kariyer Geliştirme Derneği kurulmuştur. (National Career Development Association – NCDA)
2. 1931 yılında İnsancıl Eğitim ve Gelişim Derneği kurulmuştur. (Association for Humanistic Education and Development – AHEAD).

3. Önceki ismi “Danışmanlık Eğitimcileri Süpervizörler ve Rehberler Birliği” olan birlik, 1938 yılında ismini “Danışman Süpervizyon ve Eğitimi Derneği” (Association for Counselor Education and Supervision – ACES) olarak değiştirmiştir.
4. Amerikan Okul Danışmanları Derneği (American School Counselor Association – ASCA), 1953 yılında kurulmuştur.
5. Amerikan Rehabilitasyon Danışmanlığı Derneği (American Rehabilitation Counseling Association – ARCA). 1958’de kurulmuştur.
6. Danışmanlık Değerlendirmesi Derneği (Association for assessment in Counseling – AAC). 1965 yılında kurulmuştur.
7. Ulusal İstihdam Danışmanlar Derneği (National Employment Counselors Association – NECA). 1966 yılında kurulmuştur.
8. Daha önceki adı “Renkli (siyahi) Halk İçin İnsan Kaynakları ve Profesyonel Rehberlik Derneği” olan dernek, 1972 yılında adını “Çok Kültürlü Danışmanlık ve Gelişim Derneği” (The Association for. Multicultural Counseling and Development-AMCD) olarak değiştirmiştir.
9. Madde Bağımlıları ve Suçlular Danışmanlığı Derneği (International Association of Addictions and Offender Counseling – IAAOC). 1972 yılında kurulmuştur.
10. Grupla Çalışan Uzmanlar Derneği (Association for Specialists in Group Work - ASGW), 1973 yılında kurulmuştur.
11. Ruhsal Etik ve Dini Değerler Derneği (Association for Spiritual Ethical, and Religious Values in Counseling – ASERVIC). 1974 yılında kurulmuştur.
12. Amerikan Ruh sağlığı Danışmanları Derneği (American Mental Health Counselors Association – AMHCA) 1976’da kurulmuştur.
13. Yönetimdeki Danışmanlar ve Rehberler Derneği (Association for Counselors and Educators in Government – ACEG). 1984 yılında kurulmuştur.
14. 1986’da “Yetişkin Gelişimi ve Yaşlanma Derneği” (Association for Adult Development and Aging – AADA) kurulmuştur.
15. Uluslararası Evlilik ve Aile Danışmanlığı Derneği (International Association of Marriage and Family Counselors – IAMFC), 1989’da kurulmuştur.
16. Amerikan Kolej Danışmanlar Derneği (American College Counseling Association – ACCA). 1991 yılında kurulmuştur.

17. Geyley, Lezbiyenler ve Biseksualler Danışmanlığı Derneği (Association for Gay, Lesbian, and Bisexual Issues in Counseling), 1996'da kurulmuştur (Bandarenko, 2013).

2.10.2. Avrupa'da Rehberliğin Gelişimi

Özoğlu'na (1982) göre, psikolojik ölçme ve değerlendirme gibi rehberlikte etkileşim içinde olan bilimler, Avrupa ülkelerinde daha önce gelişmeye başlasa bile, rehberlik bu ülkelerin eğitim sistemlerine sonradan dahil olmuştur. Bunun nedeni ise, bu ülkelerin eğitim alanındaki eğitim felsefeleri ve eğitim uygulamalarına egemen olan geleneksel tutumlarının yeni bir yaklaşım olan rehberliğin gelişmesine engel olmasıdır.

Rehberliğin Avrupa'daki başlangıcı 1910 yılında Fransa'da Lahey, 1912'de İtalya'da Gemelli, 1912'de Belçika ve 1915'te İngiltere'de meslek büroları kurulmuş olmasına dayansa bile genel olarak Avrupa'da rehberlik 1950'li yıllardan itibaren gelişmeye başlamıştır (Altıntaş, 2004).

Aslında 2. Dünya Savaşı sırasında Avrupa ülkelerinde, çocuk ve gençlere yönelik okul dışında birçok farklı kurumlar oluşturulmuştur. Bu kurumlarda çocuk ve gençlere sağlık, iş bulma, özel eğitim ve suçluluğu önlemeye yönelik hizmetler veriliyordu. Ayrıca okuldan mezun olan gençlere meslek seçimlerinde danışmanlık çalışmaları yapılıyordu. Bu hizmetler her ne kadar rehberlik hizmetleri gibi görünse de ABD'deki rehberlik anlayışına uygun değillerdi (Ülkü, 1976).

1959 yılında Fransa'da eğitim sistemine yönelik yenilenme politikası başlatılmıştır. Bu yenilikleri arasında öğrencileri uygun okullara ve eğitim kurumlarına yöneltme ve değerlendirmelerin ilkokuldan başlatılması da vardı. Ayrıca 15-18 yaşlar arasında ise, öğrencilerin ileride tutacağı işe yakın bir alana yönlendirilmesine ağırlık verilmiştir (Ülkü, 1976).

Günümüz anlayışıyla Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri Almanya, Fransa ve Avusturya'da 1959'da, İtalya ve İngiltere'de de 1963'te başlamıştır. Belçika'da ise Çalışma ve Millî Eğitim Bakanlığının finansıyla 1947 yılında rehberlik hizmetleri başlamıştır (Girgin, 2004).

2.10.3. Almanya'da Rehberliğin Gelişimi

Almanya'da Psikolojik Danışma ve Rehberlik kavramı ilk olarak 1910 William Stern'in bir makalesinde Almanca olarak dile getirilmiştir. "Üstün Yetenekli Çocuklar" adlı

makalesinde Stern, okul psikoloğu ve okullarda psikolojik hizmetlerden söz etmiştir (Berezin, 1995). 1890 ve 1915 yılları arasında 21 dergide eğitim psikolojisi ve danışmanlık ile ilgili çeşitli makaleler yayınlanmıştır. Aynı zamanda 26 enstitü Psikolojik Danışma ve Rehberlikle ilgili çalışmalar yapmıştır. Almanya’da ilk kez 1922 yılında Mannheim şehrindeki bir okulda Hans Lemerman okul psikoloğu olarak işe başlamıştır. Dr. Lemerman okul psikolojisi üzerinde başarılı çalışmalar yapmıştır ve 1930 yılında Prof. Dr. W. Peters’in rehberliğinde “okul rehberliği” üzerine doktora tezini tamamlamıştır. Nazi yönetimi psikoloji bilimini “Yahudi bilimi” olarak kabul ederek bu alandaki çalışmalara son vermiştir. (Andreeva, 1995). Ancak İkinci Dünya savaşıdan sonra bu alandaki çalışmalara tekrar devam edilmiştir. Almanya’da üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberliğin eğitimi 1956 yılında resmi olarak başlamıştır. Daha sonra bu alandaki çalışmalar hızlanmıştır. 1974 yılında yeni bir yasa ile okullardaki rehber öğretmenlerin sayılarını arttırmaya yönelik çalışmalar başlamıştır. 1975-1993 yılları arasında rehber öğretmenlerin sayısı %150’e kadar artmıştır. Almanya Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında ciddi akademik çalışmalar yapan ülkeler arasında olmasına rağmen, rehber öğretmen sayıları konusunda sıkıntıları vardır. 2010 yılının verilerine göre Almanya genelinde bir rehber öğretmene 5000 öğrenci düşmektedir. 2010 yılında Almanya federal yasalarında kabul edilen eğitim yasalarına göre, eğitim sisteminde psikolojik hizmetlere yönelik bazı iyileştirme kararları alınmıştır. Alınan bu kararların arasında test ve yeni metotlar geliştirmeye yönelik maddi destek sağlanması, 2015 yılında 1 rehber öğretmene 1000 öğrencinin denk gelmesini sağlanması ve bir rehber öğretmenin en fazla beş farklı okulda çalışması yer almaktadır (Smotskiy, 2013).

2.10.4. Rusya’da Rehberliğin Gelişimi

Rusya’da rehberlikle ilgili ilk çalışmalar 1910-1920 yıllarında başlamıştır. Pedagoji alanındaki hızlı gelişmelere paralel olarak öğrencilerin psikolojik gelişimi eğitimin bir parçası haline almaya başlamıştır. O yıllarda çocukların gelişimlerini ve zekâlarını ölçen testler geliştirilmiş ve okullarda uygulanmaya başlamıştır. Bu çalışmalar 1936 yılında kesintiye uğramış ve ikinci dünya savaşının etkisiyle 1960 yılına kadar devam etmemiştir. (Bojovich 1991). İlk kez 1975 yılında özel eğitim alanında eğitim veren bir kurumda okul psikoloğu resmi olarak görev almış ve 1980 yıllarda ise devlet okullarında da psikolojik danışmanlar görevlendirilmeye başlanmışlardır. Başlangıçta okul psikologlarının bilimsel ve

yöntem anlamında bir bilgi birikimi yoktu. Bundan dolayı alanda sistematik çalışmalar pek yapılamıyordu. 1982 yılında ilk kez “Çocuk Psikolojisi Laboratuvarı” kurularak, alan ile ilgili yeni araştırmalar ve yeni metotlar geliştirilerek okul psikoloğunun çalışma alanları belirlenmiştir. Bu laboratuvarlarda ayrıca yabancı ülkede yapılmış çalışmalar da analiz edilerek Rus kültürüne uyarlanmıştır. İlk kez 1987 yılında “ Okul Psikologlarının Bilimsel ve Uygulama Problemleri” konulu uluslararası kongre düzenlenmiştir (Bachmanova, 2011).

Çalışmalar neticesinde 1989 yılında bir sonuca varılarak okul psikoloğunun Millî Eğitim’deki yeri ve yeterliliği belirlenmiştir. Bu karara göre okul psikoloğunun iki farklı alanda iş yürütmesi gerektiği belirlenmiştir.

Bunlar:

1. Eğitim sürecince eğitimin doğrudan bir parçası olan (Okul yönetimi, öğretmenler, öğrenciler, anne babalarla) alanlar ile ilgili çalışmalar yapmak.

2. Eğitim süresince eğitimi doğrudan etkilemeyen ancak iş birliği yapılması gereken kurumlarla (Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı, Sosyal Kurumlar vb) ilgili çalışmalar yapmak.

SSCB’nin 1990 da dağılmasından sonra sosyo-ekonomik krizler eğitim alanında da yeni problemleri beraberinde getirmiştir. Değişen yaşam koşulları okul psikologlarının bir kez daha çalışma alanını gözden geçirmesi meselesini doğurmuştur. 1995 yılı 29 Mart Millî Eğitim kararına göre okul psikologlarının çalışma alanlarına yenileri eklenmiştir. Bunlar: Risk altındaki çocuklar, suça karışmış çocuklar, okul dışında kalan çocuklar (sokak çocukları), çalışan çocuklara yönelik alanlar olmuştur. Artık okul psikologları bu alanlarda çalışan kurumlarda da aktif rol almaya başlamışlardı. 2000 yılından sonra Rusya’da okul psikologlarının hizmet alanları yasallaşmış olup, her okulda bir rehber öğretmeni olunması kararlaştırılmıştır. 2001 eğitim yılında sadece Moskova’da, devlet ve özel üniversitelere bağlı 70 fakültede okul psikolojisi bölümleri açılmıştır. Günümüz Rusya’sında, okul öncesi kurumlarda, ilk ve ortaokullarda, yüksek okul ve üniversitelerde, çocuk yuvalarında, kısacası eğitim kurumlarının hepsinde ve her kademesinde rehber öğretmenler hizmet vermektedirler (Bachmanova, 2011).

2.10.5. Fransa’da Rehberliğin Gelişimi

Fransa’da rehberlikle ilgili çalışmalar 19 yüzyılın başlarında başlamıştır. 1905 yılında Fransa Millî Eğitim Bakanlığı okullardaki genel programa uyum sağlamayan

çocukların araştırılmasını istemiştir. Çocukların zihinsel gelişimini belirleyen Binet-Simon Testi bu araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun ardından özel eğitim gereksinimi olan çocuklara yönelik eğitim kurumları açılmıştır. 1909 yılında Fransa’da ilk kez okullarda “Okul Psikolojik Hizmetleri” faaliyete geçmiştir. 1947 yılında Paris’te Profesör A. Vallon rehberliğinde Okul Psikologları Grubu çalışmalarına başlamıştır. 1970 yılında Fransa’da her bir okul psikoloğuna 800-1000 öğrenci düşmekteydi (Andreeva, 1994). 1980 yılında okul psikologlarının çalışma alanları ve yeterlilikleri güncellenmiştir. Bu güncellemeye göre okul psikologlarının görevleri; öğrencilerin akademik başarısını yükseltmeye yardımcı olmak, öğrencilerin sosyal ve kişilik gelişimine yardımcı olmak, uyum problemlerine yardımcı olmak, okul öncesi dönemde gelişimini takip etmek ve engelli çocukların uyumuna yardımcı olmak olarak belirlenmiştir (Березин, 1995). Günümüz Fransa’sında eğitimde psikolojik hizmetler standardizasyon çalışmaları hâlen devam etmektedir.

Jimerson, Skokut, Malone tarafından 2008 yılında Kaliforniya’da “Hangi ülkelerde okul psikoloji hizmetleri var?” konulu bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada 192 ülkenin okullarındaki psikolojik hizmetlerin durumu incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre 83 ülkede PDR gelişiminin iyi olduğu belirlenmiş ve bu ülkelerde PDR ile ilgili ortak özellikler aşağıdaki gibi özetlenmiştir;

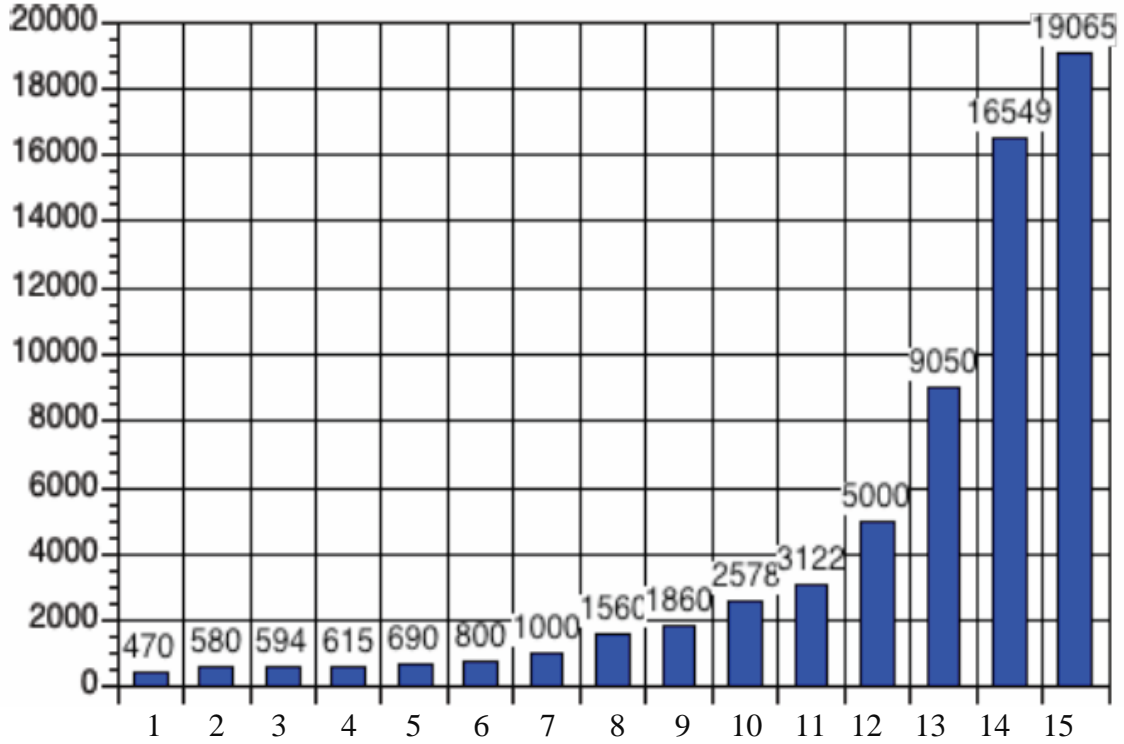
- Bu ülkelerde PDR bir alan olarak mevcuttur ve PDR bir meslek olarak kabul edilmektedir.
- Bu ülkelerde PDR alanının yasal dayanakları vardır.
- Bu ülkelerde PDR kurumsallaşmıştır.
- Bu ülkelerde PDR alanında eleman yetiştiren üniversiteler vardır.
- Bu ülkelerde PDR alanında lisansüstü eğitim verilmektedir.

Bu araştırmaya göre PDR alanında en gelişmiş ülkelere örnek olarak; Avustralya, Brezilya, Kanada, Hong Kong, Yunanistan, İran, Meksika, Yeni Zelanda, Nijerya, Filipinler, Romanya, Slovenya, Güney Kore, İngiltere ve Amerika verilmiştir (Shapkina, 2012).

Geri kalan 109 ülkede ise PDR hiç yoktur veya yeterizdir. Araştırmada Japonya, Güney Kore, Hong Kong gibi ülkelerde de PDR alanının geliştiğinden bahsedilmiştir. Bu gibi ülkelerde PDR sadece varlığını sürdürmekle kalmamakta aynı zamanda gelişerek eğitim alanındaki etkinliğini güçlendirmektedir. Kanada ve ABD’de de PDR alanı gelişmiş olup ortalama bir rehber öğretmene 1000 öğrenci denk gelmektedir (Shapkina, 2012).

Tablo 2.2.

Bir Rehber Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısının Bazı Ülkeler Göre Dağılımı. (Shapkina, 2012)

1. İtalya 2. Arnavutluk 3. Rusya 4. Gürcistan 5. Estonya 6. Danimarka 7. ABD 8. Avustralya 9. Arap Emirlikleri 10. Yunanistan 11. İsviçre 12. İngiltere 13. Kıbrıs Rum Kesimi 14. Almanya 15. Çin.

Shapkina (2012), bu tabloda Türkiye'ye yer vermemiştir. Araştırmanın yapıldığı 2012 yılı MEB verilerine bakıldığında, Türkiye'de bir danışmana 2700 öğrenci denk gelmektedir. Araştırmacının bu tablosuna Türkiye yerleştirilmiş olsaydı 11'nci sırada olacaktı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ile verilerin toplanmasına ve değerlendirilmesine yönelik kullanılan yöntem ve teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarihsel bir araştırmadır. Kaptan'a (1998, s. 53) göre geçmiş zaman içinde meydana gelmiş olay ve olguların araştırmasında ya da bir problemin geçmişle olan ilişkisi yönünden incelenmesinde kullanılan yöntem "tarihi yöntem" denir. Tarihi yöntem; gerçeği bulmak, başka bir deyişle, bilgi üretmek için geçmişin eleştirel bir gözle incelenmesi, analizi, sentezi ve rapor edilmesi sürecidir. Bu nedenle bu araştırmada tarihi yöntem kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni

Bu araştırmada sonuçların genellenmesi söz konusu olmadığı ve belgelere dayalı durum betimlemesi olması nedeniyle evren bulunmamaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veriler literatürün taranması ile elde edilmiştir. Araştırmayla ilgili kaynak tarama sürecinde çeşitli kütüphanelerden, kurumlardan, kişilerden ve resmi internet sitelerinden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Devlet Arşivleri Müdürlüğü, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Dernekler Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, MEB Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, YÖK, MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, YÖRET Vakfı ve çeşitli üniversitelerin arşivlerinden ve resmi belgelerinden incelenerek elde edilmiştir. Ayrıca, araştırma sürecinde, adı geçen kurumların resmi internet sitelerinden ve konuyla ilgili yerli ve yabancı olmak üzere birçok kurumun internet sitelerinden de sıkça

yararlanılmıştır. Bu kurumların resmi internet sitelerinde aranılan birçok rapor, istatistik ve belgenin kayıtlı olması özellikle araştırmanın yazılmasını hızlandırmıştır.

Araştırmada birçok yasa, yönetmelik olduğu için resmi gazete arşivlerinden faydalanmıştır. Ayrıca konuyla ilgili birçok lisansüstü araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezinde incelenmiş gerekli bilgiler taranarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu aşamadan sonra daha önceden yapılmış çalışmalar, tarihsel geçerliliği açısından test edildikten sonra değerlendirilmiştir. Çeşitli kütüphanelere gidilerek PDR alanında yazılan kitaplar ve bilimsel makaleler bulunarak konuyla ilgisi olanlardan istifade edilmiştir. PDR ile ilgili faaliyet gösteren önemli sivil toplum kuruluşlarının yayınlarından ve internet sitelerinden bu kurumlarla ilgili bilgiler toplanmış ve değerlendirilmiştir. Yeterli bilgiye ulaşılamayan durumlarda konuyla ilgili bilgisi olduğu düşünülen kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

Kaynak taramanın sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi;

1. Eğitimle ilgili yasa ve yönetmeliklerde PDR ile ilgili ifadelerin saptanması ve değerlendirilmesi.
2. Millî Eğitim Şûraları'nda, Gençlik Şûrası'nda PDR ile ilgili kararların saptanması ve değerlendirilmesi.
3. Hükümet Programlarında PDR ile ilgili plan, strateji ve hedeflerin saptanması ve değerlendirilmesi.
4. Kalkınma planlarında PDR ile ilgili plan, strateji ve hedeflerin saptanması ve değerlendirilmesi.
5. PDR alanı ile ilgili hizmet veren kurumlarının (RAM, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri vb.) yapı ve faaliyetlerinin saptanması ve değerlendirilmesi.
6. PDR alanına personel yetiştiren kurumların faaliyetlerinin saptanması ve değerlendirilmesi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Türkiye’de 1950 Öncesi Rehberlik Hizmetleri

Tevhid-i Tedrisat Yasası (3 Mart 1924) ile Eğitim Bakanlığı kurulmuş ve bütün okullar bu bakanlığa bağlanmıştır. Bugünkü talim ve Terbiye Kurulu 22 Mart 1926 yılındaki 789 sayılı yasa ile örgütlendirilmiş ve Cumhuriyet ilkelerine dayalı laik eğitim sistemi kurulmuştur. Böylece sistemin bugünkü eğitim kademeleri belirlenerek, Eğitim bakanlığının bünyesine alınmıştır (Akyüz, 1999).

Talim ve Terbiye Dairesi, Bakanlığın komisyonlara hazırlattığı programları yapmak üzere kurulmuştur. 1926 yılında Fransız, Rus, İtalyan, Yunan, Bulgar ve Alman uluslarının ilköğretim programlarını inceleyerek; Cumhuriyet ilkelerine uygun yeni öğretim yöntemleri geliştirmiş ve altı aylık bir çalışma sonrasında 1924 yılında hazırlanan ve sorunlu olduğunu düşündüğü ilkokul programını değiştirip ‘1926 İlk mektep Müfredat Programı’ hazırlamıştır (Ergün, 2005a). Program taslak haline getirilmiş, eğitim çevrelerinden görüş alındıktan sonra her dersin öğretimi için rehberler hazırlanarak bu programlar 1925-1926 öğretim yılında seçilen okullar da denenmiş ve tüm çalışmalardan sonra elde edilen verilere göre bazı değişiklikler yapılarak, 1927 yılında bütün ilkokullarda uygulanmıştır (Cicioğlu, 1985).

1926 yılında hazırlanan programda John Dewey’in ‘hayat bilgisi, toplu öğretim ve iş okulu’ kavramlarına yer verilmiştir. Bu programda; ilkokullardaki kitap öğretimi arka plana çekilmiş, teorik programlar azaltılmış, çocuğun yaşama hazırlanmasını ve vatana ait görevlerini gereği gibi öğrenebileceği esasların dikkate alındığı bir düzenlenme yapılmıştır (Cicioğlu, 1985). Hazırlanan bu programda öğrencilerin bireysel ilgileri dikkate alınmış, iş eğitimine önem verilmiş, her dersin amaçları belirlenerek bu derslerde kullanılacak araç gereçler ve bu araç gereçlerden nasıl yararlanılacağı ve derslerin öğretiminde kullanılacak yöntemler belirtilmiştir. Derslerin öğretiminde çevre şartlarının dikkate alınması ve imkânların genişletilmesi görüşü de programlara konulmuştur (Ergün, 2005a).

1950 yılı öncesinde Cumhuriyet döneminin ilk eğitimcilerinden Sadrettin Celal ANTEL rehberliğin gelişimine önemli katkılar yapmıştır. Öğrenimini Paris, St. Cloud Yüksek Öğretmen Okulu ve Sorborne Üniversitesinde tamamlayan Antel; 1913 yılında

Türkiye'ye dönmüş ve öğretmen okulu müdürlüğü yapmıştır. Felsefe, psikoloji ve pedagoji eğitimleri alan Antel 1927 yılında Çamlıca Kız Lisesi Müdürlüğünü yapmış, daha sonra da İstanbul Edebiyat Fakültesinde pedagoji kürsüsüne profesör olarak atanmıştır (1936). . Antel özellikle çocukta düşünce ve zeka konularında çalışmıştır. Antel, o dönem Avrupa ve ABD'de sıkça kullanılan Stanford-Binet Zekâ Testinin ülkemizde uygulanması için çaba göstermiştir. Yeni harflerle basılmış, ilk eğitim kitabı olan Pedagoji 1930 yılında basılmıştır. Antel bu eserde çocuk eğitiminde okul ve ailenin ortaklaşa çalışması, eğitimin evrimi, ahlak eğitimi ve mesleğe yöneltme gibi konuları ele almıştır. Antel'in diğer önemli eserleri;

1. Yeni Terbiye ve Tedris Tekniği (1931)
2. Maarifimiz ve Meseleleri (1939)
3. Umumi Didaktik (1948)
4. Sınıf Muallimi adlı haftalık dergi
5. Bizim Mecmua adlı on beş günlük dergi de yayınlamıştır.

Antel; Mayıs 1926 yılında 7. Sayısını çıkarttığı Maarif Vekaleti Mecmuası'nda mesleki danışmanlığın öneminden bahsetmiş ve bu konuda ABD'deki gelişmelere ve Avrupa'da yapılan çalışmalara değinmiştir. Kişiyeye uygun meslek seçmenin önemli olduğuna vurgu yaparken, yanlış meslek seçiminin ortaya çıkaracağı problemlerden bahsetmiştir. Bu konuda Türkiye'de yaşanan sıkıntılardan bahsetmiş, meslek seçiminin sadece okulları değil, endüstriyi de ilgilendiren bir konu olduğunu ifade etmiştir. Yüksek Terbiye Enstitüsünde 'Mesleğe Yönelme Bürosu' kurularak mesleki rehberliğin yaygınlaştırılmasını tavsiye etmiştir (Gündüzalp, 1961).

Kuzgun (1981)'a göre Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlikya yönelik ilgini daha çok 2. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda görülmektedir. Kuzgun, 1948 tarihli Orta Okul Programı'ndaki "Okul, öğrenciyeye öğrencinin yetenekleri doğrultusunda öğrenciyi yüksek başarıya götürece kılavuzluğu yapmalıdır" cümlesinin eklenmesinin öğretmenlerin rehberlik görevine yönlendirdiğine ve rehberliğe verilen önemin arttığını gösterdiğini ileri sürmüştür.

Sonuç olarak Türkiye'de 1920–1950 arası dönemde hazırlanan okul müfredat programlarında, özellikle öğretmen okullarındaki pedagoji kitaplarında öğrencilerin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine ilişkin bilgilere rastlanmaktadır. 1920-1950 arası zaman zaman rehberlik anlayışının izlerini görmek mümkün olsa da, PDR hizmetleri Türk Millî Eğitim Sistemi'ne bilinçli ve tam olarak henüz dâhil olamamıştır.

4.2. Türkiye’de 1950 Sonrası Rehberlik Hizmetleri

Bugünkü anlamda rehberlik kavramı, Türk eğitimine 1950’lerin başlarında girmeye başlamıştır. Öğrencilerin kişisel gelişimleri önemsenmeye başlamış ve çocukların kişisel gelişimlerini daha etkili bir şekilde sağlamak için Okul-Aile Birlikleri kurulmuştur. Bu gelişme sonucunda da Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birlikleri yönetmeliğini çıkarmıştır. 1950’lere girerken, rehberlik fikri, dolayısıyla da eğitimde psikolojik hizmetler fikri eğitim çevrelerinde duyulmaya başlanmıştır (Tan, 1992).

Türk eğitim sisteminde rehberlik faaliyetleri, 1950 yılından sonra başlamıştır. Özellikle 1951-56 yılları, Türk eğitim sisteminde Psikolojik Danışma ve Rehberlik çabaları bakımından çok hareketli bir dönem olmuştur (Yeşilyaprak, 2000). Bu dönemde Türk-Amerikan işbirliği sonucunda Türk eğitim sistemini incelemek ve araştırmak amacıyla Amerikalı eğitimci ve psikologlar Türkiye’ye gelmişlerdir. Bu yabancı uzmanlar ilk olarak rehberlik ve eğitimde psikolojik hizmetler konusunda incelemeler yapmışlardır. Bu sayede Türk Millî Eğitim Bakanlığı’nda Müsteşar, Talim Terbiye Daire Başkanı, Genel Müdür gibi yüksek seviyede sorumlu ve yetkililer rehberlik anlayışını önemsemeye başlamıştır (Tan, 1992).

4.2.1. Türk-Amerikan Yakınlaşmasının Etkileri

1945-1950 yılları arasında askerî ve politik alanda gözlenen Türk-Amerikan yakınlaşması etkisini eğitim alanında da göstermiştir. “ Marshall Planı” olarak bilinen bu yardım çerçevesinde, Amerikalı eğitim uzmanları Türkiye’ye davet edilmiştir.

Bu uzmanlar arasında J. Rufi, E. Tompkins, L. Beals, O. Mathiasen gibi isimler bulunmaktadır. Bu Amerikalı uzmanlar öncülüğünde Türk eğitim sistemi incelenerek, aksaklıklar üzerine raporlar hazırlanmıştır. ABD’li eğitimciler hazırladıkları raporlarda; Türk Eğitim sisteminin bireysel farklılıklara yer vermeyen tek tip programlara dayalı yapısını eleştirmişler, hem toplumun hem de bireyin gereksinimlerini karşılayacak esnek programlar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Otto Mathiasen, MEB’e sunduğu raporda; Türk eğitim sisteminde öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesi konusunda geç kalındığını ve öğrencilerin daha lise eğitimi sırasında mesleğe yöneltilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Lise programında herkes için gerekli temel konuların yanında öğrencinin kendi yetenek ve amaçlarına yönelik konuları da

kapsayan bir programın oluşturulmasının önemi ve gerekliliğinden bahsetmiştir (Akkutay, 1996).

1951-1952 öğretim yılında Türkiye'ye gelen Missouri Üniversitesinden Prof. J. Ruş, hazırladığı raporunda psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerine çok fazla yer ayırmış, müfredat programlarından bahsederken “öğrenciler arası bireysel farklılıklara” önem verilmesi gerektiğinin üzerinde durmuştur. Ruş aynı zamanda çeşitli illeri gezerek PDR hizmetleri konusunda öğretmen ve yöneticilere seminerler ve konferanslar vermiştir (Tan, 2000).

Ayrıca 1953 yılında Amerikalı uzman Prof. Kuaraceus ve Dr. Presskott öncülüğünde, eğitimde ölçme araçlarını geliştirme amacı ile Talim ve Terbiye Dairesi'ne bağlı Test ve Araştırma merkezi de kurulmuştur (Özgüven, 1990).

Eğitim sisteminde yeni uygulamalar başlamış ve Türk eğitimcilere yeni eğitim anlayışı ve rehberlik konusunda konferanslar ve seminerler verilmiştir. Rehberlik alanında ilk pilot uygulamalar bu dönemde başlatılmıştır. Bir yandan Amerikalı uzmanlar Türk Eğitim Sistemini incelemek üzere Türkiye'ye gelirken, diğer yandan da genç Türk bilim adamları uzmanlaşmak üzere ABD'ye gönderilmiştir (Tan,1974). Bu uzmanlara örnek olarak Selva Çalışkan'ın Columbia Üniversitesi'ne gönderilmesi kararı EK 1'de sunulmuştur.

4.3. Amerikalı Uzmanların Rehberlik ile İlgili Raporları

1951-52 ders yılında Missouri Üniversitesi'nden Profesör Rufi, Türk orta eğitimini incelemiş ve bu konuda bir rapor hazırlamıştır. Raporun eğitsel kol faaliyetlerinden bahseden kısmında, Psikolojik Danışma ve Rehberlik konusuna ayrı bir yer ayırmıştır. Rufi, bazı öğretmen ve yönetici gruplarına rehberlik ve danışma konusunda konferanslar vermiştir. 1952-53 ders yılında ise Topkins, Mills, Beals ve Kvaraceus adlı eğitim uzmanlar gelmişlerdir. Danışma alanında uzman olan Mills ve Beals 1953-1955 yıllarındaki çalışmalarını Türk eğitim sisteminde rehberlik ve psikolojik yardım hizmetlerinin lüzumu ve organize edilmesi konularında yoğunlaştırmışlardır (Ekizceli, 2006).

4.3.1. John Rufi: Türkiye'de Ortaöğretim, Gözlemler, Problemler ve Tavsiyeler

Colombia Missouri Üniversitesi profesörlerinden John J. Rufi, Türkiye'de orta dereceli okullarda uygulanan programın amaç, başarı ve problemlerini araştırmak amacıyla 1951 yılı Ekim ayında Türkiye'ye gelmiştir. Görevini tamamlamak üzere olduğu sıralarda

kendisinden gözlemlerini anlatan resmi bir rapor yazması istenmesi nedeniyle 92 sayfa ve iki bölümden oluşan bir rapor yazmış ve Haziran 1952'de Eğitim Bakanlığı'na sunmuştur. Raporun birinci bölümü, Prof. Rufi'nin Türkiye'de yaptığı çalışmaları, inceleme sonuçlarını ve mevcut problemlere yönelik tavsiyelerini, ikinci bölümü ise, Türkiye'de katıldığı konferansları içermektedir. Rufi, Adana, Konya, İzmir, Tire, Urla, Menemen, Bergama, Kuşadası, İstanbul, Bursa ve Ankara'da ortaöğretim kurumlarında incelemelerde bulunmuş, öğretmen ve yöneticilerle görüşmüş, toplantılara katılmıştır. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü ile İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü'nde dersler vermiştir (Ekizceli, 2006).

Rufi Türk ortaöğretimini inceleyen bu raporunda, eğitim sistemimizin eksik yönlerine değinirken, 'öğrencilerdeki bireysel farklara önem verilmesi' üzerinde durmuştur. Rufi raporunda rehberlik ve danışma konusuna ayrı bir yer ayırmış ve bazı öğretmen ve yönetici gruplarına rehberlik ve danışma konusunda konferanslar vermiştir (Akyüz, 2001).

Rufi raporunda eğitim programımıza eğitsel kol faaliyetleri ve seçmeli dersler konusundan bahsederken de raporun bu kısmında rehberlik ve danışma konusunda şunlara değinmiştir; Öğrenciler, yeni durumlara uyum sağlamak, kişisel ve akademik problemleri çözebilmek, isteğe bağlı olan dersleri seçmek ve gelecekte yapacakları tahsil hakkında kararlar almak gibi birçok konuda yardıma ihtiyaç duyarlar. Türkiye'nin de, öğrencilere şahsi, toplumsal, medeni, ahlaki, mesleki ve eğitim alanlarında karşılaştıkları problemleri çözme becerisi kazandıran ve onlara yardımcı olan bir rehberlik programına, bu alanda görev yapacakların yetiştirilmesine, kitap, diğer materyal ve testlerin hazırlanmasına ihtiyacı vardır. Millî Eğitim Bakanlığı bu ihtiyaçların giderilmesi hususunda gerekli hassasiyeti göstermelidir (Akkutay,1996).

4.3.2. Lester Beals: Rehberliğin Lüzumu Hakkında Rapor

ABD Trinity College profesörü Lester Beals, resmi okullarda rehberlik çalışma programının geliştirilmesi amacıyla Türkiye'ye davet edilmiştir. 1952-1953 tarihleri arasında Millî Eğitim Bakanlığı'nda müşavir olarak çalışmıştır. Beals, Türkiye'de kaldığı on bir ay içerisinde İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Konya ve Samsun olmak üzere altı ilde rehberlik programına olan ihtiyaç konularında araştırmalar yapmıştır. Gittiği illerde okul ziyaretleri yapmış yönetici ve öğretmenlerin yanı sıra birçok meslek temsilcileriyle görüşmeler yapmıştır. Bu görüşmeleri sonucunda 77 sayfa ve 5 bölümden oluşan bir rapor hazırlamıştır. Hazırladığı raporun büyük bir kısmını da İstanbul, Ankara, İzmir, Konya,

Adana ve Samsun illerindeki rehberlik programının gelişmesiyle ilgili faaliyetlerine ayırmıştır (Akkutay,1996).

Beals söz konusu olan altı ilde rehberlik programı geliştirme faaliyetlerinin geliştirilmesi için sorun alanları tespit edilmiş ve buna paralel olarak da İstanbul’da her bir il için ayrı ayrı rehberlik komiteleri oluşturulmuştur.

İstanbul’da Millî Eğitim Müdürü’nün başkanlığında kurulmuş olan rehberlik komitesi, rehberlik programı ile ilgili aşağıdaki konularla meşgul olan dört küçük komiteye ayrılmıştır.

Lester Beals ‘in belirlediği konular ve komitenin çalışma alanları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Ergenlik çağındaki çocuğu anlama.
- Rehberliğin teknikleri.
- Rehberlik programında eğitsel kol faaliyetlerinin yeri.
- Öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, öğrenci-idareci, öğretmen-idareci ve okul-aile işbirliğinin rehberlik programı için önemi.

Her komitenin kendi çalışma alanına ait hazırladığı rapor taslağı tüm öğretim kadrosunun çağrıldığı rehberlik seminerinde görüşülmüştür. Görüşmeler sonucu bu raporlara genel kurul tarafından tasdik edilen son şekli verilmiştir. Raporlar da son şekli ile Çapa Eğitim Enstitüsü’nde basılan “Tedrisat Mecmuasıyla” Türkiye’deki bütün öğretmenlere sunulmuştur.

İzmir grubunun raporunda geniş çapta bir rehberlik faaliyetinin bütün okul kademeleri için değeri ve öğretmen, müdür, okul doktoru, rehberlik danışmanı gibi öğretim kadrosundaki tüm elemanların sağlayacağı yardım hakkında söz edilmiştir (Ekizceli, 2006).

Bu rapora göre ilkokullarda ele alınacak rehberlik konuları; sağlık işlerinde rehberlik, çocuğun maddi ihtiyaçlarına yardım, toplum hayatına alıştırmak, tasarrufa alıştırmak, şahsi problemleri çömede yardım, yedek iş temini hususunda yardım, mesleğe veya daha üst okula yöneltme, üst okulları tanıtmaktır.

Ortaokullarda sınıf veya grup öğretmenlerinin rehberlik faaliyetlerinde ele alacağı hususlar da şunlardır: Sağlık konusunda rehberlik, çocuğun ders ve başarı durumu, özel kabiliyetler, ders dışı faaliyetler, çocuğun özel problemleri, iyi vatandaş olmaya rehberlik, tasarruf konusunda rehberlik, mesleğe yöneltme, üst okullara yöneltme, mezunların faaliyetlerini takip etme.

Ortaokulda ileri sürülen tüm rehberlik faaliyetlerine ilaveten ortaokul üstü okullarda ve liselerde şu hususlara önem verilmiştir: Diğer insanlarla beraber yaşamaya alıştırma, aile hayatına hazırlık, en uygun ders şubesine ve yüksekokula yöneltme.

Bu dönemde öğrencilerin hangi konularda rehberliğe ihtiyaç hissettiklerini ve önemli problemlerin neler olduğunu anlamak için, Ankara'da dört lisenin son sınıf öğrencilerine anketler de uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen sonuçlar ders yılı sonuna yaklaşmış olmasına rağmen öğrencilerin yarısının mesleklerini seçmediğini, meslek seçiminde kendilerine velilerinin ve akrabalarının yardım ettiğini ancak öğretmen ve idarecilerin bu hususta bir destek vermediğini göstermiştir (Akkutay,1996).

Ortaokul ve liselerde sınıfta kalma oranının çok yüksek olduğu Türkiye'de bu başarısızlığın nedenleri Ankara Rehberlik Komitesi tarafından yapılan anket verilerine göre şu şekilde belirlenmiştir: Ders konularının yüklü oluşu, ders sayısının fazla olması, öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin kopukluğu, evde çalışacak yer olmayışı, bazı öğrencilerin okuldan sonraki zamanlarını para kazanmaya ayırması. Bu raporu hazırlayan komite, müfredatta, metotta ve öğretmenlerin durumlarında değişiklik yapılmasını, sınıfta kalma probleminin incelenmesini tavsiye etmiş ve ortaokul ile liseler için rehberlik uzmanına, tüm okullar için de rehberlik servisine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Komitenin tespit ettiği bu hususlar Beals tarafından beğenilmiş ve tavsiyeleri desteklenmiştir.

Samsun Rehberlik Komitesi, hazırladığı raporda ilk ve orta dereceli okullardaki sınıf öğretmenlerinin yapabileceği rehberlik faaliyetlerini maddeler halinde sıralamıştır. Rehberlik uzmanlarının görevlerini içeren taslak plan Samsun Rehberlik Komitesi tarafından oluşturulmuş ve raporu alınmıştır. Adana Rehberlik Komitesi, en önemli problemlerin neler olduğunu anlamak için kız ve erkek 130 lise son sınıf öğrencisine anket uygulamıştır. Bu anketten alınan sonuçlar, öğrencilerin fen veya edebiyat şubesini ilgi alanlarına göre değil, herhangi bir fakülteye girebilme imkânlarına göre seçtiklerini, kişisel problemlerinin çözümünde ve meslek seçiminde okuldan yardım beklediklerini göstermiştir. Adana Rehberlik Komitesi'nin hazırladığı raporun büyük bir bölümünde okul rehberlik programında, rehberlik uzmanının görevlerine yer verilmiştir. Konya Rehberlik Komitesi de, rehberlik müfredatının mezun olan öğrenciyi takip hususuyla ilgilenmiştir. İlk ve ortaokulların son sınıflarında Sosyal Bilgiler dersinde işlenebilecek bazı mesleki üniteleri hazırlamışlardır (Akkutay,1996).

Beals'in Türkiye'deki "Sosyal Bilgiler Programına" dair açıklama ve önerileri ise şöyledir; iyi bir Sosyal Bilgiler programının amacı, sadece çocuğa kendi sosyal çevresini tanıtmak değil, çocuğun yakın çevresinden başlayarak dünyayı tanımaya, geçmişte ve yaşadığı dönemde olan sosyal, politik, ekonomik olayları anlamasına yardım etmektir.

Türk ilkokullarındaki öğrencilerin çoğunun ilkokuldan mezun olduktan sonra tahsillerine devam etmedikleri göz önüne alınırsa, Türkiye için Sosyal Bilgiler programının önemi daha iyi anlaşılabilir. Türkiye'deki okullarda uygulanan program incelenmeli ve günün sosyal ihtiyaçlarına göre değişiklikler yapılmalıdır. İşlediği konular itibariyle rehberlik programını da destekleyen Sosyal Bilgiler programı, meslekler, hayat planlama, evlilik, aile ilişkileri, kişisel uyum ile ilgili ünitelerden oluşmalıdır (Ekizceli, 2006).

Verimli bir öğrenim durumunun sağlanması için çocuk bütüncül olarak ele alınmalı ve çocuğun gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Zaman ve mekân itibarı ile değişime çocuğun olduğu yerden başlanmalı ve çocuğun ufku yavaş yavaş genişletilmelidir. Temel felsefe aynı kalmak şartıyla oluşturulan programda her eğitim kademesine uygun değişiklikler yapılmalıdır. Ortaokul ve lise rehberlik programının geliştirilmesi ve uygulanması zorunludur.

Ayrıca ilkokulların 4. ve 5. sınıflarında ve ortaokullarda, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi gibi ayrı ayrı okutulan dersler temel üniteler etrafında birleştirilerek Sosyal Bilgiler dersi adı altında toplanması da atılan önemli adımlardan biridir. İlkokul 4. ve 5. sınıflarda meslek ve hayatı planlama konusunda ünitelerden oluşması tavsiye edilen Sosyal Bilgiler programına, konularında biraz değişiklik yapmak suretiyle lisede de devam edilmelidir (Akkutay,1996).

Lise son sınıflar için evlilik, aile, hayat sorumlulukları ile ilgili üniteler mevcut programda psikoloji veya felsefe dersleri müfredatına alınabilir ya da o derslerin yerine yeni bir ders olarak "Modern Problemler" dersi getirilebilir.

Beals, Türk okullarında organize edilmiş rehberlik servislerinin kurulması için İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Samsun ve Adana illerindeki rehberlik komiteleri ve öğretmen gruplarıyla çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda, her merkez kendi bölgesi için bir rehberlik programı taslağı hazırlamıştır.

Beals'in Türkiye'de kaldığı süre içindeki gözlemleri ve bahsedilen altı komite tarafından yazılan raporlar ışığında sunduğu tavsiyeleri şöyledir:

- Türkiye'deki okullarda rehberlik hususunda çok iyi faaliyetler uygulanmaktadır. Ancak henüz bu okullarda sistemli ve iyi organize edilmiş bir rehberlik programı mevcut değildir.

- İlkokullardaki öğretmenler öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak hususunda ortaokul öğretmenlerinden daha başarılıdır.

- Ortaokullarda genellikle öğrencilerle kişisel olarak ilgilenilmemektedir.

- Ortaokullar ve liseler akademik gelenekleri sebebiyle birçok bakımdan kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır. Bu nedenle de gençlerin problemleriyle ilgilenecek bir rehberlik programına ihtiyaç vardır.

- Millî Eğitim Bakanlığı'nda bulunan rehberlik servisinde yapılan planı tüm memlekette uygulamaya çalışmak faydalı değildir. Eğitim Bakanlığı'ndaki böyle bir servisin görevi, herhangi bir yerin kendi rehberlik programını hazırlamasına yardım etmek olmalıdır.

- Rehberlik programı, eğitim programından ayrı bir faaliyetmiş gibi düşünülmemeli, bütün öğretmen ve derslerden bu hususta faydalanılmalıdır. Örneğin; Yurttaşlık, Türkçe, Coğrafya, Resim vb. elverişli derslerin konuları ortaokulun son sınıfında meslekleri tanıtma amacına yöneltilmelidir.

- Türkiye'de özellikle ortaokullarda veli ile iletişim kurmak ve karşılıklı faaliyetleri geliştirmek için yeterli çaba sarf edilmemektedir. Oysaki öğrencileri anlamak ve ihtiyaçları temin etmek isteniyorsa öğretmen, müdür, veli ve çocuk arasında sıkı bir işbirliği sağlanmalıdır. İstanbul komitesince hazırlanan raporda da önemle üzerinde durulduğu gibi, çocuğun mükemmelleşmesinde, aile ile okulun işbirliği yapması zorunludur.

- Ders dışı faaliyetler tüm öğrencilere hitap edebilmelidir. Öğretmenler bu derslerde kontrol eden kişi rolünde olmalıdır.

- İstanbul raporuna göre kol faaliyetlerinin, her gün son saatte, çarşamba ve cumartesi günleri öğleden sonra yapılması tavsiye edilmiştir. Ancak son saatler yerine öğleden sonraki ilk saatin bu derslere ayrılması daha faydalı olacaktır.

- İlkokullarda rehberlik faaliyetleri sınıf öğretmenleri tarafından yürütülmektedir.

- Ortaokullarda, liselerde, teknik okullarda ve ticaret okullarında ise İstanbul komitesinin tavsiye ettiği şekilde Homeroom programı uygulanmalıdır.

İstanbul Rehberlik Komitesi'nin "rehberlik ihtiyaç ve teknikleri" konusu ile ilgilenen alt komitesince "rehberlik saati" olarak adlandırılan Homeroom programına göre ortaokula veya liseye kaydedilen her öğrenciden sorumlu bir sınıf öğretmeni bulunur. Bu öğretmen

okul hayatı boyunca o öğrencinin rehber öğretmeni olarak üzerine düşen her görevi yapar. Homeroom programı öğretmen ve öğrencinin birlikte çalışmasıyla hazırlanmalıdır. Müfredat içinde haftada bir ders saati bu programa ayrılmalıdır. Öğretmenlere Homeroom programını idare etme teknikleri ile ilgili olarak meslekte yetiştirme kursları verilmelidir.

- Okullar, son sınıf öğrencilerine tahsillerine devam edecekleri yeni okulları tanıtıcı çalışmalar düzenlemelidir.

- Yeni öğrencilerin okula daha çabuk uyum sağlayabilmesi için alıştırma programı hazırlanmalıdır. Bu tür öğrenci hazırlama programlarına velinin de katılımı sağlanmalıdır.

- Öğrenci ihtiyaçlarını tespit edebilmek ve mevcut rehberlik faaliyetlerini değerlendirebilmek amacıyla gözlem, test, anket gibi metotlar kullanılmalıdır. Ayrıca okulu terk etmenin nedenleri araştırılmalı ve mezun öğrenciler takip edilmelidir.

Şimdiye kadar Türkiye’de başka ülkelerden temin edilen testler kullanılmıştır. Bu testlerin geçerlilikleri kesin olmadığı gibi faydaları da sınırlıdır. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Ankara’da kurulan Test ve Araştırma Barosu’nca çeşitli testler hazırlanmalı ve en yakın zamanda uygulamaya başlanmalıdır.

- Ziyaret edilen okulların çoğunda öğrenciler hakkında bilgi toplamak için kullanılan kayıt sisteminin yeterli olduğu gözlenmiştir.

- Öğrenciyle ilgili bilgi edinmek ve bu bilgileri muhafaza etmek amacıyla toplu dosya, daimi dosya, bilgi edinme fişleri, otobiyografiler, sosyometrik araçlar, öğretmen gözlemleri ve görüşme yöntemleri kullanılmalıdır.

- Başarısızlık oranı yüzde 30-50’den fazla olan bir okulun, ya programında ya da öğretim sisteminde bir bozukluk var demektir. Ankara Rehberlik Komitesi’nin de tespit ettiği gibi Türk okullarında özellikle de orta dereceli okullarda sınıfta kalma oranı çok yüksektir. Bu nedenle ortaokul ve lise müfredatı incelenmek zorundadır.

- Şu anda öğrenciler ortaokul, teknik okul veya ticaret okullarından hangisini seçeceklerine ilkokul 5. sınıf sonunda karar vererek mesleki ve eğitsel planlarını yapmaktadır. Ancak bu kararların alınması ortaokul sonlarına bırakılmalıdır.

- Öğrencilerin eğitsel ve mesleki planlarını yapmalarına yardım edecek hazırlayıcı faaliyetlere ortaokul programında da devam edilmelidir.

- Lise programı da herkes için gerekli olan temel konular dışında öğrencinin kendi mesleki ve hayat gayelerine uygun daha çok ders seçme hakkı verecek şekilde yeniden değerlendirilip organize edilmelidir. Tüm öğrencilerin almaya mecbur olduğu temel

program dışındaki dersler öğrenciler tarafından seçilmelidir. Örneğin; bütün öğrenciler aynı tip ve aynı miktarda matematik dersi almaya zorlanmamalıdır.

- Şu anda okutulan matematik programı çok kapsamlıdır. Bu nedenle de ticaret okulları müfredatında değişiklik yapılmalı, akademik dersler gözden geçirilmelidir.

- Bu okullarda gösterilecek matematik ve fen dersleri öğrencilerin mesleğine uygun konulardan oluşmalı ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek pratik bilgileri ihtiva etmelidir.

- Öğretmenlerin başarılı olabilmeleri için öğrencileri yakından tanımaları, onların gerçek ihtiyaç ve problemleriyle ilgilenmeleri lazımdır. Bu sorunun giderilmesi amacıyla orta ve liselerdeki öğretmenlerin tam gün çalıştırılması tavsiye edilir.

- Rehberlik komitelerinin yapmış olduğu çalışmalar, rehberlik faaliyetlerini geliştirip yürütebilecek, zamanları müsait ve özellikle bu iş için yetiştirilmiş personele ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Uzmanların işini yapabilecek personelin yetiştirilmesi için İstanbul'da altı haftalık bir yaz kursu programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Gelecek yazlarda da buna benzer kurslar açılmalıdır.

- Tecrübeler 300 öğrencisi olan okullarda bir rehber uzmanın görev yapmasının faydalı olacağını göstermektedir. Fakat mevcut şartlarda yetişmiş elemanın az olması nedeniyle tüm ilkokullarla ilgilenecek Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı birkaç personel yetiştirilmelidir.

- Mevcutları kalabalık olan ortaokul ve liselere birer rehberlik uzmanı temin edilmelidir. Öğrencisi 300'den az olan okullar için ek görevli bir rehberlik uzmanı bulunmalıdır.

- Rehber elemanları ortaokul ve liseler için raporda belirtilen özelliklere sahip müdür yardımcılarında, ilkokullarda ise müfettişlerden tercih edilmelidir.

- Ortaokul ve lise öğretmenleri yalnız bir okula tayin edilmelidir.

- İdareci ve öğretmenlere kendi okullarının programlarını geliştirme sorumluluğu verilmelidir.

- Öğretmenlerin meslekte olgunlaşıp yetiştirilmeleri görevi ve okullara tayin edilecek öğretmenleri seçme hakkı kısmen müdürlere verilmelidir.

- Orta öğretimin müfettişleri, Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı müfettiş gibi değil danışman rolünde olmalıdır.

- Orta dereceli okullar ile üniversiteler ve yüksek öğretim kurumları arasında daha sıkı bir iş birliği olmalıdır.

Beals'in rehberlik servisinin sürekli gelişmesi hususundaki tavsiyeleri de şöyledir:

Tespit edilen senelik programın hazırlanması için farklı illerde oluşturulan altı komitenin her birine yeterince hürriyet verilmelidir. Bu programın hazırlanmasında başlıca sorumluluk Millî Eğitim Müdürü'nün, rehberlik servisi koordinatörünün, rehberlik danışmanının ve yerel rehberlik komitesinin olmalıdır. Bu çalışmaların neticeleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanmalıdır.

Bakanlıkta kurulacak rehberlik bürosu da altı komitenin ortak çalışması sonucunda hazırlanacak programla ilgilenmelidir.

Birleşik Devletlerden Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla bir rehberlik uzmanını getirmek mümkün olursa, bu kişiye programın geliştirilmesi, koordinasyonu ve personelin yetiştirilmesi sorumluluğu verilebilir.

Ders yılı sonlarına doğru bu altı merkezin personeli tatbik ettikleri programı değerlendirmelidir. Netice Bakanlıkta görüşülmeli ve teklif edilen değişiklikler gözden geçirilmelidir.

Bakanlıktan bir koordinatör ve bu altı komiteden bazı kimseler, dikkatli incelemelerden sonra diğer okullarda rehberlik programının hazırlanmasına yardım edebilirler.

Kendi okullarında da rehberlik programı hazırlamak isteyen okul personeli için özellikle İstanbul, İzmir ve Samsun raporları çok faydalı olacaktır.

Mevcut tercüme edilmiş materyal azdır. Rehberlikle ilgili materyaller en kısa zamanda tercüme edilmelidir.

Yeni personelin yetiştirilmesi için 1954 yazında bir rehberlik kursu daha açılmalıdır. 1953 yılında kurs görmüş olanlarla da ayrıca iki haftalık bilgilerini tazeleme semineri yapılmalıdır. Amerika'dan bu kursta faydalı olacak bir uzman getirilebilir. Bu tür çalışmalar için yabancı ülkelere öğrenci göndermekte faydalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı çocuk rehberlik kliniklerinde çalışacak uzmanları ve psikologları yetiştirme işine başlamalıdır (Akkutay,1996).

4.3.3. Tompkins'in Raporu

Türkiye'ye 23 Ekim 1952 tarihinde gelen Tompkins, 125 günlük kısa ziyaretinde orta öğretimde organizasyon, idare ve teftiş konularında incelemelerde bulunmuştur. Ankara, Adana, İzmir, Bursa, İstanbul, Samsun, Sivas ve Konya'da 97 okul ve eğitim

kurumunu ziyaret etmiştir. Bakanlık üyelerine konferanslar vermiş, öğretmen ve müdürlerle görüşmeler yapmıştır (Ekizceli, 2006).

Tompkins, Türkiye'deki orta dereceli okullarda program değişikliğinin zorunluluğunu Türkiye ve ABD eğitim sistemlerinin istatistiksel karşılaştırmasıyla açıklamıştır (Şahin, 1996). Buna göre Türkiye'de İlkokulu bitirmek mecburiyken, ABD'de orta öğretimin büyük bir kısmı mecburidir. Türkiye'de orta dereceli okullara devam eden öğrencilerin ilkokullara kayıtlı öğrencilere oranı yaklaşık on yedide birken, ABD'de bu oran yaklaşık dörtte birdir. Amerika ve Türkiye mukayesesinde liselere kayıtlı öğrencilerin genel nüfusa oranı aynı olsaydı, bugün Türk ortaokul ve liselerinde kayıtlı öğrenci toplamı bir milyon olmalıydı. Fakat şu anda bu sayı 91000'dir. Uzmana göre aradaki bu fark, Türk ortaokul ve liselerine giden öğrencilerin genel bir gruptan ziyade seçkin bir grubu temsil ettiğine ortaya koymaktadır. Yani Türkiye'de herkes ortaokul ve liselere gidememektedir.

Tompkins, orta öğretim programını esnek yapmak için Millî Eğitim Bakanlığının gösterdiği gayreti takdir etmektedir. Ancak yeterli bulmamaktadır.

Orta dereceli Türk okullarında programın sabit olmasını ise şu şekilde eleştirmektedir: Öğrencilerin hepsine bütün okul süresince hemen hemen aynı dersleri veren böyle bir program, onların ferdi farklarına, kabiliyet ve ilgilerine cevap verememektedir.

Tompkins öğretmenlerin şahsi özelliklerini takdir etmiş ancak üniversiteden öğretim metotları hakkında yeterli bilgiyi edinmeden mezun olduklarını belirtmiş ve bu konuyu eleştirmiştir. Ziyaret ettiği liselerde öğretmenlerin çoğunun yalnızca anlatım veya öğrenciye anlattırma yöntemlerinin kullanıldığını gözlemleyen uzman, bu tür bir öğretimin isteksiz ve yetersiz bulunduğunu belirtmiştir (Akkutay,1996).

Tomkins'e göre;

Öğretmenlerin daha iyi pedagojik formasyona sahip olması üniversitedeki dersler veya konferanslardan ziyade çalıştay veya seminerlerle başarılabilir. Talim ve Terbiye Dairesi ve Teftiş Heyetince öğretmen ve öğretmen yetiştirme müesseseleri için öğretim metotları hakkında kısa broşürler hazırlanmalıdır.

Tompkins, rehberlik konusunu mesleki rehberlik, eğitsel rehberlik ve ferdi rehberlik yönlerinden bölümlere ayırarak incelemiştir. Ona göre müfredat sabit kaldığı sürece, eğitsel rehberlik programında derinleşmek bir hatadır.

Orta dereceli okullardaki öğrencilere ferdi rehberlik sağlamak için “Homeroom” teşkilatı faaliyete geçirilmelidir. 5 numaralı proje rehberlik üzerine hazırlanmıştır (Akkutay,1996).

Tompkins; eğitim programlarımızın çok ağır olduğuna dikkat çekmiş, bireysel farklılıkların yeterince önemsenmediğini belirtmiş ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına daha duyarlı programlar geliştirilmesi gerektiğini söylemiştir. Ayrıca Tompkins, öğrenci rehberlik hizmetlerinin örgütlü hâle getirilmesini, eğitim programlarının öğrenci ve ülke ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde iyileştirilmesini, öğrencilerin başarı ve diğer gelişim özelliklerinin objektif ölçütlerle değerlendirilmesini önermiştir (Ekizceli, 2006).

4.3.4. Amerikalı Uzmanların Raporlarının Değerlendirilmesi

Rehberliğe en çok yer verilen rapor 1953 yılında Beals tarafından hazırlanmıştır. Beals’in yazdığı “Rehberliğin Lüzumu Hakkında Rapor”da sınıfta kalma mevzusu gündeme gelmiştir. Sözü edilen sınıfta kalma mevzusu Ankara komitesi tarafından araştırılmıştır. Bu araştırma kapsamında, Ankara’da dört lisenin son sınıf öğrencilerine anketler uygulanmıştır. Uygulanan anketler neticesinde başarısızlığın nedenleri olarak müfredatın ağırlığı, ders konularının pratik olmayışı, ders sayısının fazlalığı, çalışacak zamanın azlığı, öğretmenlerin öğrencileri tanımayışı, derslerin zorluğu, evde çalışacak yer bulunmaması olarak belirlenmiştir. Beals okullardaki başarısızlıkların ve okuldan ayrılanların çokluğunun, okul moralinin düşüklüğünün ve okuldan toplum hayatına geçişte uyum güçlüğü yaşanmasının nedeni olarak yetersiz bir rehberliği ve uygunsuz bir okul programını göstermiştir (Ekizceli, 2006).

Raporlar incelendiğinde raporların yazarları ve kapağında yazan konu adları birbirinden farklı olsalar da içerikte uzmanların incelediği ve önerilerde buldukları konular birbirine yakındır. Raporların ortak yönleri dikkate alındığında özetleyerek şunları söylemek mümkündür.

Yabancı uzmanların birçoğu Türk eğitim sisteminin merkezîyetçi yapısı olduğunu ileri sürmüşlerdir ve bu yapıyı eleştirmişlerdir.

İlkokuldan Darülfünuna kadar eğitimin her kademesinde var olan sınav sistemi uzmanlar tarafından eleştirilmiştir. Ezbere dayalı eğitimin test ve ya yazılı sınavlarla yoklanmasının uygun olmadığını vurgulamışlardır (Akkutay, 1996).

Öğrencilerin hepsinin aynı dersleri almaya zorunlu tutulması yani müfredatın sabit olması uzmanların dikkatlerini çekmiştir ve bu durum bir an önce değiştirilmesini gerekli gördükleri konulardan biridir. Uzman raporlarında meslek eğitime başlama yaşına da değinilmiştir. 1950 yılına kadar gelen uzmanlar meslek eğitime başlama yaşının ilk ve ortaokul olarak belirlemişken, 1950'den sonra gelen uzmanlar ise lise çağını uygun görmüşlerdir.

Uzmanlar, Türk okullarında sınıfta kalan, devamsızlık yapan ve okulu terk eden öğrencilerin sayısını fazla bulmuşlardır (Akyüz, 2001).

Sonuç olarak yabancı uzman raporlarının sadece PDR alanı için değil, eğitimin her boyutu için pek çok değerli tavsiye ile yüklü olduğu, fakat bunun yanı sıra bazı tavsiyelerin raporun hazırlandığı dönemde gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Yaklaşık olarak aynı yıllarda ve aynı ülkeden gelen uzmanların benzer konuları raporlarına aldıkları ve aynı önerilerde buldukları görülmüştür (Ekizceli, 2006).

Yabancı uzmanlar tarafından hazırlanan bu raporlardan yeterince faydalanılamamıştır. Çünkü bu raporlar, Türk eğitiminin gelişmesinde söz sahibi olan yetkililer tarafından ciddiye alınmamıştır (Koç, 1970).

4.4. Yurt Dışında Eğitim Gören Türk Uzmanların Türkiye'ye Dönüşleri

1950 yılında bazı Türk eğitimcileri rehberlik konusunda eğitim görmek ve uzmanlaşmak üzere Amerika'ya gönderilmişlerdi. Bu eğitimciler arasından Prof. Dr. Feriha Baymur ve Prof. Dr. Hasan Tan Türkiye'de rehberlik hizmetlerinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Gazi Eğitim Enstitüsü, Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinin 1953-1954 yılında ilk defa ders programlarına Rehberlik dersini konulmasında etkili olmuşlardır. 1955 yılında Ankara Demirlibahçe ilkokulunda ilk rehberlik Merkezini açmışlardır (Yeşilyaprak 2007). Prof. Dr. Feriha Baymur ve Prof. Dr. Hasan Tan yükseköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik eğitimini başlatmaları gerek se temel araştırma ve yayınları ile bu alanın ülkemizde tanınmasına ve gelişmesine önemli katkılar sağlamışlardır (Tan, 2000).

Rehberliği esas alan bir eğitim anlayışı ile hazırlanan ders programı ilk kez 1955 yılında İstanbul'daki Atatürk Kız Lisesi'nde ve 1956 yılında da Ankara Deneme Lisesinde uygulanmaya başlanmıştır.

4.5. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Kurumsallaşma Süreci

4.5.1. PDR ile İlgili Yasal Düzenlemeler

1970 yılında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin örgütlenişine ilişkin ilk yasal düzenleme bir genelge ile gerçekleştirilmiştir. 4043 sayılı bu genelge “ Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servisinin Kurulması” ile ilgilidir. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda, Rehberlik servisleri yerine “ Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri” ifadesi kullanılmıştır. 1980 yılında ise 2429 sayılı kanun ile Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu birim 1982’de 179 sayılı kanun hükmünde kararname ile Özel Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı haline getirilmiştir (Tan, 1999).

1985’te 2201 sayılı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği çıkartılmıştır. Bu yönetmelik PDR hizmetlerinin örgütlenmesinde önemli rol oynamıştır. 1992 yılında, 3797 sayılı kanun ile Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 2001 yılında 24376 sayılı MEB Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği yayınlanmıştır.

4.5.2. Test ve Araştırma Bürosunun Kurulması

Amerikalı eğitim uzmanlarından Prof. Kvaraveus ve Dr. Prescott’un, öğrenciler arasında var olan ilgi, yetenek ve gereksinimler gibi bireysel farklılıkların objektif yöntemlerle saptanmasını tavsiye etmeleri üzerine, 1953 yılında Ankara’da MEB Talim ve Terbiye Dairesine bağlı bir “Test ve Araştırma Bürosu” kurulmuştur (Kuzgun, 2000; Özoglu, 1982; Tan, 1986). Amerikalı uzman Otto Mathiasen bu Test ve Araştırma Bürosuna atama kararname si ise EK 2’de sunulmuştur (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 133-79-149).

Bu merkezlerde özellikle ilk ve ortaokullar için yetenek ve başarı testleri geliştirilmiş, Amerika’dan getirilen Thurstone Zihin Kabiliyetleri, Otis Zihin Kabiliyetleri, Farklı Kabiliyet Testi (DAT) ve Genel Kabiliyet Testi gibi pek çok yetenek testi Türkçeye çevrilmiştir. Test ve Araştırma Bürosunun çalışmalarıyla geliştirilen bu ölçme araçları, bazı okulların giriş sınavlarında, kamuda işe alımlarda ve bazı okulların rehberlik faaliyetlerinde kullanılmıştır. Ayrıca bu sayede testler, Türk Eğitim Sisteminde ilk kez seçme amacıyla klâsik yazılı sınavların yerine kullanılmaya başlanmıştır (Tan, 2000).

Test ve Araştırma Bürosu’nün (TAB) kuruluş amaçları kısaca şunlardır:

- Millî eğitimin gelişmesine katkıda bulunacak bilimsel nitelikte araştırmalar yapmak, bunu ilgililerin yararına sunmak,
- MEB'in her dereceden okulları için değerlendirme çalışmaları kapsamında giriş, seçme, sınıflandırma ve bitirme sınavlarının planını hazırlamak, bunlar için gereken ölçme araçlarını geliştirmek, bunları uygulamak, sonuçlarını özetlemek ve yorumlamak,
- Okulların ve başka kurumların yararlanacakları ölçme ve değerlendirme araçlarını geliştirmek ve özel tekniklerini uygulayarak niteliklerini geliştirmek,
- Eğitimle ilgili her türlü temel bilgileri ve istatistikleri toplamak, çözümlmek, yorumlamak ve kullanıma elverecek durumda bulundurmak,
- Rehberlik alanında gerekli yöntem ve araçları geliştirmek,
- Personelin gelişimini sağlayacak kitaplık kurmak, zenginleştirmek ve kendi çalışmalarıyla ilgili yayımlarda bulunmak,
- Araştırma ve değerlendirmeye ilgili alanlarda kendi personelini yetiştirmek, bu amaçla kurslar ve seminerler açmaktır.

TAB, 1960'lı yılların ortasına kadar yukarıda belirtilen amaç ve yetkiler çerçevesinde çalışmalarına devam etmiştir. TAB kendisine ait binası, 50'den fazla yüksek lisans ve doktora yapmış uzman kadrosu, zengin bir kitaplığı ve sahip olduğu bilgisayar sistemiyle hem ölçme ve değerlendirme alanına hem de Türk eğitim sistemine önemli katkılarda bulunmuştur (MEB, 1964).

Ankara Üniversitesi Psikoloji laboratuvarı için İngiltere'den satın alınması istenen aletler hakkında alınan 393 sayılı tezkere ve resmi yazışmalar EK 3.4.5.6.7'de sunulmuştur (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 142-14-51).

4.5.3. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin Kurulması

İlk Rehberlik ve Araştırma Merkezi 1955 yılında Ankara'da Demirlibahçe İlkokulu'nda "Psikolojik Servis Merkezi" adı ile açılmıştır. Merkez 1957 yılında Aktaş Yetiştirme Yurdu, Gençlik Parkı Çocuk Bahçesinde çalışmalarına devam etmiştir. Daha sonra 1958 yılında Bayındır Sokakta "Çocuk Haklarını Müdafaa Cemiyeti'nin kiraladığı binada rehberlik faaliyetlerinde bulunmuştur. Bu tarihe kadar Millî Eğitim Müdürlüğü'nün direktiflerine göre çalışmıştır. 1958 yılında çalışmaları Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği esasına göre tanzim edilmiştir. Bu tarihten itibaren Psikolojik Servis Merkezi

ismi Talim Terbiye Dairesince tasdik edilen yönetmeliğe göre Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak değiştirilmiştir (Ankara RAM. 1967).

Bazı kaynaklar incelendiğinde Psikoloji Kliniğinin 1955 yılında Ankara’da açıldığı belirtilmektedir. Bu kliniğin açılma amacı; eğitilebilir düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için özel sınıflar ve bu sınıflara yerleştirecek öğrencileri seçmek, özel eğitime muhtaç diğer çocukları incelemek ve rehberlikte bulunmak olarak belirlenmiştir. Ataman (2003) ise asıl adı “Deneysel Psikoloji Kliniği” olan bu klinik Gazi Eğitim Enstitüsünün bünyesinde kurulduğundan söz etmiştir. Altunya’ya göre bu klinik 1952 yılı Kasım ayında “Psikoloji ve Rehberlik Kliniği” adı altında açılmıştır.

Rehberlik ve test geliştirme işi ile uğraşan klinik aynı zamanda özel eğitim bölümünün uygulama yeridir. Bu klinikte özel eğitim bölümü hocaları öğrencilerine bireysel-grup rehberliği uygulamaları da öğretmişlerdir.

Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Bölümünün kapanmasının ardından bu klinikte Şükrü Selçukoğlu psikoterapi çalışmaları yapmıştır. Selçukoğlu’nun yaptığı bu çalışmalar bilimsel olmadığı gerekçesiyle şikâyet edilmiştir ve dönemin Enstitü müdürü kliniğin kapatılması kararı almıştır(Altunya, 2006). Klinik kapatıldıktan sonra da Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesi dışında faaliyetlerine devam etmiş ve 4 Kasım 1959 tarihinde MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kliniğin adı “Rehberlik ve Araştırma Merkezi” olarak değiştirilmiştir (Altunya,2003). Amerikalı Prof. Dr. Kanneth S. Wood’un Ankara’daki bu Rehberlik ve Araştırma Merkezine atanması kararnamesi EK 8’de, Amerikalı Prof. Dr. Mildred F. Berry’nin RAM ve Gazi Eğitim Enstitüsüne atanma kararnamesi EK 9’da sunulmuştur (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 168-4-20, 166-47-13).

İzmir’de ise, İzmir İkiçeşmelik’de İstiklal İlkokulu binasının bir bölümünde “*İzmir Araştırma ve Rehberlik Kliniği*” 09. 03. 1959 yılında açılarak müdürlüğüne Sabri Kolçak atanmıştır. 04. 10. 1959 yılında kurumun adı Talim Terbiye Dairesince tasdik edilen yönetmeliğe göre " *Rehberlik ve Araştırma Merkezi*" olarak değiştirilmiştir. Kurum daha sonra Konak 1. Beyler sokağında kiralık bir binaya taşınmıştır. 1966 yılında ise özel bir planla inşa edilen Hatay semtinde bulunan 3 katlı yeni binasında hizmet vermeye devam etmiştir.

İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nin kurucularından olan Sabri Kolçak (1961) ; “*İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezinin Kuruluş Tarihçesi ve Çalışmaları*” adlı dergide İzmir RAM’ın kuruluş aşamalarını şöyle anlatmaktadır:

“1949 tarihinde, beş altı ay kadar Bergama’da çalışma imkânını bulmuştum. Köy ve merkez okullarında dikkate değer eğitim problemleri ile karşılaşılıyorduk. Bunlar üzerine ortak düşünceye sahip olduğumuz bazı meslektaşlarımızla çalışmaya başladık. Bu çalışmalar sonunda, daha önce esasları zihnimize belirmiş bulunan “Pedagojik Danışma Kurulları ve Pratik Eğitim Kongreleri” projemizi hayata geçirmemiz mümkün oldu. 27 Eylülde başlayıp üç gün süren kongreyi müteakip, İzmir merkezine nakledilmiştim. Burada iki aylık bir hazırlıktan sonra, “Merkez Pedagojik Danışma Kurulu” kuruldu.

27 Eylül 1949 da Bergama’da başlayıp 24 Aralık 1949 da İzmir’de kıvamını bulan bu çalışmalar sonunda, il merkezinde altı büyük kongre ve kazalarda da birçok kongre yapılmıştı. Bu hareket 1956 yılına kadar devam etti. Bu kongrelerde okul idarecilerine, öğretmenlere, ailelere rehberliğin zaruretinden ve eğitimde müşterek anlayışlara varılmasından ısrarla bahsediliyordu.

Aynı zamanda üç aşamada anlattığımız bir danışma sistemini savunuyorduk. Bu üç aşama ilimiz içindeki her alanın otoritelerine danışmak, bunlar yetmezse memleketimizin muhtelif köşelerindeki otoritelere danışmak; bu da yetmezse dünyada mevcut eğitim uzmanlarına danışmak.

Birinci ve ikinci aşamalar bizce mümkün ve kolaydı. Üçüncü noktayı Millî Eğitim Bakanlığı çözecekti. 31 Mayıs 1950 tarihini taşıyan (İzmir Millî Eğitim Müdürlüğü Pedagojik Danışma Kurulları Birinci Pratik Eğitim Kongresi; Kitap I) adlı eserdeki raporlarda çalışmalara kanıt olarak gösterilebilir.

Üçüncü aşamaya Bakanlık imkân verdi. Bilhassa 1950-1954 tarihleri arasında çalışmış bulunan, devrin müsteşarı Sayın Reşat Tardu’ya Millî Eğitim ailesi bu bakımdan minnettardır. O sırada Amerika’dan pek çok uzman getirildi. Bu arada okullarda modern rehberlik anlayışını yerleştirmek üzere, Prof. Lester Bils adındaki Teksas’lı bir profesör de danışman olarak karşımıza çıkarıldı. Prof. Lester Bils; Ankara’da İzmir’de diğer bazı vilayetlerde seminerler tertip etti. Sanıyorum ki, ilk hazırlık onun koyduğu esaslarla başladı.

Nitekim 1953’de Çapa Eğitim Enstitüsünde 45 günlük bir Rehberlik semineri açıldı; muhtelif yerlerden 70 kadar eleman orada toplandı. İzmir’den de bu seminere on kişilik bir ekiple katılmıştık. Dönüşte “Millî Eğitim Müdürlüğü Rehberlik Danışma Kurulu”nu kurduk”.

Kolçak (1961) yazısının devamında kurdukları “*Millî Eğitim Müdürlüğü Rehberlik Danışma Kurulu*”nun çalışmalarından bahsetmektedir. Bu çalışmaların o günün politik sebeplerinden dolayı kesintiye uğradığını anlatmakta ve yazısına şu şekilde devam etmektedir:

“ Fakat günün politik havası içinde bir türlü harekete ve tatbikata geçilemiyordu. Eğitim üzerine yapılması gerekli çalışmalar bir kenara itilmişti. Bizlerde beyhude gayretlerden usanmış, ümidi kesmiştik. Artık bir çözülüşün ve yıkılışın kesin belirtileri görülmeye başlamıştı. Bu devrede eğitim üzerine düşünen bizler çok ıstırap çektik. Maksudımızı, bazı gazete ve mecmualarda makale yazarak derdimizi Karşıyaka Lokali ile Gazeteciler Cemiyeti Lokalinde konferanslar vererek anlatmaya çalışıyorduk. Yazık ki artık gerçekten hava elverişsiz hâle gelmişti. Bu durum içinde bazı kıymetli arkadaşlarla kendimize yeni bir çalışma zemini ve menfez aramaya koyulduk. “İzmir Eğitim Kulübü”de böyle bir ihtiyaçtan doğmuştu. ”

İzmir RAM’ın o dönemki Psikometrist ve Sosyal Araştırmacısı İsmet Dedeköy aynı dergide yayınlanan “*İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezinin Kuruluşu, Bugüne Kadar Geçirdiği Safhalar ve Faaliyetleri*” konulu yazısında, İzmir RAM’ın kuruluş aşamasını şöyle anlatmaktadır:

“Millî Eğitim Bakanlığı, 1958 yılının mayıs ayında; İzmir, Ankara ve İstanbul Vilayet Merkezlerinde, zekâca geri oldukları tespit edileceklerle, okuma çağında olup da zekâ gerilikleri dolayısıyla ilkokullara devam edememiş çocuklardan, eğitim ve öğretimi mümkün olabilecek seviyedekiler için özel sınıflar açılmasını faydalı olacağı mülahazasıyla, kurs açılmasını kararlaştırmıştır. Bu kurs 25 Ağustos 1958-6 Eylül 1958 tarihleri arasında özel sınıflarda vazife alacak öğretmenleri, bu öğretmenlere rehberlik yapacak müfettiş ve millî eğitim müdür muavinlerini yetiştirmek için İzmir Sağırlar Okulu ve Yetiştirme Yurdunda açılmıştır. Kurs verimli ve hareketli geçmiştir. Kurs süresince, Millî Eğitim Bakanlığı 8. Şube Müdürü Orhan Çaplı’nın başkanlığında, 28 Ağustos 1958 ve 5 Eylül 1958 günlerinde millî eğitim müdür muavinleri ve ilköğretim müfettişlerinin iştirakiyle, iki defa toplantı yapılmıştır. Bu toplantılarda kursun gayesinin yalnız zihinsel engelli çocuklar için açılacak olan özel sınıflarla sınırlandırılmayıp, bu sınıflara alınacak çocukların seçimi, çocuk velileri ve öğretmenlerine rehberlik yapabilecek “ Araştırma ve Rehberlik Kliniği” adıyla, üç vilayette teşkilatlı birer müessesenin kurulmasının çok

faydalı olabileceği üzerinde de ayrıca duruldu. İzmir, Ankara ve İstanbul'da kurulması düşünülen bu kliniğin çalışması ile ilgili esaslar, komisyonca, Millî Eğitim Bakanlığına bir raporla arz edilmek üzere, tespit edildi. Ayrıca açılacak kliniklerde ve özel sınıflarda çalışmayı kabul edecek bu kursa gönüllü katılmış bulunanların kadro maaşlarından ayrı, ek-görev ücretleri ile tatmin edilmesi esasları da görüşüldü”.

Millî Eğitim Bakanlığınca, İzmir-Rehberlik ve Araştırma Kliniğinde vazifelendirilmesi düşünülen, ilk kursa katılmış olanlar arasından; Millî Eğitim Müdür Muavini Sabri Kolçak, İlköğretim Müfettişi Celal Üsterci ve İsmet Dedeköy, aşağıdaki program esasları dahilinde hazırlanıp yetiştirilmeleri maksadıyla; 2 Şubat-12 Şubat 1959 tarihleri arasında, Ankara Test ve Araştırma Bürosunda, Orhan Çaplı'nın idaresindeki on bir gün devam eden seminere çağırılmışlardır. Seminerler ilgililer tarafından ciddiyle takip edilmiş olup, kısa zaman içerisinde konular en faydalı şekilde işlenmiştir (Kolçak, 1961). Seminere ait program EK 10'da tablo şeklinde gösterilmiştir.

4.5.4. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Yürütülen Çalışmalar

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) orta öğretimde yürütülen çalışmalara paralel olarak açılmaya başlanmış ve eğitim sistemimiz içinde yerini almıştır. 1954'te Ankara ve İstanbul'da açılan ilk merkezlerden sonra bu merkezlerin sayısı artmış ve 1955 yılında sayıları altıya yükselmiştir (Tan 2000).

Bu merkezlerin ilk yıllarında merkezlerde çalışacak yetişmiş profesyonel PDR mezunu eleman bulunmadığı için ilkokul ve ilköğretim müfettişlerinin buralarda görev aldığı, dolayısıyla da hizmetlerinde beklenen yararı sağlamadığı belirtilmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) zamanla sayısı artmışsa da Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerine açıklık getiren bir yönetmenliğin çıkarılamamış olması hizmetlerin sekteye uğramasına sebebiyet vermiştir. Ancak 1968 yılında hazırlanan “*Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Yönetmeliği*” (MEB, 1968) çıkarılınca bu karışıklık son bulmuştur.

Bu yönetmenlikte merkezin görevleri ve merkezde bulunması gereken materyallerden bahsedilmiştir.

4.5.5. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) Bugünkü Durumu (2014)

Türkiye'de PDR hizmetleri başlangıcından günümüze dek, daha çok eğitim sürecinde verilen bir hizmet olarak kabul edilmiş, lisans programları da ilk ve orta öğretim

kurumlarında görev yapacak eleman yetiştirme hedefine göre düzenlenmiştir. Lisans programından mezun olanlar, MEB'e başvurduklarında (ilgili sınavlar sonucu) "rehber öğretmen" kadro unvanı ile okullara veya Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine atanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığının Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, eğitim öğretim kurumlarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin çalışmalarla, bölgedeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanınması ve bu bireylere yönelik Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini yürütmek amacıyla her il merkezi ile nüfus ve hizmet gereklerine göre ilçelerde merkezler açmıştır (MEB, 2014).

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ve Özel Eğitim Hizmetleri Bölümleri bulunur. Merkezin Psikolojik Danışma ve Rehberlik ile özel eğitim çalışmalarının, daha etkin biçimde bilgisayar destekli olarak yürütülebilmesi için gerekli teknolojik donanım ve programlardan yararlanır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde tarama, inceleme, tespit, teşhis, öğrenci tanıma gibi çalışmalarında kullanabilecekleri çeşitli yetenek, zekâ ve standart başarı testleri; kişilik, tutum, meslekî ve akademik benlik, gelişim, öğrenci davranışlarını değerlendirme gibi ölçekler; ilgi envanterleri, problem tarama envanterleri, kontrol listeleri, anketler ve benzeri ölçme araçları bulunmaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde müdür ve müdür yardımcısı kadroları haricinde; rehber öğretmen, psikolojik danışman, psikolog, psikometrist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, eğitim programcısı, özel eğitimci, sosyal çalışmacı yer alır (MEB, 2014).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Bölümü Görevleri:

1. Merkezin çalışma alanında yer alan eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe ve türlerine göre ayrı ayrı olarak rehberlik hizmetleri çerçeve programını, önceki uygulama sonuçları ile ilgili eğitim-öğretim kurumlarının da görüşlerini alarak hazırlar. Ders yılı başlamadan en az bir ay önce ilgili eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırır.

2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisleri elemanlarıyla üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları, özelliklerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile bu yönde meslekî

ve eğitsel rehberlikte bulunması için grup rehberlik etkinliklerine yönelik programları hazırlar ve uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunur.

3. Eğitim kurumlarının Psikolojik Danışma ve Rehberlik servislerinden gelen öğrenciler ile çeşitli kurum ve kuruluşlardan gönderilen veya bireysel olarak merkeze başvuran bireyleri kabul eder, dosya açar ve gerekli psikolojik yardım hizmetini verir.

4. Bölümün hizmetleri kapsamında yardım talebinde bulunanlara ilişkin çeşitli psikolojik, sosyal ve diğer ilgili bilgileri olabildiğince ilk elden sağlar, verilecek hizmetin niteliğine göre çeşitli psikolojik ölçme araçlarını bilimsel standartlarına göre uygular.

5. Psikolojik yardım hizmeti verilenlerin aile, okul, arkadaş gibi sosyal çevresiyle olan ilişkilerinin değerlendirilmesi de yapılır.

6. Bölüme başvuran ve hizmet verilen öğrenci veya bireylere ilişkin gerekli bilgi ve kayıtları içeren bir danışan dosyası bilimsel standartlara uygun olarak tutulur.

7. Toplanan bilgiler ile yapılacak inceleme sonucunda, başvurana verilecek Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerine ilişkin değerlendirme yapılır ve karara varılır.

8. Değerlendirme sonucuna göre öğrenci veya bireyin gereksinimi olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri verilir, bireysel veya grupla psikolojik danışma hizmeti gereken durumlarda mesleki formasyonu bu hizmeti vermeye uygun eleman varsa hizmet verilir. Uzman eleman yoksa başvuranın ilgili kurumlara sevki yapılır.

9. Hizmet verilen öğrenci ve bireylerle ilgili olarak merkez dışına verilecek bilgilerde, bireyi ve aileyi olumsuz etkileyebilecek, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek beyan ve yorumlardan kaçınılır.

10. Çalışma alanı kapsamında bulunan eğitim kurumları dâhilinde yönlendirmeye ilişkin Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerini, servisler ile ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak planlar, yürütülmesi için gerekli eş güdümü sağlar.

11. Bölümün görevlerine ilişkin konularda çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanır, yetkili ve ilgililere iletir.

12. Öğrencilerin yönelebilecekleri üst öğrenim kurumları, iş alanları ve mesleklere ilişkin bilgileri kapsayacak, onların çeşitli alanlardaki gelişimlerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırır.

13. Eğitim-öğretim kurumlarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik servislerini program dâhilinde ziyaret eder, hizmetle ilgili konularda servis elemanları ve okul yönetimine rehberlikte bulunur, gereksinim ve sorunları belirleyerek çözümü için gerekli konuları bölüm başkanına bildirir.

14. Eğitim-öğretim kurumlarından gönderilen yıllık çalışma programı ile çalışma raporunu inceler, değerlendirir ve sonuçlarını raporlaştırarak bölüm başkanına verir ve değerlendirme sonucunda belirlenen konuları Psikolojik Danışma ve Rehberlik servislerine bildirir.

15. Görev bölgesindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri servisleri elemanlarıyla gerekli durum ve ilgili konularda toplantılar düzenler, toplantı sonunda belirlenen hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır ve sonuçlarını izler.

16. Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılabilecek çalışmaları planlar, yürütür ve sonuçlandırır.

17. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri servis elemanları, okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri alanındaki görevleri ile ilgili uygulamalara ilişkin bilgi ve becerilerini artırıcı konferans, panel gibi toplantılarla çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. Gerektiğinde üniversite ve ilgili kuruluşlardan eleman sağlar. Söz konusu etkinlikler ailelere yönelik olarak da düzenlenir.

18. Bölümün hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler ve uygulamalarında bu gelişmelerden yararlanır.

19. Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde yeterli sayıda personel bulunmadığında gerekli atamalar yapıncaya kadar bölüm elemanları meslekî formasyonlarına ve niteliklerine en yakın hizmetlerin yürütülmesinde görevlendirilir.

20. Psikolojik danışman bulunmayan eğitim-öğretim kurumlarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri yürütme komisyonunun toplantılarına gerektiğinde bölümden ilgili bir uzman görevlendirir (MEB 2013).

Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü Görevleri:

1. Özel eğitim gerektiren bireyleri tespit etmek ve tedbir almak amacıyla görev bölgesindeki okullarda taramalar yapar. Özel eğitim gerektiren çocukları inceleme, değerlendirme ve tanılama yaparak gerekli yönlendirmede bulunulması hizmetlerini sunar.

2. Özel eğitim gerektiren çocukların tanınması sürecinde gerekli her türlü hizmeti verir. Özel eğitim gerektiren çocukların gelişimlerini destekleyici bireysel ve grupla çeşitli uygulamalar yapar. Öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemi özellikleri ve gelişim görevleri kapsamında bilgilendirilmesini, etkili ilişkiler kurabilmeleri için; problem çözme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesini, özel eğitim gerektiren bireylere ve ailelere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde bulunulmasını sağlar.

3. Özel eğitimde, ailelere yönelik çeşitli bilgilendirme ile rehberlik program ve çalışmalarını ilgili birim ve kurumların iş birliğiyle planlar, uygular, değerlendirir ve izler. Aile, okul, sağlık kuruluşları, adli ve diğer kurumlardan; zihin, duygu ve sosyal yönden uyumsuzluk, gelişimdeki gerilik, öğrenme güçlüğü ve okul başarısızlığı, çeşitli bedensel engeller gibi nedenlerle gönderilen danışanları kabul eder, dosya açar, gerekli hizmeti verir.

4. Bu bireylerle ilgili, içinde buldukları sosyal çevrede karşılaştıkları sorunlara çözüm bulabilmeleri, üst öğrenim kurumları ve mesleklere yönelmeleri konusunda gerekli çalışmaları sürdürür.

5. Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri servislerine, yönetici ile öğretmenlerine özel eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri konusunda gerekli destek hizmeti verir.

6. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servislerinde görev yapan psikolojik danışmanların çalışmalarını planlayıp yürütmelerine destek olunmasını, okul yöneticisi ve öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim seminerleri planlayarak bu seminerlerden yararlanmalarının sağlanması, üniversite ve diğer kurumlarla işbirliği

yaparak alandaki gelişmeleri kapsayan seminer, panel, konferans gibi etkinlikler düzenlenmesini organize eder.

7. Merkezin görev bölgesinde özel eğitim gerektiren öğrencilerin üst öğrenim kurumları ve mesleğe yönelmeleri konusunda gerekli çalışmaları ve eş güdümü sağlar.

8. Özel eğitim gerektiren çocukların gelişmelerini destekleyici nitelikte bireysel veya grupla çeşitli özel eğitim uygulamaları yapar.

9. Özel eğitim kurumları ile kaynaştırma programı uygulayan okulların Psikolojik Danışma ve Rehberlik servislerince, engelli öğrencilere yönelik verilen Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerine ilişkin program ve çalışmaları inceler, izler, değerlendirir.

10. Bölüm çalışmalarıyla ilgili konularda özel eğitim kurumları ve kaynaştırma programı uygulayan okulların personeline yönelik olarak onların bilgi ve becerilerini artırıcı konferans, panel gibi toplantılar ile çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenler. Gerekliğinde üniversite ve ilgili kuruluşlardan eleman sağlar.

11. Hizmet verilen öğrenci ve bireylerle ilgili olarak merkez dışına verilecek bilgilerde kişiyi ve aileyi olumsuz etkileyebilecek, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek beyan ve yorumlardan kaçınır.

12. Bölümün görevlerine ilişkin konularda çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanır, yetkili ve ilgililerine iletir.

13. Bölüm etkinliklerinde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin belirlenmesi, sağlanması ve geliştirilmesi için il içinde yapılabilecek çalışmaları planlar, yürütür ve sonuçlandırır.

14. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin kendilerine, ailelerine ve eğitim kurumlarına yönelik, onların gelişmelerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve ilgililere ulaştırır.

15. Bölüm hizmetleriyle ilgili bilimsel gelişmeleri izler, bunlardan uygulamalarda yararlanır.

16. Bölüm hizmetlerinin yürütülmesinde yeterli sayıda personel bulunmadığında, gerekli atamalar yapılmıyaya kadar bölüm elemanları, meslekî formasyonlarına ve niteliklerine en yakın hizmetlerin yürütülmesinde görevlendirir.

2014 MEB verilerine göre, Türkiye’de hizmet vermekte olan Rehberlik Araştırma Merkezlerinin sayısı, 81 ilin merkezleri ve ilçelerinde olmak üzere toplamda 226’dır. En çok RAM İstanbul’da olup, sayısı 33 tür. İstanbul’u 14 RAM ile Ankara takip ederken, İzmir 11 RAM ile 3. sırada olduğu görülmektedir.

Özetle günümüzde MEB RAM’ların amacını eğitim-öğretim kurumlarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin etkin bir şekilde sürdürülmesiyle ilgili her türlü çalışmanın yanı sıra, özel eğitim gerektiren bireylerin incelenmesi, tanınması, yetiştirilebilecekleri en uygun ortamın önerilmesi ve gerekli adımların atılması için ilgili kuruluşlarla koordineli biçimde hareket edilmesi şeklinde belirlemiştir (MEB, 2013).

4.6. Kalkınma Plânlarında Rehberlik ile İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi

1960’lı yıllar Türkiye’de planlı kalkınma hamlelerinin başladığı yıllardır. 1963 yılından günümüze kadar beş yıllık dönemleri kapsayacak şekilde dokuz kez beş yıllık kalkınma planı hazırlanmıştır. Şu ana kadar hazırlanan bu planların her biri, Türkiye’nin gelişim seyrine ışık tutmuştur. Özellikle ilk planların belirttiği hedeflere, eşgüdümlü bir şekilde harfiyen uyulmuştur. Beş Yıllık Kalkınma Planları sadece sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelere ışık tutmamış aynı zamanda eğitim alanındaki gelişmelere de yön vermiştir (Kılıç, 1988).

Genel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimin amacı tüm vatandaşlara ortak temel eğitim sağlama ve uzun dönemli kalkınma hedeflerini gerçekleştirecek nitelik ve nicelikteki insan gücünü yetiştirmektir. Öte yandan eğitim sistemini vatandaşları sosyal ve kültürel alanda Atatürk İlkeleri ve milli gereklere uygun bir şekilde yetiştirecek bir yapıya kavuşturmak (DPT, 1962).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1962 yılında hazırlanmış olup, bu kalkınma planında eğitim genel olarak ele alınmıştır. 1963-1967 yılları arası dönemi kapsayan bu kalkınma planında eğitimle ilgili genel meseleler ve tedbirlere değinilmiş ve rehberlik ile ilgili ayrı bir konu başlığı alınmamıştır (Kepçeoğlu, 1974).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise Millî Eğitim Bakanlığı’nca okullarda planlı ve programlı psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması öngörülmüştür. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı incelendiğinde ekonomik gelişmenin gerektirdiği insan gücünü yetiştirmenin gereğinden ortaya çıkan bir gereksinimin sonucu olarak, rehberliğin

giderek insan gücü yetiştirme ve istihdam sorunlarıyla özdeşleşen bir yöneltme süreci olarak ele alındığı görülmektedir (Kılıç, 1988).

Üçüncü Beş Yıllık kalkınma Planında ise yönelme açısından eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik kavramı ve uygulamalarına geniş yer verilmiştir.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planındaki “Yaşam Düzeyinde Gelişmeler” kısmında “Toplumsal Güvenlik” başlığı altında özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin genel durumları ve bakımları hakkında bilgiler verilmiş olup, PDR konusunda doğrudan bir hedef politika belirlenmemiştir (Doğan, 1991).

Kalkınma planlarında rehberliğe ilişkin bu söylemler rehberlik alanında uzman olan kişiler için genelde olumlu karşılanırken kimi zamanda eleştiri konusu olmuştur.

Örneğin Tan (1986) kalkınma plânlarını, öğrenciyi bir birey olarak görmekten çok, onu ekonomik bir varlık olarak gördüğü ve rehberliğin işlevini öğrencilere iyi bir üretici olmaları için sunulacak hizmetlerden ibaret saydığı için eleştirmiştir.

Yine Kalkınma plânlarının rehberliğe bakış açısına ilişkin bu eleştirilere katılan Doğan (1991), kalkınma plânlarını, rehberliğin ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlara yöneltme işlevine aşırı vurgu yapması ve rehberliği sanki insan gücü plânlamasının bir aracı olarak görmesi nedeniyle eleştirmiştir.

4.7. Millî Eğitim Şûraları ve PDR ile İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi

Rehberlik hizmetleri ilk defa 1962’de toplanan VII. Millî Eğitim Şûrası’nda gündeme gelmiş sonraki şûralarda da çeşitli ağırlıklarda hep yer almıştır. Millî Eğitim Şûraları’nda rehberliğe ilişkin alınan kararlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

VII. Millî Eğitim Şûrası’nda hazırlanmış olan “*Orta Öğretim Komitesi Rapor*”unda rehberliğe ayrı bir bölüm ayrılmıştır. Uygulama için “grup öğretmenliği” yolu önerilmiş, öğretmenin fonksiyonu ve niteliği belirlenmiştir. Bu raporda rehberlik; öğrencileri bütün yönleri ile tanıyıp onların çevreye uyum sağlamalarına ve yeteneklerine uygun bir yol seçmelerine yardım hizmeti olarak tanımlanmıştır.

VIII. Millî Eğitim Şûrası 1970’te toplanmıştır. Bu şûra okullarda PDR çalışmaları için kritik bir dönüm noktası olmuştur. Rehberlik bu şûrada bölümle sınırlı kalmamış şûranın ana temasını oluşturmuştur. Bu şûrada programların yükseköğretime hazırlama, mesleğe ve hayata hazırlama, hem yükseköğretime, hem mesleğe hazırlama olarak

çeşitlendirilmesinin gerektiği belirtilmiş her öğrenci için yatay ve dikey geçiş olanakları sunulması kararı alınmıştır.

Ayrıca ortaöğretimde rehberlik birimlerinin kurulması ve gerekli nitelikli personelin yetiştirilmesi ile ilgili çalışmaların Planlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesince yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

IX. Millî Eğitim Şûrası da 1974'te toplanmıştır. Bu şûrada bir önceki şûrada alınan kararlar uygun bulunmuş ve ortaöğretimin birinci sınıfının (9. sınıf) “yöneltme sınıfı” olması, bu sınıfın sonunda öğrencilerin isteklerine, yeteneklerine ve derslerdeki başarı durumlarına göre ilgili programlardan birine yöneltilebileceği, programlar arasında yatay ve dikey geçişlere olanak verilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Bu çalışmaların sistemli olarak yürütülmesi ve bilinçliliğin artırılması için rehberlik dersinin öğretmenlik formasyonunun zorunlu derslerinden biri olması kararlaştırılmıştır (Doğan, 1990).

Ayrıca okullarımızda rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesiyle ilgili esasların belirlenmesi rehberliğin tüm okullarda uygulanması için okul müdürlüklerinin gerekli tedbirleri almaları ve her ilde bir Rehberlik Araştırma Merkezinin kurulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca mevcut RAM'ların niteliğinin geliştirilmesi amacıyla kadro tahsisinin yapılması, uzman atanması, geçici danışman gönderilmesi, seminerler ve kurslar düzenlenmesi, yayınlar ve araçlar sağlanması gibi çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Yine bu şûrada modern fen ve matematik programı uygulayan liseler hariç diğer tüm liselerin ders programına rehberlik hizmetleri için haftada iki saat zaman ayrılması kararlaştırılmıştır. Ayrıca yöneltme hizmetine temel eğitimden başlanıp ortaöğretimde de devam edilmesi, derslerin seçiminde sınıf öğretmenleri ve rehberlik servisinin öğrencinin ilgi, istek ve başarıları doğrultusunda öğrencilere yardımcı olmaları kararlaştırılmıştır.

1981'de toplanan X. Millî Eğitim Şûrası'nın PDR için önemli tarafı rehberlik hizmetine uygun etkinliklerin ilk kez okul öncesi eğitim kurumları için de öngörülmüş olmasıdır. Bu şûra'da okul öncesi eğitim gören çocukların gelişimini izlemede kullanılmak üzere “*Öğrenci Gelişme Dosyası*” ve izleme araçlarının geliştirilmesi kararı alınmıştır. Bu şûra da önceki şûralardaki gibi rehberlik ve yöneltme hizmetlerinin gerekliliği ve bu konuyu üzerinde ciddiyetle durulması gerektiği vurgulanmıştır. Rehberlik çalışmaları için gerekli materyallerin geliştirilmesi, ortaöğretimin çok amaçlı lise ile meslekî ve teknik okullar olarak yeniden düzenlenmesi, çok amaçlı okulların programlarında ortak dersler bulunması

ayrıca meslek kazandırıcı ve mesleğe hazırlayıcı derslere de yer verilmesi kararları alınmıştır.

1982’de toplanan XI. Millî Eğitim Şûrası’nda, eğitim sisteminde yer alması gereken uzmanlık alanları ve bu alanlarda çalışacak personelin unvanları belirlenmiştir. Eğitimde rehberlik hizmetlerinden sorumlu profesyonel elemanlara “Okul Danışmanı” denmesi üzerinde durulmuş, okul danışmanı her aşamadaki eğitim kurumlarında, öğrencilerin eğitim programı, meslek seçimi ve uyum sorunlarını çözmelerine yardımcı olan, öğretmen ve ebeveynlere yol gösteren uzman olarak tanımlanmıştır.

Okul danışmanlarının görevlerinin ayrıntılı sıralandığı bu şûrada, uzmanlık eğitimi için bir model de önerilmiştir. Bu modele göre okul danışmanı (uzman) olmak için tezli yüksek lisans eğitimi gerekli görülmüş, ancak okul danışmanlığında lisans eğitimi görenlerin “*danışman yardımcısı*” (uzman yardımcısı) olarak atanmaları kararı alınmıştır. Esasen rehberlik hizmetleri bu tarihten itibaren toplanan her şûrada önemle irdelenmiş ve yer almıştır.

VII. MEB Şûrası’ndan günümüze kadar gelen bütün şûralar, PDR’nin gündeme geldiği ve çeşitli kararlar alındığı şûralar olmuştur. Genel olarak, PDR hizmetlerinin eğitim kurumlarında verilmesi için yapılan çalışmalara tarihsel olarak bakıldığında, mesleki ve eğitsel alanlarda yöneltme hizmetlerine daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir (Yüksel, 2012). Şûralarda, kişisel PDR hizmetlerinden çok sınırlı düzeyde bahsedilmektedir. Gelişimsel PDR anlayışından ise 2010 yılında yapılan 18.MEB şûrada bahsedilmektedir.

Millî Eğitim Şûra’ları, 70 yıllık deneyimi ve birikimi ile Türk Eğitim Sistemine yön vermişlerdir. Eğitim sorunlarının tartışılarak çözümler üretildiği, yeni ihtiyaçlarla olası gelişmeleri öngörerek yeni yapılanmalarla ilgili aldığı kararlarını, bu kararların uygulama makamı olan Millî Eğitim Bakanlığına sunmuşlardır. Ancak; şûraların eksi yönü, işte tam burada başlamaktadır. Şûraların biçim, yapı, işlev ve işleyişiyle ilgili üç temel eksisi öne çıkmaktadır:

Birincisi ve en önemlisi; şûraların yaptırım gücü olmamasıdır. Binlerce eğitimci ve eğitimle ilgili kişi ve kurumların emeğiyle, katılımıyla; Türkiye eğitimini ve Türkiye’yi, çağdaş uygarlık düzeyine taşıyacak kararlar alınıyor, ancak, -şûraların yalnızca danışma birimi olmasından dolayı- uygulamaya aktarma yetkisini elinde bulunduran Millî Eğitim Bakanlığı, bu kararların önemli bölümünü uygulamıyor/ uygulayamıyor.

İkincisi; şûralar zaman zaman yapıldıkları dönemde görevde olan hükümeti oluşturan siyasal partinin/partilerin etkisinde kalmaktadır. Her ne kadar seçimle gelen üye olsa da, şûra üyelerinin ağırlıklı olarak bürokrat ve yöneticilerden oluşan yapısı bu sonucu doğurmaktadır. Hemen burada şu da belirtilmelidir. Şûralarda alınan kararların yarısından çoğu uygulanmıştır. Yalnız bazı önemli kararlar yıllarca bekledikten sonra uygulama şansını yakalamışlardır.

Üçüncüsü; Şûraların demokratik bir yapı ve işleyişe sahip olmamasıdır. Şûra gündemini, eğitimin birinci derecede tarafları olan öğretmen ve diğer eğitim çalışanları

Öğrenciler ve veliler oluşturmamaktadır. Şûra üyeleri olarak, eğitim hizmetini üretenler ve tüketenler ağırlıkları oranında temsil edilmemekte ve ‘göstermelik’ olarak şûralarda yer almaktadırlar (Deniz, 2001).

4.8. Rehberliğe İlişkin Okullarda Yürütülen Başlangıç Çalışmaları

İlk kez 1955’te İstanbul Atatürk Kız Lisesi daha sonra 1956’da Ankara Deneme Lisesinin ders programları Rehberlik temelli hazırlanarak uygulamaya konulmuştur (Özoğlu, 1982; Tan, 1986).

1958–1959 yıllarında Millî Eğitim Komisyonu çeşitli ülkelerin eğitim sistemlerini incelemek üzere pek çok ülkeyi dolaşmış ve rapor hazırlamıştır. Komisyonun hazırladığı raporda, eğitimin bireyselleştirilmesi, yöneltme ve rehberlik anlayışının gereği üzerinde önemle durmuştur (Doğan, 1996; Kuzgun,2000).

1970 öğretim yılında belirlenen pilot okullarda Türkiye’de ilk kez PDR hizmetleri örgütlü bir biçimde başlatılmıştır. Yine aynı öğretim yılında MEB tarafından hazırlanan bir genelge ekinde, okullara gönderilen “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servislerinin Kuruluşu ve Görevleri İle İlgili Bazı Esaslar” adlı dokümanda rehberlik uygulamalarında görev alacak personelin görevleri açıklanmıştır (MEB Tebliğler Dergisi,1970). Bu genelgede “okul rehberlik personeli” olarak; okul müdürü, danışman rehber, danışman rehberin yardımcıları olarak grup rehberi öğretmenler, sınıf öğretmenleri ve eğitsel kol rehberi öğretmenler gösterilmiştir. 1971-1972 yıllarında MEB Planlama ve Araştırma Başkanlığı tarafından orta dereceli okulların rehberlik çalışmalarına ilişkin MEB-PAKD, 1971; MEB-PAKD, 1972 adı altında Rehberlik uygulamalarına ilişkin sorunlar ve bu sorunları giderici iki rapor hazırlandığı görülmektedir. Yine 1981’de Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alan uzmanlarından oluşan bir komisyon “Türk Millî Eğitim Sisteminde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Esaslar”

(MEB, 1981) adlı bir doküman hazırlamıştır. Bu dokümanda da eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin gereği, bugünkü durumu ve belli başlı sorunları, amaçları, ilkeleri, örgüt yapısı ve bu örgütte yer alacak personelin niteliği ve görevleri ayrıntılı bir biçimde rapor haline getirilmiştir. Ancak ilk “Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi”, okullarda rehberlik hizmetlerinin deneme amaçlı uygulamaya konmasından yaklaşık otuz yıl sora çıkartılabildiği. MEB tarafından ilk kez 1983 yılında çıkarılan “Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi”nde (MEB, 1983) “koordinatör rehberlik uzmanı” ve “koordinatör rehberlik uzmanının yardımcısı” olarak gösterilen okul rehberlik personelinin görevleri ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu tarihten sadece iki yıl sonra yeni bir yönetmelik daha çıkartılmış (MEGGSB, 1986) ve bazı değişiklikler yapılmıştır. Örneğin 1983 yönetmeliğinde “koordinatör rehberlik uzmanı” yeni yönetmelikte “koordinatör rehber öğretmen”, okul rehberlik uzmanı” ise yeni yönetmelikte “rehber öğretmen” olarak anılmış ve görevleri sıralanmıştır. Ancak bu yönetmelikler her ne kadar “Okul Rehberlik Hizmetleri Yönergesi” olarak adlandırılmışsa da, bu tarihe kadar okullarda yürütülen PDR hizmetleri sadece liselerle sınırlandırılmış, ilkokulları henüz kapsamamıştır.

4.9. Türkiye’de Rehber Öğretmenlerin Bugünkü Sayısal Durumu (2014)

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin Türk Millî Eğitim Sisteminde kabul görülmesinden sonra, alanda hizmet veren personelin sayısında da zaman içerisinde ciddi bir artış olmuştur. Örneğin 2001-2002 öğretim yılında, ilköğretimde 3725, ortaöğretimde 3157 ve RAM’larda 805 olmak üzere toplam 7687 rehber öğretmen (okul psikolojik danışmanı) bulunmaktaydı. Bu istatistikler, öğrenci sayısı 10,5 milyon olan ilköğretim okullarında danışman başına 2836 öğrenci, öğrenci sayısı 2,8 milyon olan liselerde ise 905 öğrenci düştüğü anlamına gelmektedir (Akkök ve Watts, 2004).

Bu sayı 2005 yılında artarak ilköğretim okullarında rehber öğretmen sayısı 6.115’e, ortaöğretim okullarında 4.300’e, RAM’larda 931’e toplamda ise 12.236’ya çıkmıştır (MEB, 2005a). Her ne kadar son üç yılda rehber öğretmen (okul psikolojik danışmanı) sayısında %63’lük bir artış olsa da bu sayının hâlâ yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Nitekim MEB’in (2005a) istatistikleri daha ayrıntılı incelendiğinde, 15.203 ilköğretim okulu ile 1.928 ortaöğretim okulunda hiç rehber öğretmen bulunmadığı, diğer bir ifadeyle ilköğretim okullarının %73’ü ile ortaöğretim okullarının %39’unun rehber öğretmensiz olduğu görülmektedir. Bu istatistikler 3.904.654 ilköğretim öğrencisi ile 572.546 ortaöğretim öğrencinin okuduğu okullarda hiçbir rehber öğretmenin bulunmadığı anlamına gelmektedir.

Ayrıca Türkiye’de ilk ve ortaöğretim okullarında okuyan toplam öğrenci sayısının 12.262.401, buna karşın rehber öğretmen sayısının RAM’lar dâhil 12,236 olduğu düşünüldüğünde, yaklaşık her 1000 öğrenciye bir danışman düştüğü görülmektedir. Daha ayrıntılı ifade edilecek olursa, 9.552. 278 öğrencisi bulunan ilköğretim okullarında her 1562 öğrenciye bir danışman, 2.710.123 öğrencisi bulunan ortaöğretim okullarında ise her 630 öğrenciye bir danışman düşmektedir.

Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği’nin (ASCA) ideal standart olarak her 250 öğrenciye bir psikolojik danışman düşmesi gerektiği görüşü ölçüt alındığında (ASCA, 2005a), Türkiye’de mevcutlara ek olarak 35.000 okul psikolojik danışmanına daha ihtiyaç olduğu ortaya çıkar.

Nitekim Akkök ve Watts (2004) tarafından hazırlanan “*Meslekî Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Türkiye Ülke Raporu*”nda da ülkenin 2010 yılına kadar gereksinim duyacağı rehber öğretmen (psikolojik danışman) ihtiyacının 40.000 olduğu belirtilmektedir.

Türk PDR Derneği, 2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığına psikolojik danışman sayılarına ilişkin bilgi edinmek için resmi bir yazı yazmıştır. Aşağıda adı geçen yazı ve bu yazıya verilen cevap tablo 3.1, tablo 3.2, tablo 3.3’te aktarılmıştır:

Türk PDR Derneğinin, 2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığına psikolojik danışman sayılarına ilişkin bilgi edinmek için resmi bir yazı

Sayın Yetkili,

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Türkiye’deki gelişimi ve bu hizmeti sunan psikolojik danışmanların (rehber öğretmen) mesleki gelişimlerini sağlayan, Bakanlıkla da çeşitli çalışmalarda işbirliğinde bulunan mesleki bir derneğiz.

Türkiye’de görev yapan psikolojik danışmanların sayısal bilgilerine ihtiyacımız vardır.

1) Hâlen görev yapan psikolojik danışmanların merkez ve taşra teşkilatı düzeyinde olmak üzere mezun oldukları lisans programına göre dağılımı nedir?

2) Merkez ve taşra düzeyinde toplam psikolojik danışman sayısı nedir?

3) Psikolojik danışman norm sayısı nedir?

4) Psikolojik danışman normuna göre açık nedir?

5) Bakanlığın norm kadro sayısına göre varsa açık, bu açığı giderme projeksiyonu nedir?

6) 2002-2011 yıllarını içeren (yıllara göre) ilk atama, açıktan atama ve kurumlar arası geçiş olmak üzere ataması yapılan psikolojik danışman sayısı nedir?

Yukarıda edinilme isteğinde bulunduğumuz bilgilerin ivedilikle gönderilmesini saygılarımla arz ederim.

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği

Yönetim Kurulu

Türk PDR Derneğinin, 2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığına psikolojik danışman sayılarına ilişkin bilgi edinmek amaçlı sorduğu sorulara cevap olarak genel toplamda 18.828 Okul Psikolojik Danışmanı/Rehber Öğretmen olduğu belirtilmiştir. MEB Strateji Geliştirme Başkanlığınca 27.09.2011 tarihinde PDR derneğine verdiği cevap yazısındaki sayısal veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Rehber Öğretmenlere İlişkin Sayısal Veriler:

Tablo 3.1.

Yıllar Bazında Kadrolu Atanan Rehber Öğretmen Sayıları (2002-2011)

Alan Adı	YILLAR										TOPLAM
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Rehber Öğretmen	797	1.048	1289	370	642	646	1253	1152	2399	2052	11.648

Tablo 3.2.

Türkiye’de Hâlihazırda Görev Yapmakta Olan Rehber Öğretmenlerin Mezun Oldukları Lisans Programları

Lisans Programı	SAYISI
Eğitim Planlaması ve İdaresi Bölümü	13
Eğitim Programları ve Öğretimi	1.009
Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği	73
Eğitim Yönetimi ve Planlaması	311
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	77
Eğitimde Psikolojik Hizmetler	904
Felsefe	862
Halk Eğitimi	101
Psikoloji	1.103
Sosyoloji	956
Psikolojik Danışma ve Rehberlik	13.419
Genel Toplam	18.828

Tablo incelendiğinde 18.828 kişiden 5.409'u Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı mezunu olmadığı resmi yazıda görülmektedir. Bu tabloya göre MEB'e bağlı resmi okullarda çalışan her dört Okul Psikolojik Danışmandan (Rehber Öğretmen) birinin alan mezunu olmadığını görmekteyiz.

Tablo 3.3.

Rehber Öğretmen Norm, Mevcut, İhtiyaç Sayısı

Alan Adı	NORM	MEVCUT	İHTİYAÇ
Rehber Öğretmen	38. 556	18. 828	19. 728

Resmi üst yazıda toplamda MEB'nin 38.556 rehber öğretmen/psikolojik danışman norm kadrosunun bulunduğu bununla birlikte 19.728 ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Türkiye'de bazı okullarda rehber öğretmen fazlalığı, bazı okullarda ise hiç rehber öğretmen bulunmaması hususları hakkında, Yozgat Milletvekili Mehmet Ekici tarafından, yazılı olarak cevaplandırılması için Millî Eğitim Bakanı Sayın Nimet Çubukçu'ya soru önergesi verilmiştir. Yozgat Milletvekili Mehmet Ekinci'nin MEB'liğine verdiği soru önergesi ek 11'de verilmiştir. Bu soru önergesine, Strateji Geliştirme Başkanlığının 07.04. 2011 tarih ve 1971 sayılı yazısı ile cevap verilmiş olup bu cevaplar EK 12. 13. 14. 15'te verilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın açıklamasında yer alan bilgilere göre Türkiye'de; rehber öğretmeni olması gereken (normu bulunan) okul sayısı 21. 926 ve rehber öğretmeni bulunmayan (norm olduğu halde) okul sayısı ise 10. 053'tür. Türkiye'de rehber öğretmeni 1 olan okul sayısı 8. 998, rehber öğretmeni 2 olan okul sayısı 1. 963, rehber öğretmeni 3 olan okul sayısı 538 ve rehber öğretmeni 4 olan okul sayısı da 236'dır.

Danışman sayısının yetersizliği kuşkusuz okul PDR hizmetlerini olumsuz etkileyen faktörlerden biridir ve PDR hizmetleri personeli yetiştirilmesi ve bu konuda gerekli adımların ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından atılması önem arz etmektedir.

Yeni eğitim sisteminde 4'üncü sınıftan itibaren öğrencilere meslekleri tanıttak, onların yeteneklerini ve becerilerini ortaya çıkaracak, seçmeli ders paketlerine yönlendirilmelerinde etkili olmaları beklenecek kişiler rehber öğretmenler olacaktır. Ancak ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmen sayısına baktığımızda bunun ne kadar zor olacağı görülmektedir. Çünkü uzmanlara göre bir rehber öğretmenin ilköğretimde ortalama 250 öğrenciyle ilgilenmesi gerekirken, bazı illerde orantılandığında 2

bin 786 öğrenciye ancak bir rehber öğretmen düşmektedir. Örneğin Millî Eğitim Bakanlığı verilerine göre (2013) Bayburt ilinde 11 bin 146 ilköğretim öğrencisi bulunmaktadır. Kentte görevli rehber öğretmen sayısı ise yalnızca 4'tür. Bu durumda da bir rehber öğretmene düşen öğrenci sayısının da 2 bin 786 olduğu görülmektedir.

2012-2013 MEB istatistik verileri, öğrencileri bir mesleğe yönlendirmeden, sorunlarının çözümüne yardımcı olmaya kadar birçok alanda destek olan rehber öğretmen sıkıntısı yaşandığını göstermektedir. İstatistiklere (MEB 2013) göre 31 bin 898 resmi ilköğretim okulunda 10 milyon 308 bin 927 öğrenci öğrenim görmektedir. Rehber öğretmenlerin sayısı ise 10 bin 950. Bu durumda 941 öğrenciye bir rehber öğretmen düşmektedir.

Verilere baktığımızda Bayburt ili rehber öğretmenin yetersiz olduğu illerin ilk sırasındadır. Bayburt'ta 2 bin 786 öğrenciyle bir rehber öğretmen düşmektedir. Sakarya ve Gaziantep'te de 1800'ü aşkın öğrenciye bir rehber öğretmen düşmektedir. Şanlıurfa, Ağrı, Konya, Kayseri, Adana, İstanbul'da bir rehber öğretmenin ilgilenmesi gereken öğrenci sayısı ise yine bin öğrenciden fazladır. 1 milyon 843 bin 455 ilköğretim öğrencisinin öğrenim gördüğü İstanbul'da bir rehber öğretmene düşen öğrenci sayısı 1242'dir.

Toplam rehber öğretmen sayısının 6 bin 516 olduğu ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı 3 milyon 840 bindir. Bu durumda da bir rehber öğretmene düşen öğrenci sayısı 589'dur. Ancak bazı illerde bu sayı çok değişebilmektedir. Örneğin; Bilecik'te liselerde 12 bin 807 lise öğrencisi eğitim görmektedir. Bu liselerde ise 8 rehber öğretmen görev yapmaktadır ve her bir rehber öğretmene 1600 öğrenci düşmektedir. İstanbul'da 890 bin öğrenci ve bu sayıya karşılık 839 rehber öğretmen bulunmaktadır. Bu durumda İstanbul'da bir rehber öğretmene 1061 öğrenci düşmektedir. Bu sayı, Van'da 791, Şanlıurfa'da da 847, Diyarbakır'da 739 öğrenciye bir rehber öğretmen olarak görülmektedir. Özel okullarda ilköğretimde 250 öğrenciye bir, ortaöğretimde ise 150 öğrenciye 1 rehber öğretmen düşmektedir (MEB, 2013).

Türkiye'deki neredeyse bütün üniversitelerde PDR ile ilgili bilim dalının bulunduğunu ve yılda yaklaşık 850 öğrencinin mezun olduğunu bilinmektedir. Mezunların büyük çoğunluğu da ihtiyaç gözetilerek Millî Eğitim Bakanlığı'nca ataması yapılarak okullarda görevlendiriliyor. Ancak Türkiye'deki öğrencinin fazla olması nedeniyle, ataması yapılan çok sayıda PDR uzmanı dahi yeterli olmamaktadır. Rehber öğretmen yetersizliği nedeniyle bir rehber öğretmen birden fazla okul ile ilgilenmek

durumunda kalmaktadır. Yine de bu uygulamada yeterli olmadığı görülmektedir. Çocukların okula, eğitim sistemine uyumu sosyal ve zihinsel gelişimleri için etkin olan uzmanların boşluğu hissedilmektedir ve bu açığın kapatılması her açıdan topluma faydalı olacaktır.

4.10. Yükseköğretim Kurumlarında Rehberliğe İlişkin Gözlenen Gelişmeler

Türk Eğitim Sistemi'nde rehberlikten 1950'den itibaren söz edilmeye başlanması ve bu doğrultuda çalışmaların başlamasından sonra, üniversitelerde de bu alanla ilgili gelişmeler gözlenmiştir. Özellikle, Türk-Amerikan yaklaşmasının sonucunda eğitilmek üzere ABD'ye giden uzmanların yavaş yavaş yurda dönmesiyle bu çalışmalar hız kazanmıştır. Bu alanın gelişmesi ve benimsenmesine dönük yapılan ilk uygulamalara Orta Doğu Teknik Üniversitesinin çalışmaları örnek verilebilir. 1956'da Amerikan desteğiyle kurulan bu üniversitede yıl yerine sömestr, sınıf geçme yerine ders geçme esası daha kuruluşundan itibaren getirilmiş, programlara zorunlu derslerin yerine seçmeli dersler konmuş, üniversiteye yeni gelen öğrenciler için iki haftalık oryantasyon programı uygulanmış, akademik danışmanlık sistemi başlatılmıştır (Tan, 2000).

Yükseköğretimde rehberlik anlayışına dönük ilk çalışmaların yapıldığı yerlerden biri de o zamanki ismiyle Gazi Eğitim Enstitüsü'dür (Bugünkü adıyla Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi). 1950'li yılların başından itibaren bu kurumda Psikolojik Danışma Rehberlik hizmetlerinde öncü niteliği taşıyan bazı çalışmalar yapılmıştır.

Yapılan çalışmalara Pedagoji Bölümü programına ilk kez seçmeli derslerin konması, öğretim üyelerine akademik danışmanlık görevi verilmesi, Enstitü'de bir rehberlik bürosunun kurulması ve öğrenciler için toplu dosyaların geliştirilmesi örnek olarak verilebilir (Tan, 2000).

Üniversitelerde alanla ilgili görülen diğer olumlu gelişmede, ODTÜ, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi gibi büyük üniversitelerimizde kurulan medikososyal merkezlerinin başlangıçta yalnız beden sağlığı hizmetine yoğunlaşmalarına karşın, 1960'lı yıllardan itibaren bünyelerine psikiyatrist, psikolog, psikolojik danışman ve sosyal hizmet uzmanı gibi elemanları da katarak ruh sağlığı hizmetlerini sunmaya başlamalarıdır (Tan, 2000).

Günümüzde sınırlı sayıda da olsa üniversitelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri (PDRMER) bulunmaktadır. Bu üniversitelerden birkaçı şöyledir: Boğaziçi

Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'dir.

Üniversiteler PDRMER aracılığıyla öğrencilere yönelik psiko-eğitsel programlar geliştirme ve uygulama, riskli davranışlar konusunda öğrencilere yönelik seminerler düzenlemenin yanı sıra farklı kurum ve kuruluşların PDR hizmetlerine duydukları ihtiyacı karşılamaktadırlar.

4.10.1. Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitiminin Başlaması

Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi ilk kez 1950’li yılların başından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı yükseköğretim kurumlarımızdan biri olan Gazi Eğitim Enstitüsünün “pedagoji” ve “özel eğitim” bölümleri ders programlarında PDR eğitimi ile ilgili “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” adlı bir dersin konmasıyla başlamıştır (Tan,2000).

Bu tarih, rehberlik dersinin Türkiye’de bir yükseköğretim programında ilk kez okutuluyor olması bakımından son derece önemlidir.

1962 yılında ODTÜ Psikoloji bölümü ders programına “*Danışma Psikolojisi*” (counseling psychology) adlı ders konmuş ve bu ders 1982’ye kadar verilmiştir (Kuzgun, 2000).

İstanbul Üniversitesi Pedagoji Enstitüsü programında da benzer biçimde “rehberlik”, “danışma”, “psikolojik testler” gibi dersler yer almıştır (Tan, 2000).

Ancak Türkiye’de PDR alanına ilişkin ilk lisans programı, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik” bölümü ile başlatılmıştır. Bu Fakültenin bir diğer özelliği de Türkiye’de kurulan ilk “Eğitim Fakültesi” olmasıdır (Kuzgun,1993).

1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı yasa ile daha önce Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan ve temel amaçları öğretmen yetiştirmek olan 2 veya 3 yıllık eğitim enstitülerinin “Eğitim Fakültesi” adıyla üniversitelere aktarılmasından sonra, üniversitelerin eğitim fakültelerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinin sayısı hızla artmıştır. 1982 yılında Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi gibi üniversitelerin yanı sıra toplam 8 üniversitede PDR bölümü açılmıştır.

1982 yılından bu güne kadar hemen hemen her sene yeni PDR bölümleri açılarak PDR lisans eğitim veren üniversitelerin sayısı toplam 66’ya ulaşmıştır.

PDR alanında ilk lisansüstü eğitim ise 1966–1967 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitimi Fakültesi’nde açılan Eğitim Bölümü içerisinde verilmeye başlanmıştır. Bu eğitim daha sonra, 1974 yılında Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi bünyesinde oluşturulan “*Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü*” içerisinde sürmüştür. Bu programları daha sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitelerinde açılan programlar izlemiştir (Özgüven,1990).

4.10.2. Yükseköğretimde PDR Programlarının Bugünkü Sayısal Durumu

1960’lı yıllarda ABD’deki eğitimlerini tamamlayan uzmanlar ülkeye döndüklerinden sonra öğretmenlere yönelik rehberlik kursları vermeye devam etmişlerdir. Nihayet Ankara Üniversitesi Senatosunun 31. 08. 1964 tarih ve 2718 sayılı kararı ile Üniversite’nin bünyesinde PDR lisans eğitimi ilk kez, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik Bölümü adı altında başlamıştır. Yükseköğretim Kanununun yürürlüğe girdiği 1982 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin adı Eğitim Bilimleri olarak değiştirilmiş, bölümler yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü kurulmuştur. Yine aynı sene Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesinin de aralarında bulunduğu altı üniversitede PDR lisans programı okutulmaya başlamıştır (Özgüven, 1989).

YÖK, 23 Ağustos 1983 tarih ve 83. 46. 519 sayılı kararla eğitim fakültelerinde programlarla ilgili kapsamlı düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Bu düzenlemelerde Psikolojik Danışma ve Rehberlik programları da yer almıştır (YÖK 2007). Üniversitelerdeki PDR bölümlerinin açıldığı yıllara göre dağılımı EK 15’te verilmiştir

EK 15 incelendiğinde: 1982 yılında; Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi olmak üzere 6 üniversitede PDR bölümü açılmıştır. 1983 yılında 3 üniversitede PDR bölümü açılmıştır. 1983 yılında PDR Bölümü açılan üniversiteler, Çukurova Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Çanakkale Üniversitesi’dir. Çanakkale Üniversitesi’nin PDR bölümü 1997 yılında kapatılmış ve on iki sene sonra tekrar 2009 yılında PDR eğitimine devam etmiştir.

1983 yılından 1987 yılına kadar PDR bölümü açılmasında yavaşlama söz konusudur. 1987 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi ve İnönü Üniversitesinde PDR bölümleri açılmıştır.

1992 yılında Uludağ Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde PDR bölümleri açılmıştır. 1992 yılını takip eden yedi yıl boyunca PDR bölümlerinin açılması kesintiye uğramıştır. Tekrar 1999 yılında Ege Üniversitesinin PDR bölümünün açıldığını görüyoruz.

2000 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Doğu Akdeniz Üniversitesinde PDR bölümleri açılmıştır.

2002 yılında Mersin Üniversitesin ve Pamukkale Üniversitesinde PDR bölümleri açılmıştır.

Daha sonra 2004 yılında 4, 2007 yılında 4, 2007 yılında da 4 üniversitede PDR bölümleri açılmıştır.

2008 yılından sonra PDR bölümüne artan taleplere paralel olarak üniversitelerde hızla PDR bölümü açılmaya başlamıştır.

2008 yılında Adıyaman, Amasya, Kafkas Üniversitelerinin de aralarında bulunduğu toplam 8 üniversitede PDR bölümü açılmıştır.

2009 da 7, 2010 da 4, 2011 de 9 ve 2012 de ise toplam 7 üniversitede PDR bölümü açılmıştır.

2013 yılı verilerine göre 48'i devlet, 18'i vakıf olmak üzere toplam 66 üniversitede PDR bölümü hizmete açılmış ve öğrenci yetiştirmeye başlamıştır. Bu üniversitelerin 28'inde normal programlarına ek olarak PDR ikinci öğretim programlarını da açmışlardır. Dolayısıyla Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans eğitiminin verildiği programların sayısı 1982'den 2013'ya kadar 6'dan 66'e çıkmıştır (ÖSYM, 2013).

2008 ile 2012 yılları arasında Psikolojik Danışma ve Rehberliklik kontenjanları yıllık ortalama %25'lik bir büyüme göstermiştir. 2008 yılında 2. 196 olan toplam kontenjan, 2012 yılında 5825'e yükselmiştir. Kontenjanın hızlı bir artış göstermesine rağmen 2008 ve 2012 yılları arasında PDR programları tamamen dolmuştur. Türkiye'deki tüm lisans programlarının doluluk oranının %88 olduğu düşünüldüğünde, Psikolojik Danışma ve Rehberliklikte rekabetin ne kadar yüksek olduğu fark edilmektedir.

Hızlı kontenjan artışına rağmen kontenjanların tamamen dolmasının altındaki temel faktör ise bölüme olan ilginin daha da hızlı artıyor olmasıdır. 2008 yılında toplam 46 program 87. 259 defa tercih edilmişken, 2012 yılında 128 program 228. 000'den fazla tercih

almıştır. Son 5 yıl değerlendirildiğinde bölümü tercih eden öğrenci sayısında her yıl yaklaşık %27'lik bir artış olduğu gözlenmiştir. Tercih artışının kontenjan artışından daha fazla olduğu göz önüne alındığında, Psikolojik Danışma ve Rehberliklik Bölümünde rekabetin yoğunluğunu göstermektedir. Son 5 yılda, her bir kontenjan için rekabet eden öğrenci sayısı 39 ile 77 arasında değişmiştir. 2012 yılında ise her bir kontenjan için ortalama 44 adayın tercih yaptığı görülmektedir.

Psikolojik Danışma ve Rehberliklik Bölümüne kayıt yaptıran öğrencilerin en yüksek başarı sıralamaları incelendiğinde, 2008- 2012 yıllarında ilk altı bine giren öğrencilerin yer aldığı görülmektedir. Bölüme kayıt yaptıran öğrencilerin en düşük başarı sıralamaları ise 351. 000 ile 565. 000 arasında değişmektedir. Başarı sıralamaları ele alındığında, ortalama bir PDR bölümü adayının başarı sıralamasında ilk 70. 000'lerde olması gerekmektedir. 2012 yılı PDR taban puanları ise 240. 180 ile 459. 648 arasında değiştiği görülmektedir (ÖSYM 2012).

Görüldüğü gibi PDR Bölümü'ne her geçen gün talep artmaktadır. Üniversitelerde her sene yeni PDR bölümleri açılmaktadır. PDR bölümlerinin çoğalmasına paralel olarak eğitim kalitesinin düşmekte olduğu tartışılmaktadır (Yeşilyaprak, 2009). Üniversitelerdeki var olan PDR programları içerik, öğretim elemanı ve araç, gereç açısından geliştirilerek nitelikli hale getirilmesi her türlü PDR ile ilgili toplantılarda dile getirilmektedir.

4.10.3. Üniversitelerdeki PDR Programlarındaki Öğretim Elemanı Sayısı ve Lisansüstü Programı Dağılımı

Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde Psikolojik Danışman yetiştirme hizmetleri inişli çıkışlı evrelerden geçtikten sonra günümüzdeki şeklini almıştır. Günümüzde PDR programı olan üniversitelerin akademik kadro yapısı incelendiğinde, PDR kavramının başladığı yıl olarak kabul edilen 1950 yılından bu yana önemli gelişmelerin olduğu gerçeğini görüyoruz. Amerika'dan getirilen uzmanların başlattığı çalışmalar daha sonra ABD'den mezun olmuş Türk uzmanlar tarafından devam ettirmiş ve günümüzde toplam 66 üniversitede PDR eğitimi verilmektedir. PDR programları öğretim elemanı dağılımı tablo şeklinde EK 16'da verilmiştir.

EK 16 incelendiğinde, üniversitelerdeki PDR programlarında toplam 552 akademik personel görev almaktadır. Bu PDR programlarında sadece 64 profesör olup, 34 üniversitede

görev yapmaktadırlar. Doçent sayısı toplam 67'dir ve 37 farklı üniversitelerde görev yapmaktadırlar.

En çok akademik personel bulunan üniversite Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesidir. Ankara Üniversitesinde 1 Öğretim Görevlisi, 15 Araştırma Görevlisi, 2 Yardımcı doçent, 4 Doçent ve 3 Profesör olmak üzere toplam 25 Akademik Personel mevcuttur.

İstanbul Üniversitesinde 7 Öğretim Görevlisi, 7 Araştırma Görevlisi, 7 Yardımcı Doçent, 2 Doçent ve 2 Profesör olmak üzere toplam 25 personel bulunmaktadır.

PDR alanında ilk lisansüstü eğitim 1966 yılında Hacettepe Üniversitesinde verilmeye başlanmış, bu sayı 1982 yılında 5 üniversiteye (Hacettepe, Ankara, Gazi, ODTÜ, Boğaziçi) yükselmiştir (Özgüven, 1989).

Günümüzde lisansüstü eğitimin verildiği üniversite sayısı her geçen gün artmaktadır. Bugün 32 üniversitede yüksek lisans, 21 üniversitede ise doktora programı uygulanmaktadır.

Yükseköğretimde PDR bölümlerinin artması ile bu alanda yetişen öğretim elemanı sıkıntısı da yaşanmaktadır. Üniversitelerin PDR bölümlerinin akademik kadro dağılımı incelendiğinde toplam 552 akademik personel kadrolu ve tam zamanlı olarak görev almaktadırlar. Bu araştırma kapsamında 531 öğretim üyesinin lisans bilgilerine ulaşılmıştır. 531 öğretim elemanın 355'inin lisans eğitimi (% 68) PDR'dir. Geriye kalan 167 öğretim görevlisi (%32) psikoloji, ilahiyat, sosyoloji, felsefe, işletme gibi alan dışı bölümlerdedir.

4.11. Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfının (YÖRET) Kurulması

Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfı, 1972 yılında, Psikolojik Danışma ve Rehberlik mesleğinin tanıtılmasına ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak üzere kurulmuştur. Kurulduğu yıllarda ilk "Üniversiteler Rehberi"nin basımını sağlamış, İstanbul Üniversitesi'ne yeni başlayan öğrenciler için "Oryantasyon" programını uygulayarak bir rehberlik çalışması örneği sunmuş ve meslek elemanlarına hizmet içi eğitim vermiştir.

Yeşilyaprak (2006), vakfın çalışmaları, 1990 yılından itibaren psikolojik danışmanların gereksinimlerine bağlı olarak yeniden düzenlendiğini belirtmektedir. Yeşilyaprak'a göre YÖRET eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının yanı sıra, çeşitli projeler kapsamında hazırladığı eğitim programları ile yönetici, danışman, eğitimci,

anne/baba, genç, sivil toplum kuruluşları ve diğer meslek alanlarında çalışan bireylerin, kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaya yönelik çalışmalar yaparak hizmet verdiği hedef kitlesini genişletmiştir

4.11.1. YÖRET'in Amaçları

1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik mesleğini tanıtmak,
2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında çalışan ve öğrenim gören kişilerin gelişimine katkıda bulunarak, onları güçlendirmek ve onlar aracılığıyla daha geniş kitlelere hizmet sunmak
3. Üniversite ve diğer yükseköğrenim kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik merkezlerinin açılmasına katkıda bulunmak, var olan merkezleri desteklemek,
4. Etkili iletişim becerilerini toplumda yaygınlaştırmak
5. Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmelerde ve ulusal yasalarda belirlenen çocuk hakları konusunda psikolojik danışmanları ve onların ulaştığı kişileri bilinçlendirmek.

4.12. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinin (PDR-DER) Kurulması

PDR Derneği Türkiye'de 1989 yılında kurulmuştur. Bu yıla kadar PDR alanında çalışanların bir kısmı 1976'da kurulmuş olan "Psikologlar Derneği"ne üye olarak mesleki gelişimlerini sürdürmüş olsalar da, giderek PDR hizmetlerinin farklı bir eğitim ve uygulama alanı oluşturmasıyla, üstelik psikoloji programlarına göre PDR lisans programlarının sayısının hızla artmasıyla iki alan arasında farklılıklar daha çok hissedilir olmuştur. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanların sayısındaki hızlı artışı meslek içinde ve toplumda, alanın kavramlarının doğru anlaşılması, meslek etiğinin oluşturulması, PDR hizmetlerinin kalitesinin korunması, meslektaşların mesleki birlik ve bütünlüğe ulaşmaları, alandaki gelişmelerin paylaşılması, mezunların haklarının korunması gibi konularda bilgi alış verişinin sağlanması ve bütünlüğün oluşturulması için bir derneğin kurulmasını zorunluluk haline getirmiştir (Özgüven, 1990). Bu arada Psikologlar Derneğinin, 1988 yılında üyelik koşullarını değiştirerek, derneğe sadece "Üniversitelerin Edebiyat Fakültelerinde bulunan Psikoloji Bölümlerinden mezun olanların üye olabileceği" şeklinde bir sınırlama getirmesi de ayrı bir dernek kurma çabalarını hızlandırmıştır.

4.12.1. Türk PDR Derneği'nin Kurucuları

Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanlar arasında birlik, beraberlik ve mesleki dayanışma sağlayarak Psikolojik Danışma ve Rehberlik Biliminin ve mesleğinin Türkiye'de gelişmesini sağlamak,

Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında çalışanların, sosyal, bilimsel, mesleki ve kültürel yönden gelişmelerine yardım etmek, mesleğin üyelerinin haklarını korumak ve savunmak amaçlarına yönelik olarak 03. 07. 1989 tarihinde 06-35-038 kodlu Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği(PDR-DER) adı ile bir dernek kurulmuştur (Yeşilyaprak,2007).

Derneğin kurucu üyeleri olarak Prof. Dr. Ethem Özgüven, Prof. Dr. Yedigâr Kılıççı, Doç. Dr. Nilüfer Voltan-Acar, Doç. Dr. Oya G. Ersever, Dr. Mesut Bas, Araş. Gör. Fidan Korkut, Araş. Gör. İbrahim Yıldırım ve Araş. Gör. Tuncay Ergene görev almışlardır.

30. 09. 1989 tarihinde yapılan I. Olağan GenelKurul'da Dernek Yönetim Kurulu üyeliklerine: Prof. Dr. Ethem Özgüven, Prof. Dr. Feriha Baymur, Prof. Dr. Yedigâr Kılıççı, Araş. Gör. İbrahim Yıldırım, Araş. Gör. Tuncay Ergene; Denetleme Kurulu üyeliklerine de Doç. Dr. Nilüfer Voltan-Acar, Gürcan Topçu ve Neşe Doğan seçilmişlerdir.

2014 yılındaki Yönetim Kurulu üyeleri: Prof. Dr. Filiz BİLGE, Türk PDR-DER Genel Başkanı, Psikolojik Danışman, Türk PDR-DER Genel Başkan Yardımcısı Psikolojik Danışman Hakkı EKEN, Psikolojik Danışman Ali ERDOĞAN, PDR-DER Genel Sekreteri, Psikolojik Danışman Ülkü YÜKSEL, PDR-DER Genel Eğitim Sekreteri, Şakir CANÖZ, PDR-DER Genel Örgütlenme Sekreteri,Hayal DEMİRCİ, PDR-DER Genel Basın Yayın Sekreteri, Dr. Hasan EŞİCİ, PDR-DER Genel Mali Sekreteri.

4.12.2.Türk PDR-DER'in Amaçları

- PDR Derneği tüzüğüne göre, derneğin amacına ulaşması için aşağıdaki faaliyetlerde bulunması kararlaştırılmıştır (Madde 5) :

- Mesleki ve bilimsel toplantılar düzenler.

- Psikolojik danışma ve rehberlik mesleğini saygın ve halkın doğrudan doğruya yararlanacağı pratik bir bilim dalı haline getirerek, üyelerine psikolojik danışma ve rehberlik bilim ve mesleğindeki yeni gelişmeleri tanıtmak için konferanslar, açık oturumlar vb. düzenler, yayınlarda bulunur.

- Üyelerin mesleki sorunlarına çözüm bulmakta üyelerine yardımcı olur.

- Üyelerini psikolojik danışma ve rehberliğin çeşitli alanlarında araştırmalara teşvik eder, bu çalışma ve araştırmaların yürütülmesine yardımcı olur.

- Psikolojik danışma ve rehberliğin meslek olarak gelişmesi için her türlü mevzuat ve müfredat programlarının yürütülmesi ve uygulanmasında mesleki, özel ve resmi kuruluşlarla iletişime geçer.

- Psikolojik danışma ve rehberlik personelinin eğitilmesi için çalışma koşullarının, bağlı oldukları yetki ve sorumlulukların saptanması ve tanıtılması için mesleğin ahlak kurallarına uygun çalışmasını denetlemek için çalışmalar yapar.

- Öğrencilerin çağdaş düzeyde yetişmelerini sağlamak için başarı veya üstün başarı gösteren öğrenci ve dernek üyelerini ödüllendirir.

- Bilgili Türk ve yabancı bilim, eğitim ve araştırmacı kişi ve kurumlarla işbirliği yapar.

- Uygulamalı çalışmaları gerçekleştirmek için alan çalışmaları yapar, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri açar.

- Ulusal ve uluslararası kongre, konferans, seminer, sergi, sempozyum vb. hizmetleri düzenler veya başka kuruluşlarca düzenlenenlere katılır.

Bu amaçlara yönelik faaliyetler göstermek üzere kurulan dernek, başlangıcından günümüze dek aşağıdaki akademisyenlerin başkanlığında çalışmalarını sürdürmüştür:

1989 - 1992 yılları Prof. Dr. B. Ethem ÖZGÜVEN (H. Ü)

1992 - 1993 yılları Dr. Fidan KORKUT (H. Ü)

1993 - 1996 yılları Prof. Dr. Füsun AKKOYUN (A. Ü)

1996 - 2003 yılları Prof. Dr. Nilüfer VOLTAN-ACAR (H. Ü)

2003 – 2008 yılları Prof. Dr. Binnur YESİLYAPRAK (A. Ü)

2008- (hâlen) Prof. Dr. Tuncay ERGENE (H. Ü)

1998 yılında Bakanlar Kurulunun 13. 07. 1998 tarih ve 98/11476 sayılı kararı ile PDR Derneği, isminin başına “Türk” sözcüğünü ekleyerek ulusal bir dernek kimliği kazanmıştır. Dernek Merkezi ve Şubeleri Türk PDR-DER 1989 yılında Ankara’da kurulup faaliyetlere başladıktan ancak 10 yıl sonra bir mülkiyete (daire) sahip olmuştur. Dernek çalışmalarının yönetildiği bu merkez, maddi ve manevi desteklerinden dolayı, yönetim kurulunun 10. 03. 2000 tarih ve 6 nolu kararı ile “Prof. Dr. Feriha BAYMUR Evi” adıyla hizmete girmiştir.

Türk PDR-DER’in ilk şubesi 2000 yılında İstanbul’da açılmıştır. 2006 yılında Eskişehir ve Adana, 2007 yılında İzmir ve Samsun, 2008 yılında Bursa ve Konya, 2009

yılında Osmaniye, Elazığ şubesi, 2012 yılında Erzurum şubesi ve Gaziantep, Hatay, Manisa, Rize, Antalya şubeleri olarak toplamda Genel Merkez ile beraber 17 şubesi bulunmaktadır.

4.12.3. Türk PDR-DER'in Faaliyetleri

1989 yılından beri Türk PDR- DER geçen 20 yıl boyunca, tüzüğünde yer alan amaçlar doğrultusunda PDR alanının bir bilim dalı ve uygulama alanı olarak gelişmesi, alanda çalışanların eğitim ve çalışma standartlarının yükseltilmesi, Türkiye'de PDR'nin profesyonel bir meslek olarak kabul edilmesi konusunda aşağıdaki faaliyetleri sürdürmüştür:

- Ulusal kongre ve toplantılar
- Yayınlar
- Etik ilkeler oluşturma
- Meslek odası çalışmaları
- Unvan sorunu ile ilgili çalışmalar

4.12.4. PDR Alanında Çalışanların Özlük Hakları ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Çalışmalar

- İstihdam alanlarını koruma ve geliştirmeye yönelik çalışmalar
- Çalışanların niteliğini yükseltme amacına dönük çalışmalar
- Lisans programlarının adı ve anabilim dalı isim değişikliği ile ilgili çalışmalar
- Lisans programlarına girişte kullanılan puan türünün değiştirilmesi
- Kamuoyunu aydınlatma ve danışmanlık hizmetleri
- Ulusal ve uluslararası mesleki örgütler ve kurumlarla ilişkiler

Aşağıda Türk PDR-DER'in çalışmalarının bazıları daha detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

4.12.5. Ulusal Kongre ve Toplantıları

Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında yapılan araştırmaların paylaşılması, alana ilişkin sorunların tartışılması, kuramsal ve ampirik bilgi birikiminin oluşması açısından ulusal düzeydeki kongrelerin ve toplantıların alanın gelişmesinde önemli bir işlevi bulunmaktadır. Derneğin organizesi ve işbirliğiyle alanda farklı kongreler gerçekleştirilmektedir.

4.12.6. Ulusal PDR Kongreleri

I. Ulusal PDR kongresi derneğin organizesi ile 9–11 Eylül 1991 tarihlerinde Ankara’da Hacettepe Üniversitesinin ev sahipliği ile gerçekleştirilmiştir. Kongre programında 11 oturum halinde, 37 bildiri sunumu ve alandaki sorunların tartışıldığı 3 ayrı panel yer almıştır. Sonuç bildirgesinde, kongrelerin 2 yılda bir yapılması, her kongrenin dernek organizesi ile bir üniversitenin PDR bölüm/anabilim dalı tarafından üstlenilmesi; 1981 yılında başlayarak yine 2 yılda bir yapılan Psikoloji Kongreleri ile çakışmaması için tek sayılı yıllarda yapılması ve her kongrenin bir ana tema içermesine karar verilmiştir.

II. Ulusal PDR Kongresi 27–29 Eylül 1993 tarihlerinde yine Ankara’da ve yine Hacettepe Üniversitesi’nin ev sahipliği ile gerçekleştirilmiş ve kongrede ana konu olarak “*Psikolojik Danışman Kimliği*” ele alınmıştır. Toplam 43 bildirin yer aldığı kongre 9 oturumda gerçekleşmiş ve “*PDR’de Sorunlar ve Çözümler*” konulu bir panel yapılmıştır. Kongrede sunulan bildirilerin bir kısmı kongre kitabı olarak Türk PDR-DER tarafından yayınlanmıştır (Kongre Kitabı 1994).

III. Ulusal PDR Kongresi 15–16 Nisan 1986’da Adana’da Çukurova Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiş, sunulan bildiriler kongre kitabı olarak yayınlanmıştır (Kongre Kitabı, 1996).

IV. Ulusal PDR Kongresi, Ankara’da Ankara Üniversitesi’nin ev sahipliği ile 1–3 Eylül 1997 tarihlerinde yapılmıştır.

V. Kongre yine Ankara’da, 15–17 Eylül 1999 tarihlerinde Gazi Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir.

VI. Kongre 5–7 Eylül 2001 tarihinde ODTÜ’nün ev sahipliğiyle gerçekleştirilmiş, “*Değişen Yüzyıl, Değişen Türkiye ve PDR*” başlığı ile toplanmış ve 97 bildiri yer almıştır (Bildiri Özetleri Kitabı, 2001).

VII. Ulusal PDR Kongresi 9–11 Temmuz 2003 tarihlerinde Malatya’da İnönü Üniversitesi’nde “*PDR’ de Çağdaş Yönelimler*” ana temasıyla toplanmıştır. Bu kongrede kongreye ilk kez yabancı bir uzman (ABD North Carolina Üniversitesinden Doç. Dr. Craig Cashwell) davet edilmiş, Kongrede 121 bildiri sunulmuş, 4 konferans, 2 panel, 2 grup çalışma gerçekleştirilmiş ve kongreye yaklaşık 400 civarında katılımcı katılmıştır (Bildiri Özetleri Kitabı, 2003).

VIII. Ulusal PDR Kongresi “*Bilim Çağında Psikolojik Danışma ve Rehberlik*” ana temasıyla İstanbul’da 21–23 Eylül 2005 tarihlerinde Marmara Üniversitesi ev sahipliğinde

gerçekleştirilmiştir. Bu kez ABD’den 3 profesör “çağrılı konuşmacı” olarak yer almıştır. Türkiye genelindeki üniversite ve uygulayıcı kurumlardan 490 kişinin katıldığı kongrede 110 bildiri sunulmuş, 1 panel ve 7 atölye çalışması gerçekleştirilmiştir (Bildiri Özetleri Kitabı, 2005).

IX. Ulusal PDR Kongresi 17–19 Ekim 2007 tarihinde İzmir’de Dokuz Eylül Üniversitesi’nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

X. Ulusal PDR Kongresi 21-23Ekim 2009 tarihleri arasında gerçekleşmiş olup hazırlık çalışmaları yoğun bir şekilde sürdürülmüştür

XI. Ulusal PDR Kongresi 3-5 Ekim 2011 tarihleri arasında İzmir’de Ege Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir.

XII. Ulusal PDR Kongresi 8-11 Ekim 2013 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesi’nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

Kuskusuz bu kongrelerin, PDR alanının gelişmesine bilimsel düzeydeki katkıları kadar, alandaki sorunlara çözüm arama, uygulamaya dönük yeni çalışmaları paylaşma, birlik ve beraberlik duygularını pekiştirip güçlendirme ve mesleki kimliği kamuoyuna tanıtma açısından çok önemli işlevleri bulunmaktadır.

4.12.7. Ulusal PDR Öğrencileri Kongreleri

Son yıllarda gençlerin girişimleri sonucu, Türk PDR-DER ile işbirliği içinde öğrenci kongrelerinin de düzenlenmesi, meslek adaylarının meslek alanına sahip çıkması adına son derece sevindirici ve umut verici bir etkinliktir.

İlki 6–7 Temmuz 2004 tarihinde Boğaziçi Üniversitesinde 150 öğrenci ve 5–6 akademisyenin katılımı ile gerçekleşen kongrede PDR öğrencileri “*Bir Geleneği Başlatmak*” üzere yola çıktıklarını ilan etmişler ve amaçlarına ulaşmışlardır. Bu yolculuk 2005’de (12–14 Temmuz) Konya’da Selçuk Üniversitesi’nde sürmüş ve 2006’da Ankara Üniversitesi’nde (12–14 Temmuz) “*Öğrenci Gözüyle PDR ve Değişen Yüzyü*” başlığıyla toplandıklarında sayıları 615’e ulaşmıştır. Bir yıl sonra 12–14 Temmuz 2007’de Malatya’da İnönü Üniversitesi’nde “*PDR’yi Gençlikten Dinlemek*” temalı kongreyi gerçekleştirmişlerdir. Beşincisini Adana’da Çukurova Üniversitesi’nde bir araya gelinerek gerçekleştirmişlerdir. Altıncısı Bursa’da 17-19 Temmuz 2009 tarihleri arasında Uludağ Üniversitesi’nde gerçekleştirilen kongrenin ana teması “*PDR ile Bir Adım İleriye*” olarak belirlenmiş ve 850 kişinin katılımıyla geleceğin kongrelerinin stadyumda gerçekleştirilebileceğinin mesajlarını

vermiştir. Yedinci PDR öğrencileri kongresi 2010 yılında Samsun’da 19 Mayıs Üniversitesi’nde gerçekleşmiştir

Sekizinci PDR öğrencileri kongresi 15-17 Temmuz tarihleri arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi’nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

Bu toplantılarda PDR öğrencileri kendi yaptıkları araştırmaları sunarak, akademisyenler tarafından yürütülen atölye çalışmalarına katılarak, gündemi oluşturan sorunları tartışarak kendilerini geliştirirken, mesleki kimliklerini oluşturma açısından önemli kazanımlar edinme fırsatı elde etmektedir. Bu nedenle, Türk PDR-DER bu organizasyonları başlangıcından beri desteklemekte ve işbirliği yapmakta, kongrelere sunulan bildiri metni ve özetler dernek yayını olarak yayınlanmaktadır (Bildiri Özetleri Kitabı 2006, 2007).

Ayrıca kongrelerle ilgili yazılar basında yer almakta, böylece kamuoyu oluşturulmasına katkı sağlanmaktadır (28 Temmuz 2004, Birgün Gazetesi; 24 Temmuz 2005, Radikal; 30 Temmuz 2006, Radikal).

Ulusal PDR Uygulamaları Kongresi “Türkiye’deki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarında öğretim elemanı olarak çalışan akademisyenlerin, bu programlarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin, “Psikolojik Danışman” olarak alanda çalışan meslek elemanlarının PDR eğitiminde eksikliklerini hissettikleri vaka çalışmaları ve deneysel çalışmalar konusundaki veri tabanlarını genişletmek, alandaki uygulamaları paylaşmak ve yeni uygulamaları onlara tanıtmak” amacı ile başlatılmıştır ve 21–23 Eylül 2006’da Mersin Üniversitesinde, Türk PDR-DER’in organizesi ve desteğiyle gerçekleştirilmiştir (Türk PDR-DER Bülteni, 2006).

Sonuç bildirgesinde, uygulama kongrelerinin, Ulusal PDR Kongreleri ile paralel olarak sırasıyla, 2 yılda bir toplanmasına ve dernekle işbirliği yapılmasına karar verilmiştir (Bildiri Özetleri Kitabı, 2006).

İkinci PDR uygulamaları kongresi 18-20 Haziran 2008’de Konya’da Selçuk Üniversitesinin organizasyonunda gerçekleşmiştir. Bu kongre gelişimsel rehberlik programlarının kuramcısı Prof. Dr. Norman GYSBERS'in katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

4.12.8. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantıları

Gereksinim duyuldukça alandaki bazı sorunlara ilişkin fikir alışverişinde bulunmak ve ortak bir tavır almak amacıyla dernek, Anabilim Dalı Başkanları veya alan profesörleri ile toplantılar organize etmişse de 2000 yılından itibaren bunu daha formel ve sistemli hâle

getirmiştir. Nisan 2000’de Çukurova Üniversitesi’nde gerçekleştirilen I. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısından sonra, 2003 yılında Selçuk Üniversitesi’nde düzenlenen II. Toplantıda Türkiye’de PDR eğitimi veren üniversitelerden 16’sının anabilim dalı başkanları bir araya gelmiştir. Bu toplantıda PDR lisans programlarındaki farklılıklar, lisans programlarının yeniden düzenlenmesi gereği ve bu konudaki ön çalışmalar Prof. Dr. Süleyman Doğan tarafından hazırlanan taslak rapor (Doğan, 2003) çerçevesinde gruba sunulmuş ve tartışılmıştır.

Toplantıda çağdaş “psikolojik danışman” yeterliklerine dayalı olarak önerilen yeni PDR lisans programının misyonu, amacı, dayandığı temel sayıltıları, temel öğeleri, yeterlik alanları, dersleri ve uygulama esasları incelenmiştir.

Böylece, Türk PDR-DER’in organizesi ile Türkiye’de PDR eğitiminin standartlarını belirleme, PDR programları arasında paralellik oluşturarak niteliği yükseltme ve akreditasyon sürecinin alt yapısını oluşturma çalışmalarına başlanmış olması önemli ve tarihi bir gelişim olarak değerlendirilebilir (Yeşilyaprak,2007).

II. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısının sonunda, Türkiye’deki PDR programları üzerinde yeni bir düzenlemeye gidilmesi, PDR Anabilim Dallarının bölüm haline dönüştürülmesi için girişimlerde bulunulması, Millî Eğitim Bakanlığının “alandışı” atananlara yönelik düzenlediği seminer/kurslarda akademisyenlerin görev almayarak tepkilerinin gösterilmesi, tezsiz yüksek lisans programlarına PDR dışından devam etmek isteyenlerin önce bilimsel hazırlık programından geçmesi koşulunun getirilmesi ilke kararları oybirliği ile kabul edilmiştir (Türk PDR-DER Bülteni, 2003, sayı 7).

III. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı, 29–30 Nisan 2004 tarihleri arasında Denizli’de Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dekanlığı himayesinde gerçekleştirilmiş ve toplantıya PDR lisans ve lisansüstü programları yürüten üniversiteleri ve Türk PDR Derneğini temsilen 28 delege katılmıştır. Toplantıda, daha önce uzlaşılan PDR lisans programlarının ders içerikleri, alandan ve alan dışından gelenler için tezsiz yüksek lisans programlarının koşulları ve kapsamı (Doğan; 2004) görüşülmüş ve alandaki güncel sorunlar tartışılmıştır.

PDR hizmetlerinin yürütülmesi konusunda Türk PDR-DER Danışma Kurulunca hazırlanan rapordaki (Türk PDR-DER Bülteni, 2004, sayı:8) görüşlerin desteklenmesi, alanın ismi konusunda “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” ifadesinin benimsenmesi, Millî

Eğitim Bakanlığının alan dışı atamalarına yönelik aktif tepkilerin sürmesi konularında oybirliği ile uzlaşmıştır.

IV. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı ise, 10–12 Kasım 2005 tarihinde, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesinin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiş ve toplantıya 20 üniversiteden Anabilim Dalı başkanı ve/veya temsilcisi düzeyinde 25 delege katılmıştır. Toplantıda, bir önceki yıl alınan kararların uygulamaya ne ölçüde yansıtılabildiği değerlendirilmiş; 8 üniversitede yeni PDR lisans programına geçildiği belirlenmiştir. Yüksek lisans programları, ders tanımları ve koşullarının (Doğan, Aydın ve Korkut, 2005) ele alındığı toplantıda, ayrıca “*Psikolojik Danışmanlar Odası ve Birliği*” kurulması hakkındaki yasa tasarısı ve alanın gündemindeki sorunlar ve çözüm stratejileri tartışılmış ve alınan kararlar “*Sonuç Bildirgesi*” ile yayınlanmıştır (Türk PDR-DER Bülteni, 2005, s. 11).

V. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı 10–11 Temmuz 2006 tarihlerinde İnönü Üniversitesi’nde (Malatya) gerçekleştirilmiştir. Toplantıya 35 delege ve yükseköğretim programlarından sorumlu YÖK Başkan Vekili katılmış, “*Psikolojik Danışma Alanının Geleceği ve Yeni Açılımlar*” konulu panelde, PDR alanının Amerika ve Türkiye’deki gelişim süreci, bugünkü durumu ve geleceğe yönelik açılımları tartışılmıştır. Üç yıllık bir çalışma sonucunda oluşturulan ve tüm PDR anabilim dalları tarafından oybirliği ile kabul edilmiş bulunan PDR lisans programı, YÖK tarafından hazırlanan “*Eğitim Fakültelerinde Uygulanacak Yeni Programlara İlişkin Esaslar*” (www.yok.gov.tr) ışığında tartışılarak, PDR’nin bir öğretmenlik programı olmadığı gerekçesiyle, eski haliyle YÖK’e sunulmasına karar verilmiştir. Toplantıda ayrıca PDR lisans programlarındaki uygulamalı derslerin içerikleri ve uygulama standartları ile yüksek lisans programları incelenmiş ve gündemdeki sorunlar ele alınmıştır (Türk PDR-DER Bülteni, 2006, sayı:13).

VI. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı ise, 23–24 Mart 2007’de Gazi Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir. Olağanüstü toplanan bu toplantının ana gündemini Yüksek Öğretim Kurulu tarafından hazırlatılan yeni “*Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı*”nın değerlendirilmesi oluşturmuştur. 35 delegenin katıldığı toplantı sonrasında YÖK’ün yeni PDR lisans programını hazırlama yönteminin ve programın öğretmenlik şablonuna oturtulmasının yanlışlığı ve yol açacağı sakıncaları dile getiren bir rapor hazırlanarak daha önce PDR Anabilim Dalı toplantılarında kabul edilen ortak

programın tanınması görüşü benimsenmiş ve YÖK'e iletilmiştir (Türk PDR Bülteni, sayı: 14, s. 16-23).

Türk PDR-DER bu konuda YÖK başkanına, başkan vekiline ve 19 üyesine üst yazı ile ortak hazırlanan lisans programının benimsenmesine ilişkin alan akademisyenlerinin taleplerini ve hazırlanan raporu göndermiş, yazılı başvuruları aralıklarla yinelemiş, tüm ABD Başkanlıkları tarafından bu konudaki görüşlerin YÖK'e iletilmesi için koordine ve izleme çalışmalarını sürdürmüştür. YÖK, PDR Lisans Programlarının yenilenmesi konusunda, üniversite özerkliğine, bilimsel tutuma ve meslek etiğine aykırı tavrını hâlen sürdürmektedir.

VII. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı 14-15 Mart 2008 tarihleri arasında On dokuz Mayıs Üniversitesi, Kurupelit Eğitim Fakültesi ev sahipliğinde Samsun'da gerçekleştirilmiştir. Toplantı PDR lisans ve lisansüstü programlarını yürüten üniversiteler ve Türk PDR Derneği genel merkez ve şubelerini temsilen 36 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

VIII. PDR Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı 24-25 Nisan 2009 tarihler arasında Çanakkale'de 18 Mart Üniversitesi'nin organizasyonunda gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıya PDR lisans ve lisansüstü programlarını yürüten üniversiteler ve Türk PDR Derneği genel merkez ve şubelerini temsilen 51 katılımcının yanında Amerika'nın Psikolojik Danışma Akreditasyon Örgütünden (CACREP) Prof. Dr. Carrol Boby ve Ulusal Psikolojik Danışmanlar Odasından (NBCC) Prof. Dr. Thomas Clawson'da derneğin davetlisi olarak katılmışlardır.

IX. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı Sakarya Üniversitesi'nde yapılmıştır. 2 gün süren 9. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı Başkanları Toplantısında psikolojik danışma ve rehberlik programlarının akademik düzeyde örgütlenmesi, PDR lisans programlarının yapısı ve standartlarının arttırılması, PDR ikinci öğretim ve tezli yüksek lisans programlarının yapısı ve standartlarının arttırılması, farklı sektörlerde PDR ve mesleğin serbest icrası, PDR alanında olası yüksek lisans programları ve diğer konular ele alınmıştır.

X. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı 29-30 Nisan 2011 tarihleri arasında Marmara Üniversitesi'nde düzenlenmiştir. Toplantıya PDR lisans ve lisansüstü programlarını yürüten üniversitelerin PDR Anabilim Dalı Başkanları ve/veya temsilcileri, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği genel merkez ve şube temsilcileri katılmıştır. Bu toplantıda PDR eğitiminde yeterlilik konusu ön plana çıkmıştır.

XI. Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı 8-9 Haziran 2012 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıya PDR lisans ve lisansüstü programlarını yürüten 30 üniversitenin PDR Anabilim Dallarını Başkanları ve/veya temsilcileri, Yüksek Öğretim Kurulu Temsilcisi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Mesleki Yeterlilik Kurumu temsilcisi ve Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği genel merkez ve şubelerini temsilen 41 delege katılmıştır.

XII. Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı, 25-26 Ekim 2013 tarihleri arasında Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıya PDR lisans ve lisansüstü programlarını yürüten üniversitelerin PDR Anabilim Dalı Başkanları ve/veya temsilcileri, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği genel merkez ve şube temsilcileri katılmıştır.

XIII. Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Anabilim Dalı Başkanları Toplantısı, 07-08 Kasım 2014 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik A.B.D. ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıya PDR bölüm başkanları ve YÖK ve Talim Terbiye Kurulundan temsilciler katılmışlardır. Toplantıda görüşülen ve karara bağlanan hususlar aşağıda verilmiştir.

1. Meslek Yasası ve meslek odası kurulması ile ilgili çalışmaların daha etkin bir şekilde yürütülmesine ve PDR alanındaki akreditasyon çalışmalarını yürütmek ve bu konuda Yüksek Öğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu'na (YÖDEK) başvurma konusunda Türk PDR Derneği Genel Merkezi'nin girişimde bulunmasına karar verilmiştir.
2. Türk PDR Derneği'nin meslek alanında akredite olarak uzmanlık alanlarında sınav ve belgelendirme veren bir kurum haline gelmesi yönünde Türkiye Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) nezdinde çalışmaların yapılmasına karar verilmiştir.
3. Gelecekteki mezun sayısı ve eğitimin niteliği göz önünde bulundurularak, PDR alanındaki ikinci öğretim programlarının kapatılmasının önerilmesine karar verilmiştir.
4. PDR öğrencilerinin bireysel ve mesleki gelişimlerini günün koşulları ve ihtiyaçlarına uygun olarak destekleyecek seçmeli ve/veya zorunlu derslerin (yaşlılara, engellilere yönelik dersler, kültürel farklılıklara duyarlılık gibi) PDR programlarına yerleştirilmesine,

5. PDR lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının Bologna süreci çerçevesinde gözden geçirilip, toplumsal gereksinimler doğrultusunda düzenlenmesine,
6. Ülkemizde gençlik politikası çerçevesinde 5,2 milyon öğrencinin bulunması göz önüne alınarak 167 üniversitemizde PDR ve Kariyer Merkezlerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasının sağlanmasına,
7. MEB'in okul rehberlik programlarında 2005 yılında kapsamlı gelişimsel rehberlik uygulamasına geçtiği dikkate alınarak, PDR lisans programlarında bu konuda ortak bir yaklaşımın benimsenmesi ve buna yönelik seçmeli derslere yer verilmesine,
8. Üniversitelere yeni başlayan öğrencilere yönelik uyum-oryantasyon programlarının PDR Anabilim Dalları tarafından eğitim fakültelerinde hazırlanması ve uygulanmasına öncülük etmesi ve bu programların üniversite çapına yaygınlaştırılmasının sağlanmasına,
9. Üniversitelerde PDR öğrenci topluluklarının kurulması için Anabilim Dalı olarak gerekli desteğin verilmesine,
10. Türk PDR-DER tarafından psikolojik danışman yeterlilikleri ile ilgili bir çalıştay düzenlenmesine,
11. PDR programlarının Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında "Sosyal ve Davranış Bilimleri" temel alanı içerisinde değerlendirilmesinin sağlanmasına karar verilmiştir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı Başkanları Toplantılarında Psikolojik danışma ve rehberlik programlarının akademik olarak örgütlenmesi, PDR lisans programlarının yapısı ve standartlarının arttırılması, farklı sektörlerde PDR ve mesleğin serbest icrası, PDR alanında olası yüksek lisans programları ve PDR ile ilgili tüm gelişmeler takip edilmiş gündeme alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Yasal Düzenlemelerde PDR ile İlgili Hükümlerin Değerlendirilmesi

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin örgütlenişine ilişkin ilk yasal düzenlemenin 1970 yılında 4043 sayılı genelge ile “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servisinin Kurulması” ile yapıldığı belirlenmiştir. Yine 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda, Rehberlik servisleri yerine “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri” ifadesinin ilk defa kullanıldığı belirlenmiştir. 1980 yılında ise özel eğitim hizmetleri genel müdürlüğü kurulmuştur. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin okullarda işleyiş biçimini düzenleyen ilk yönetmeliğin ise 1985 yılında yürürlüğe girdiği belirlenmiştir. Bu durum Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin dünyadaki gelişimi ile kıyaslandığında oldukça geç kalındığı şeklinde değerlendirilebilir. Özellikle de Amerika Birleşik Devletlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin 20. Yüzyılın hemen başlarında gelişmeye ve yaygınlaşmaya başladığı göz önünde bulundurulduğunda rehberlik hizmetlerinin yasal alt yapısının dünyadaki gelişmeleri oldukça geriden takip ettiği söylenebilir.

Türkiye’de PDR hizmetleri başlangıcından günümüze dek, daha çok eğitim sürecinde verilen hizmetler olarak kabul edilmiş, lisans programları da ilk ve orta öğretim kurumlarında görev yapacak eleman yetiştirme hedefine göre düzenlenmiştir. Bu anlamda rehberliğin diğer alanlara yönelik gelişimi ise henüz çok sınırlı düzeydedir. Özellikle meslek danışmanlığı ve rehabilitasyon danışmanlığı gibi alanlarda çok sınırlı gelişme sağlandığı söylenebilir. Bu durumun Türkiye’de rehberlik hizmetlerinin daha çok eğitime yönelik bir hizmet alanı olarak düşünülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eğitim alanında ise hizmet vermekte olan ve rehber öğretmen unvanı ile çalışanların önemli bir kısmının Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programlarından mezun olmadıkları ve eğitim bilimleri alanında yer alan eğitim yönetimi ve eğitim programları gibi alanlar ile sosyoloji, psikoloji ve felsefe gibi diğer akademik alanlardan mezun olanlardan oluştuğu belirlenmiştir. Bu durumun rehberlik hizmetlerinin sistemli ve profesyonel bir yardım etme süreci olma noktasında ciddi bir takım sorunlara sebep olabileceği düşünülmektedir.

Psikolojik danışmanlık alan bilgisine ve danışmanlık formasyonuna sahip olmayan ilgili alan mezunlarının bugün okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmeti sunma noktasında önemli güçlükler ile karşılaştıkları açıktır. Bu durum Psikolojik Danışma ve Rehberlik meslek alanına ilişkin olarak gerekli mesleki tanımlamanın yetersiz olduğu ve eğitim yöneticilerinin rehber öğretmen-psikolojik danışman atama sürecinde gereken özen ve hassasiyeti göstermedikleri şeklinde değerlendirilebilir. Doğan (1996) ve Yeşilyaprak (2007) psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için gerekli olan personel sağlama politika ve yaklaşımının, başlangıcından günümüze kadar gerçekçi bir temele dayanmadığını ve tam anlamıyla açıklığa kavuşmadığını belirtmektedirler. Bu nedenle kimi dönemlerde yeterli personel bulunmadığı gerekçe gösterilerek Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanına alan dışı olarak tanımlanabilecek atamalar siyasi gerekçeler ile yapılabilmektedir. Bu ve benzeri uygulamaların alanın gelişimini ve alanda sunulmaya çalışılan hizmetlerin kalitesini önemli ölçüde etkileyeceği düşünülmektedir.

Ayrıca Türk eğitim sistemi içerisinde özel eğitim faaliyetleri ve rehberlik hizmetleri genel itibarıyla iç içe geçmiş hizmetler olarak düşünülmüştür. Öyle ki, hem özel eğitim hizmetleri hem de Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri MEB merkez teşkilatında “Özel eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü” çatısı altında yönetilmektedir. Bu durum söz konusu iki farklı hizmet alanının birbirinin parçası şeklinde algılanmalarına sebep olmuştur (Özoğlu, 1986). Dolayısıyla bu durum rehberlik hizmetlerinin okullarda yer alan engelli ya da sorunlu öğrencilere verilen bir hizmet alanı olarak algılanmasına sebep olmuştur. Böyle bir durumun PDR meslek kimliğinin oluşmasını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Millî Eğitim Bakanlığının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri konusundaki temel yaklaşım, politika, ana hedefler ve hizmet modelinin henüz yeterli düzeyde belirginleşmediği söylenebilir. Öyle ki Türkiye’de PDR hizmetlerinin konu edilmesi 1950’lerde başlamış olmasına ve birçok şûra ve kalkınma planında gündeme gelmesine karşın ilk uygulama örneklerinin 1973-74 öğretim yılından itibaren orta dereceli okullarda başladığını söylemek mümkündür. Ancak, orta öğretim okullarında başlamış olan bu hizmet alanı yeterli altyapı tamamlanmadan ve ihtiyaç duyulan uzman personel yetiştirilmeden başlamıştır. Bu durum profesyonel bir hizmetin profesyonel olmayanlarca yapılmasını ortaya çıkarmıştır ve benzeri uygulamaların günümüze kadar sürdüğü söylenebilir. Türkiye’de PDR lisans eğitimi mezunu olan alan uzmanlarının yeterliklerinin dahi tartışma

konusu olduğu bir ortamda MEB'in bu uygulaması nitelik sorununu daha da büyüttüğü gibi, meslek elamanları arasında "kimlik karmaşası" yaratmakta, etik sorunlar oluşturmakta ve mesleğin gelişimine çok önemli zararlar verebilmektedir (Pişkin 2006).

5.2. Millî Eğitim Şûraları ve Kalkınma Plânlarında Rehberlik ile İlgili Alınan Kararların Değerlendirilmesi

Psikolojik Danışma ve Rehberliklik hizmetlerinin gelişimine yönelik olarak kalkınma planları ve eğitim şûralarının birçoğunda önemli kararlar alınmasına karşın bu kararların önemli bir kısmının hayata geçirilmediği anlaşılmıştır. Cumhuriyet dönemi boyunca hazırlanmış ve uygulamaya konulmuş 9 kalkınma planı bulunmaktadır. Bu kalkınma planları içerisinde eğitim önemli bir tutmasına karşın alınan kararların ağırlıklı olarak ekonomik nitelikli olanlarının uygulamaya konulduğu eğitim içerikli olanların ise göz ardı edildiği söylenebilir. Bu durumun 21. yüzyılın bilgi toplumunun ihtiyacına yönelik bir planlamanın ve yeni nesiller yetiştirmenin önünde bir engel oluşturduğu değerlendirilmektedir. Tan (1986) kalkınma plânlarını, öğrenciyi bir birey olarak görmekten çok, onu ekonomik bir varlık olarak gördüğü ve rehberliğin işlevini öğrencilere iyi bir üretici olmaları için sunulacak hizmetlerden ibaret saydığı için eleştirmiştir. Yine Kalkınma plânlarının rehberliğe bakış açısına ilişkin bu eleştirilere katılan Doğan (1991) ise, kalkınma plânlarını, rehberliğin ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlara yöneltme işlevine aşırı vurgu yapması ve rehberliği sanki insan gücü plânlamasının bir aracı olarak görmesi nedeniyle eleştirmiştir.

1939 yılından bu yana MEB'in eğitim ve öğretimle ilgili konuları incelemek ve öneri niteliğinde kararlar almakla görevli en yüksek danışma kurulu olan eğitim şûrasının 17 kere toplanarak eğitim öğretim ve rehberlik hizmetlerine yönelik olarak çok önemli kararların alındığı ancak bunların yeterli düzeyde uygulamaya konulmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak kalkınma planları ve eğitim şûralarında bütün eğitim kademelerinde öğretim programları ve yöntemleri öğrencide bilgiye dayanan düşünme, beceri ve yaratıcılık yeteneğini geliştirecek, öğrendiğini çalışma yaşamında uygulamasını ve yenilikleri devamlı olarak izlemesini sağlayacak kararların hayata geçirilemediği ve dolayısıyla bu durumun Türk eğitim sistemi içerisinde rehberlik hizmetlerinin gelişimi açısından önemli bir dezavantaj oluşturduğu söylenebilir.

5.3. PDR Alanında Personel Yetiştirme Sürecinin Değerlendirilmesi

2013 yılı verilerine göre 48’i devlet, 15’i vakıf olmak üzere toplam 63 üniversitede PDR bölümü hizmete açılmış ve öğrenci yetiştirmeye başlamıştır. Bu üniversitelerin 28’inde normal programlarına ek olarak PDR ikinci öğretim programlarını da açılmıştır. Dolayısıyla Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans eğitiminin verildiği programların sayısı 1982’den 2013’e kadar 6’dan 63’e çıkmıştır (ÖSYM, 2005). Lisans eğitimi yapan üniversite sayısının hızla artmasına karşın alan eğitimi verecek olan akademisyen sayısında aynı hızda bir artış gözlenememiştir. Bugün birçok üniversitede Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans, yüksek lisans ve doktora eğitime sahip olmayan birçok kişinin PDR bölümlerinde akademisyen olarak görev yaptığı göz önünde bulundurulduğunda alanda nitelikli personel yetiştirilmesi konusunda ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğumuz söylenebilir. Ayrıca akademik kadroları yetersiz olmasına karşın sırf ekonomik gerekçeler ile “ikinci öğretim” programlarını açan ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik eğitimi veren üniversiteler de bulunmaktadır (Doğan, 1988).

Bu durum, psikolojik danışma ve rehberlik alanında yetişecek elemanların eğitimlerinde esas olan temel ilkeler açısından ele alındığında; alanda yetişecek elemanların kalitesini koruma çabalarını ciddi bir şekilde engellemekte ve PDR alanında meslek kimliğinin gelişmesine zarar vermektedir. Aynı şekilde, çeşitli üniversitelerde uygulamakta olan lisans, yüksek lisans ve doktora programları arasında geniş ölçüde farklılıklar bulunması, yetişen elemanların birbirinden farklı psikolojik danışma ve rehberlik meslek kimliği oluşturmalarına yol açmaktadır.

1982 yılında çıkartılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile psikolojik danışma ve rehberlik alanı “Eğitimde Psikolojik Hizmetler” anabilim dalı içinde bir bilim dalı olarak yer almaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi veren pek çok üniversitede bölüm ve anabilim dallarının adı “Eğitimde Psikolojik Hizmetler” uygulanan lisans programlarının adı “Psikolojik Danışma ve Rehberlik”tir. Bölüm-Anabilim dalı adı ile program adı arasındaki bu farklılık mezunların kimlik sorunu yaşamalarına yol açabileceği de düşünülmektedir.

Hızla değişen dünyaya paralel olarak Türkiye’de de her alanda değişimler söz konusudur. Başta ekonomik değişimler olmak üzere, yaşlı nüfusunun artması, doğurganlık oranında azalmalar, evlilik oranının düşmesi ve boşanmaların artması, eğitim alanındaki yenilikler, yeni iş sahalarının oluşması gibi sosyal koşullarla birlikte Psikolojik danışma

hizmetleri alanına duyulan gereksinim de artmaktadır. Türkiye’deki PDR alanındaki mevcut duruma bakıldığında bu gelişmelerden dolayı ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verebilecek durumda olmadığı düşünülmektedir. Gelişmeler doğrultusunda psikolojik danışma hizmetlerinde yeni alanlar ortaya çıkmaktadır. Yakın gelecekte evlilik ve aile danışmanlığı, yaşlı nüfusa, yalnız anne-babalara, okul öncesine ve özel eğitim gibi alanlara yönelik psikolojik danışma hizmetleri konusunda yetişmiş uzmanlara ihtiyaç duyulacaktır. Bu yeni alanlara personel yetiştirmede güçlükler yaşandığı gözlenmektedir. Ayrıca lisans eğitiminin bu farklı alanlarda bilgi açığını kapatamadığı bir gerçektir. Dolayısıyla bu yeni alanlara personel yetiştirmek için yeni düzenlemelerin yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

5.4. PDR ile İlgili Hizmet Veren Kurumların Değerlendirilmesi

Çalışan personelin aldığı eğitim ve nitelik sorunlarının yanı sıra, belki de öncelikle, niceliksel olarak okullarda görevli rehber öğretmen (psikolojik danışman) sayılarının yetersizliğidir. Bilindiği gibi Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği (ASCA) bu hizmetlerin verilmesinde her 250 öğrenciye 1 psikolojik danışman düşmesi gerektiğini kabul etmektedir (ASCA 2005). Oysa Türkiye’de, 1 psikolojik danışmana düşen öğrenci sayısı 905 ile 2836 arasında değişmektedir (Akkök ve Watts 2004). Bu rakamlar rehber öğretmenlerin verdiği hizmetin kalitesini ciddi oranda düşürme riski taşımaktadır.

Türk PDR-DER bu konuda, gerekli platformlarda soruna dikkat çekerek, YÖK’ün psikolojik danışman yetiştirme ve MEB’in istihdam etme konusunda uzun dönemli ve doğru politikalar geliştirmesinin önemine dikkat çekmeye çalışmaktadır (Türk PDR Bülteni, sayı 7,8,10).

Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışacak personelin yetişmesi, bu hizmetlerin ortaya çıkıp yayılmaya başladığı ABD’den ve Avrupa ülkelerinden farklı olarak (Korkut 2007) Türkiye’de lisans düzeyindeki programlar ile sağlanmaktadır. Yükseköğretim Kanunu’nun yürürlüğe girdiği 1982 yılına dek sadece birkaç üniversitede lisans ve lisansüstü düzeyde yürütülen PDR eğitiminin o yıldan sonra hızla yaygınlaştığı görülmektedir. Bazı alan akademisyenleri, psikolojik danışman eğitiminin ABD’deki gibi lisansüstü düzeyde olması gerektiğini savunurken (Kuzgun 2000), önemli bir kesim ise, psikolojik danışmanlara okullarda duyulan gereksinimi dikkate alarak, Türkiye’nin koşulları gereği daha uzun süre lisans eğitimi ile personel yetiştirmeye devam edilmesi gerektiğini savunmaktadır (Akkoyun 1995; Doğan 2000). Bu anlamda Psikolojik Danışma ve Rehberlik

eğitiminin lisans eğitimi olarak mı yoksa yüksek lisans düzeyinde mi olmasından ziyade nitelik sorununa odaklanılmasının ve mesleki donanım ve yeterliliğe sahip meslek elemanı yetiştirilmesinin yollarının tartışılmasının daha yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, yakın zamana kadar lisans programları arasında ders sayısı, çeşidi, kapsam ve kredilendirme yönünden önemli farklılıklar bulunmakta iken 2000 yılından itibaren Türk PDR Derneğinin girişimleri ile ortak bir lisans eğitimi programı oluşturulması ve uygulanması yönünde bir hareket ortaya çıkmıştır. 2004 yılından itibaren ise oluşturulan bir ortak program YÖK aracılığıyla bütün üniversitelerde uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulamanın ve ortak bir anlayış doğrultusunda eğitim öğretim programlarının yürütülmesinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanının gelişimine önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

5.5. Türkiye’de Uygulanan PDR Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi

Türkiye’de eğitim-öğretim süreci içerisinde PDR hizmetlerine, başlangıçta daha çok ‘düzeltici’ ve ‘çare bulucu’ bir işlev beklentisiyle yaklaşılmıştır. Daha çok kriz yönelimli rehberlik modeli benimsenmiş ve PDR eğitim kurumlarında oluşabilecek problemlere yönelik hizmet olarak algılanmıştır. Ancak MEB’in bu hizmetleri yakın yıllara kadar bir modele oturtmadığı, alan uzmanlarınca sıklıkla dile getirilmiştir (Doğan 1996; Kuzgun 2000). Belirli bir modelin olmayışı, benzer alanlar arasında rol karmaşası yaşanmasına neden olmuştur. Kriz odaklı yaklaşım ise PDR hizmetlerinin okulda, sadece sorun yaratan, davranış problemleri olan ve başarısız çocukların sorunlarına çare bulucu bir hizmet olarak algılanmasına yol açmıştır. Bundan dolayı rehberlik hizmetlerinin bütün öğrencileri kapsayan bir yaklaşım olduğu gerçeğinin göz ardı edilmiştir. Bu nedenle Türkiye’de uygulanan mevcut PDR yaklaşımının eleştirildiği ve 2000’li yıllara doğru “gelişimsel” yaklaşıma dayalı kapsamlı PDR program modellerinin önerildiği gözlenmiştir (Erkan 1995; Doğan 2000; Nazlı 2003).

Geleneksel modele yöneltelen eleştiriler, eğitimdeki reform gereksinimi ile birleşince, nihayet 2004-2005 öğretim yılında ilköğretim programları, yapılandırmacılık ve kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımı ile yeniden düzenlenmiştir. Günümüzde Türk eğitim sistemi kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışına dayanmaktadır. Ancak, bu modelinde sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli olan temel mekanizmalar konusunda eksiklikler söz konusudur. Modele yönelik örgütlenme, rehberlik anlayışı ve personel

ihtiyaçlarının henüz yeterli düzeyde karşılanamadığı ve kapsamlı gelişimsel modelin tam anlamıyla uygulanamadığı söylenebilir. Bu nedenle kapsamlı gelişimsel rehberlik modelin hedeflediği kazanımların gerçekleştirilebilmesi için öncelikli olarak tüm eğitimcilerde rehberlik anlayışının oluşturulması, örgütlenmenin tamamlanması ve nitelikli personel yetiştirme sorunlarının çözülmesi gerekir.

5.6. Türk PDRDER ve YÖRET Vakfının PDR'nin Gelişimi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi

Psikolojik danışma ve rehberliğin Türkiye'deki gelişmesi ve güçlenmesinde bazı meslek derneklerinin etkisi büyüktür. Bu derneklerin en başında Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği gelir. Başlangıçta "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği" adını taşıyan bu dernek, PDR alanının Türkiye'de de daha da gelişmesini sağlamak, alanda çalışan personelin mesleki dayanışmasını arttırmak ve meslek üyelerinin haklarını korumak amacıyla kurulmuştur. 1998 yılında isminin başına Türk sözcüğünü eklemiştir. Bugün derneğin 15 şubesi ve üye sayısı 3000'i aşmıştır. PDR alanıyla ilgili söyleşiler, seminerler, konferanslar ve kongreler düzenleyen, alan dışı atamalara karşı çeşitli platformlarda tepkiler veren dernek, son yıllarda gelişerek bağımsız bir meslek odası olma yolunda ilerlemektedir. Meslek odası ile mesleğin yasal olarak tanınması, gelişmesi, meslek elemanlarının yetişme ve çalışma standartlarının ortaya konması ve uygulanabilir etik kurallarının ve yaptırımlarının olması amaçlanmaktadır.

Yetişenlerin unvan, çalışma alanları, özlük hakları gibi sorunlarına daha etkili çözümler bulmak amacıyla, dernek, 21 Haziran 2003 tarihinde "Meslek Odası ve Meslek Birliği Yasası Hazırlama Komisyonu" oluşturmuş (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bülteni. 2003) ve bu komisyonun hazırladığı "yasa taslağı" 2004 yılında tartışılmak üzere üyelere gönderilmiştir (Türk PDR-DER, 2004). Derneğin oda olma yönündeki çalışmaları devam etmektedir.

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği'nin dışında ve hatta bu dernekten daha önce benzeri amaçlarla kurulmuş bir başka meslek örgütü de vardır. Yüksek öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfı (YÖRET) adını taşıyan bu vakıf 1972 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Çalışmalarına on yıl kadar ara verilen bu vakıf, 1990 yılında faaliyetlerine yeniden başlamıştır.

Birleşmiş Milletler nezdinde tanınmış bir meslek örgütü olan YÖRET'in amaçları arasında, PDR mesleğini tanıtmak, PDR alanında yetişmiş ve yetişmekte olan meslek elemanlarının gelişimine yardımcı olmak, üniversite ve diğer yükseköğrenim kurumlarında PDR merkezlerinin açılmasına katkıda bulunmak, var olan merkezleri desteklemek vardır.

2012-2014 döneminde Türk PDR-DER'in faaliyetlerinin bazıları örnek olarak aşağıda verilmiştir;

Yönetim Kurulu 66 Yönetim Kurulu toplantısı yapılarak çeşitli konularda kararlar alınmıştır. Çeşitli kurum/kuruluşlarla veya üyelerimizle toplam 365 adet resmi yazışma gerçekleştirilmiştir.

Dernek PDR alanı ile ilgili hukuksal çalışmalar da yapmaktadır. Bu hususta;

Özel öğretim kurumlarına alan dışı atamaların iptaline yönelik olarak Danıştay 8. Daire Başkanlığına Esas No:2013/6003 sayılı başvuruda bulunmuştur.

Yüksek lisans veya doktora yapan psikolojik danışmanlara Ek Ders Ücretlerinin %5 ve %15 Artırımlı Ödenmesi talebiyle Danıştay 2. Daire Başkanlığına Esas No:2012/11651 sayılı başvuruda bulunmuştur.

Program Geliştirme Mezunu bir kişinin rehber öğretmen kadrosuna atanma talebiyle açtığı Danıştay On ikinci Dairesi'nin Esas No:2010/8474, Karar No:2013/63 nolu lehine sonuçlanan kararın temyizden bozularak reddine karar verilmesi talebiyle Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kuruluna Millî Eğitim Bakanlığının yanında müdahil başvurusu yapılmıştır.

2012-2014 tarihleri arasında Türk PDR-DER Dergisi'nin 37, 38, 39 ve 40. sayıları çıkarılmıştır. Dergi "Açık Dergi Erişim Sistemi"ne geçmiştir. Derginin tüm sayıları internet sayfasında yayınlanmaya başlamıştır. Türk PDR-DER Bülteni: Bültenimizin 2012-2014 döneminde 23 ve 24. sayıları çıkarılmıştır.

"Gelişimsel Psikolojik Danışma ve Terapi: Yaşam boyunca İyilik Halini Arttırmak" adındaki kitap 1000 adet, "Aile Terapisi Tarihi Kuram ve Uygulamaları Kitabı" 2012 ve 2013 yılında 2000'er adet basılarak alana kazandırılmıştır.

Anabilim Dalı Başkanları toplantısının on birincisi 8-9 Haziran 2012 tarihlerinde Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nin ev sahipliğinde Kars'ta gerçekleştirilmiştir.

Ulusal PDR Öğrencileri Kongresinin dokuzuncusu 11-13 Temmuz 2012 tarihlerinde İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR öğrencileri ile işbirliğinde Malatya'da gerçekleştirilmiştir.

Şube Başkanlar Kurulu toplantısı 19 Mayıs 2012 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Şubelerde yürütülen çalışmaların derneğin amaç ve ilkelerine uygun ve kurumsal bütünlüğü temsil edecek şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak, şubelerden derneğin çalışmalarına ilişkin öneriler almak, meslek ile ilgili gündemde olan konuları değerlendirmek amacıyla yapılan bu toplantıya tüm şubelerimizi temsilen başkan veya en az bir temsilcinin katılımı sağlanmıştır.

PDR Uygulamaları Kongresi’nin dördüncüsü 14-16 Aralık 2012 tarihlerinde TÜRK PDR-DER tarafından Ankara’da gerçekleştirilmiştir.

Ulusal PDR Öğrencileri Kongresinin onuncusu 28-30 Haziran 2013 tarihlerinde Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR öğrencileri ile işbirliğinde Malatya da gerçekleştirilmiştir.

XII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinin ve Dünya Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 8-11 Eylül 2013 tarihlerinde Boğaziçi Üniversitesi PDR Anabilim Dalı Başkanlığı işbirliğinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir.

Anabilim Dalı Başkanları toplantısının on ikincisi 25-26 Ekim 2013 tarihlerinde Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi’nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin 21. Yüzyıl Vizyonu MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne hazırlan “Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri” yönetmelik taslağı ile ilgili 27.01.2014 tarihinde basın açıklaması yapılmıştır.

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği’nden Karne Uyarıları Yarıyıl tatili öncesi 23.01.2014 tarihinde karne basın açıklaması yapılmıştır.

Kamu Hizmetlerinin Virüsü: Alan Dışı Atamalar Millî Eğitim Bakanlığı’nın Danıştay 12. Dairesinin Esas No:2010/8474 ve Karar No:2013/63 sayılı kararı ile 720 kişinin alan değişikliği yapmasıyla ilgili olarak 8 Ocak 2014 tarihinde basın açıklaması yapılmıştır.

PDR alanı ile ilgili dünden bu güne yaşanan alana farklı alanlardan yapılan alan dışı atamaların önlenbilmesine yönelik geliştirilebilecek düşünce ve yöntemleri tartışmak üzere 31 Temmuz 2013 tarihinde forum gerçekleştirilmiştir. Forumda Derneğe, dernek üyelerine, meslek elemanlarına, PDR öğrencilerine, akademisyenlere, politikacılara, bürokratlara, medyaya, Bakanlıklara, kamu kurum ve kuruluşlarına düşen sorumluluklar ortaya konulmuştur.

Türk PDR-DER 2012-2014 dönemi faaliyet raporu incelendiğinde, derneğin PDR alanındaki etkisinin çok büyük olduğunu görmekteyiz. Türk PDR-DER; toplumdaki her bireyin, kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki yönlerden gelişerek topluma aktif uyum yapabilen ve kendini gerçekleştiren kişiler olabilmesine meslek alanı olarak katkı yapabilmeye, bilimsel ilkeler ve meslek etiğine bağlı, sorgulayıcı, gelimse ve yeniliklere açık, aktif bir mesleki örgütlülüğü geliştirebilmek için çabalarını artırarak sürdürmüştür. Kısacası, Türk PDR-DER'in tüm çabası ve amacı, PDR alanının Türkiye'de "profesyonel bir meslek" olarak tanınıp kabul edilmesi ve gelişmesini sağlamaktır.

5.7. Öneriler

1. Bu araştırma Cumhuriyet dönemindeki PDR ile ilgili gelişmeleri kapsadığından Cumhuriyet öncesi dönemi kapsamlı şekilde içermemektedir. Bu sebeple Cumhuriyet öncesi dönem Türk tarihindeki rehberlik hizmetleri kapsamlı bir şekilde araştırılabilir ve Cumhuriyet dönemindeki gelişmelerle kıyaslanabilir.

2. Rehberlik hizmeti veren kurumlarda uygulanan müfredatlar ile rehber öğretmen yetiştiren kurumların uyguladıkları ders programlarının tarihsel gelişimi ve içeriği ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

3. Hükümet programlarındaki PDR ile ilgili hedefler ve yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesinde tutarsızlıklar olduğu gözlemlendiğinden yapılacak olan düzenlemelerde bilimsel ölçütler göz önüne alınarak istikrarlı uygulamalar gerçekleştirilebilir.

4. MEB, bütün illerde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında karşılaşılan ihtiyaç ve problemlerin ve gerekli çözüm önerilerinin belirlenmesi için iller bazında danışma komisyonları oluşturulabilir.

5. Kalkınma planları ve eğitim şuralarında alınan kararların yürürlüğe konulmasını engelleyen faktörlerin neler olduğu araştırılabilir.

6. Türkiye'de uygulanmakta olan PDR yaklaşımları olumlu ve olumsuz yönleriyle araştırılabilir.

7. Rehber öğretmen-psikolojik danışmanların görev ve sorumluluk yönünden yeniden gözden geçirilerek "okul psikoloğu" kavramının Türkiye'ye uygunluğu tartışmalıdır.

8. Rehberlik Araştırma Merkezleri'nin görev ve sorumlulukları gözden geçirilerek daha etkin bir rol üstlenmesi ve okul psikolojik danışmanları ile daha etkin bir işbirliği kurmaları sağlayacak mekanizmalar kurulmalıdır.

9. Rehber ğretmen/ psikolojik danışman yetiştirme konusunda karşılaşılan problemlerin gözden geçirilerek nitelikli personel yetiştirilmesi için gerekli adımlar atılmalıdır. Özellikle akademik kadroları yetersiz olan üniversitelerin lisans eğitimi verme konusunda ki girişimlerinin gözden geçirilmesi gerekir.

10. Rehber ğretmen olarak görev yapmakta olan ancak PDR lisans eğitimine sahip olmayan ve yan alanlardan mezun olanlara yönelik tamamlayıcı eğitim programlarının MEB ve YK aracılığıyla gerçekleştirilmesi önerilebilir. Çünkü bu kişiler rehber ğretmen formasyonuna sahip olmadan rehber ğretmen olarak hizmet vermekte ve bu uygulama da hizmetin niteliğini önemli ölçüde düşürmektedir.

KAYNAKÇA

- Andreeva, A. (1994). Современное состояние школьной психологической службы в США, (ABD'deki okul psikolojik hizmetlerinin bugünkü durumu) *Детский практически психолог. Январь.* - с. 54-57.
- Andreeva, A. (1994). Школьная психологическая служба Австралии и Новой Зеландии. (Avustralya ve Yeni Zelanda'da okul psikolojisi hizmetleri) *Детский практически психолог. Июль.* - С. 81-85.
- Andreeva, A. (1995). Школьная психология в странах Западной Европы. (Batı Avrupa'da okul psikoloji hizmetleri) *Детский практически психолог. Ноябрь.* - С. 67-75.
- Akbay, R ve İkiz, E. (2007). *Psikolojik danışma ve rehberlikte çağdaş bir anlayış.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Akkoyun, F. (1995). PDR'de ünvan ve program sorunu: Bir inceleme ve öneriler. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (6), 1-21.
- Akkök, F. ve Watts, T. G. (2004). *Mesleki bilgi, rehberlik hizmetleri Türkiye ülke raporu.* Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Akkök, F. (1996). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi.* İstanbul: MEB Yayınları.
- Akkök, F. & Watts, T. G. (2004). *Meslekî bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri Türkiye ülke raporu.* Millî Eğitim Basımevi: Ankara.
- Akkutay, U. (1996) *Millî eğitimde yabancı uzman raporları: Atatürk dönemi.* Avni Akyol Kültür ve Eğitim Ümit Vakfı, Ankara
- Ankara Millî Eğitim müdürlüğü rehberlik araştırma merkezi faaliyetleri kitabı, Ayyıldız Matbaası, Ankara. 1967.
- Akyüz, Y. (1999).17. Yüzyıldan günümüze Türk eğitiminde başlıca düzenlemeler ve geliştirme çabaları (Genel Özellikler ve Doğrultular). *Ankara, Millî Eğitim Dergisi*
- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001'e Türk eğitim tarihi.* İstanbul, Alfa Yayınları.
- Altay, H. & Atilla, S. (1972). *Ankara rehberlik ve araştırma merkezi çalışmaları.* Ankara.
- Altıntaş, E. (2004).*Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik.* G.Can; (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (ss. 1-26). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bacanlı F. (1996). *Bir grup rehberliği programı ve uygulama kılavuzu.* Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal beceri eğitimi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Bacanlı, H. (2012). Özellik Faktör Uyumlu Kuramlar. Binnur Yeşilyaprak (ed). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baymur, F. (1971). *Okullarımızda önemli bir sorun: rehberlik*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Baymur, F. (1980). *Türkiye’de rehberlik çalışmalarının başlangıcı, gelişimi ve bugünkü sorunları. eğitimde rehberlik araştırmaları*. Ankara: EFAM Yayınları.
- Bojevich, E. (1999) Психодидактические принципы подготовки школьных психологов *Советская педагогика. 1991. - № 8. - С.60-64.*
- Berezin, S. (1995). Психокоррекционная деятельность школьного психолога в условиях межличностного конфликта учащихся подросткового возраста *Автореф. дис. канд.психол.наук. М.,1995. - 24 с.*
- Bachmanova, H. (1995) К вопросу о профессиональных способностях психолога // *Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы.(Liselerdeki psiko-pedagogik güncel sorunlar) Л.: ЛГУ, 1995. - Вып.5. - С.78-86.*
- Bondarenko, A.F. (2013) Психологическая помощь: теория и практика: (Psikolojik yardım. Toeri ve uygulamaları) К.: Укртехпрес, Kiev.
- Can, Gürhan (Ed.) (2002) Rehberlik. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi No: 738.*
- Cicioğlu, H. (1985), Türkiye Cumhuriyetinde ilk ve ortaöğretim (Tarihi Gelişimi),2. Baskı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:140, Ankara, A.Ü. Basımevi.
- Çetinkaya, B. (2007) Rehberlikte temel kavramlar. Aydın, B. (Ed.). *Rehberlik* (s. 1-35). Ankara. PegemA Yayıncılık
- Dogan, S. (1988). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik kimliği:Gelişmeler ve Sorunlar. *Millî Eğitim, Sayı:139, s. 69–76.*
- Doğan, S. (1990). Türkiye’ de rehberlik kavramı ve uygulamalarının gelişiminde Millî Eğitim şûralarının rolü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1 (1), 45–55*
- Doğan, S. (1991). Başlangıcından bugüne Türk resmi dokümanlarında rehberlik kavramı ve anlayışı: bir inceleme. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1, 11, 29–44.*

- Doğan, S. (1996). *MEB'nin PDR hizmetleriyle ilgili temel politikaları ve yaklaşımları: son 25 yıla ilişkin bir değerlendirme*, III. Ulusal PDR Kongresinde Sunulan Bildiri Metni, Adana.
- Doğan, S. (2000). *Okul Rehberliği ve Danışmanlığı Alanında Çağdaş Bir Yaklaşım: Kapsamlı*
- Doğan, S. (2003). "Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programlarının yeniden düzenlenmesi (Taslak) " PDR Anabilim Dalları Toplantısı II için Hazırlanana Rapor. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Arşivi.
- Doğan, S. Aydın, G. Ve Korkut, F. (2005). *PDR anabilim dalları tarafından kabul edilen yeni pdr tezsiz yüksek lisans programı ve ders tanımları*. PDR anabilim dalları toplantısı 14'de sunulan rapor. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Arşivi.
- Rehberlik Modeli, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 13, 56–61.
- Doğan, S. (2000). Psikolojik danışman eğitiminde akreditasyonun gereği ve bir model önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (14), 31–38.
- Doğan, S. (2005). *21. Yüzyılda Psikolojik Danışma Alanının Değişen Dünya Görüşü*, VIII. Ulusal PDR Kongresine sunulan bildiri metni, İstanbul
- Ergene, T. (2003). Psikolojik danışma meslek yasasına gerek var mı? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bülteni*, 7, 27–30.
- Ergün, M. (2005a). Atatürk devri Türk Eğitimi. <http://www.egitim.aku.tr/ata1.htm>
- Ergün, M. (2005b). Cumhuriyet eğitiminin genel değerlendirilmesi. <http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun4.htm>
- Erkan, S. (1995). Kapsamlı rehberlik programları, *Millî Eğitim Dergisi*, 128, 38–43.
- Erkan.S. (2002). "Rehberlik nedir", *İlköğretimde Rehberlik*. (Ed: Yıldız Kuzgun), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s.1-16
- Ekizceli, A. (2006). *Yabancı uzmanların Türk Eğitim Sistemi hakkında verdikleri raporlar (1924-1960) üzerine bir analiz*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.
- Girgin, G. (2004). *Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve Rehberlik* (Psikolojik Danışma ve Rehberlik- kitabında. Edt: Alim Kaya). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gündüzalp, F. (1961). Sınıf psikolojisi. *Köy ve Eğitim Dergisi*, Cilt 2, Sayı 18, ss 1-2-3.

- Ilgar, M. Z. (2006). *Rehberliğin başlıca türleri*. Gürhan, C. (Ed).Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Hackney, H. Ve Carnier, S. (2005). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri, psikolojik yardım süreci el kitabı*. (Çev. T. Ergene). Ankara: Mentis
- Hatunoğlu, A. Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen hizmet alanlarının problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:14, sayı1*.
- Hamamcı, Z. Murat, M. & Çoban, E. (2004). *Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi*". XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara:Tekişik web ofset.
- Kaya, A. (2004). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Kepçeoğlu, M. (1974). *Orta dereceli okullarda rehberlik anlayışı*. Yayımlanmamış Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kepçeoğlu, M. (1985). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Kepçeoğlu, M. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Ankara Yayınevi.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. (12. Basım). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kılıç, E. (2008). *Demokrat parti dönemi milli eğitim politikası*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kılıç M. (1988), *Kalkınma Planlarında Rehberlik*. DPT Planlama Dergisi, Ankara.
- Kolçak, S. (1961). *İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin kuruluş tarihçesi ve çalışmaları*. RAM, İzmir.
- Korkut, F. (2005). *Avrupa Birliği ve PDR*. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Kongresinde sunulan bildiri metni, İstanbul.
- Korkut, O. F. (2007). *Psikolojik danışma alanında meslekleşme ve psikolojik danışman eğitimi*, Özyürek,R., Korkut, F., Korkut, D. O. (Editörler) *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik (ss. 95-123)* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (1990). Psikolojik Danışma ve Rehberlikda unvan sorunu. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1 (1), 32-38*.
- Kuzgun, Y. (1993). Türk eğitim sisteminde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, *Eğitim Dergisi, 6, 3-8*

- Kuzgun, Y. (2000). *Mesleki danışma: uygulama-kuramlar*. Ankara: Nobel yayınevi.
- Kuzgun, Y. (2003) *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kuzgun, Y. (2013). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Nazlı, S. (2003a). *Kapsamlı gelişimsel Psikolojik Danışma ve Rehberlik programları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nazlı, S. (2003b). *Öğretmenlerin kapsamlı gelişimsel Psikolojik Danışma ve Rehberlik programı uygulamalarını değerlendirmeleri*. Yedinci Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitapçığı (09–11 Temmuz 2003 İnönü Üniversitesi Malatya). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- MEB. (1968). *Rehberlik ve araştırma merkezleri yönetmeliği*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (1981). *Türk millî eğitim sisteminde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin yeniden düzenlenmesine ilişkin esaslar*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (1983). *Okul rehberlik hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (1995) Millî Eğitim şûraları (1939–1993). Millî Eğitim Basımevi. Ankara.
- MEB. *MEB Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*. 2001b. İnternette 30. 11. 2013 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2002). *Rehberlik ve danışma hizmetleri yönetmeliği*. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Gn. Md. Ankara.
- MEB. (2006). *İlköğretim ve orta öğretim kurumları sınıf rehberlik programı*. Ankara
- MEB. *2014 ve önceki yıllarda rehber öğretmen-psikolojik danışma kadrosuna ataması yapılanların sayısal ve yüzdeler dağılımları*. Yayınlanmamış MEB Dokümanı. 2013.
- MEB. *Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisleri*. İnternette 19. 09. 2014 tarihinde alınmıştır:
- MEB-PAKD. (1971). *Orta Dereceli Okullardaki Rehberlik Çalışmalarını Değerlendirme Raporu*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Manthei, B., & Miller, J. (1991). Bibliography of counselling and guidance literature, 1980-1989. Unpublished manuscript, Education Department, University of Canterbury, Christchurch.
- Munley, P. H., Duncan, L. E., McDonnell, K. A., & Sauer, E. M. (2004). Counseling psychology in the United States of America. *Counselling Psychology Quarterly*, 17, 247-271.

- ÖSYM. 2005-ÖSS Öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzu. Tablo-3: Ortaöğretimdeki Alan/ Kol/ Bölümlerdeki Lisans ve Önlisans Programları.
- ÖSYM. 2013-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Tablo-4. Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları. 2013. İnternette 28. 9,2013 tarihinde alınmıştır
- Öksüzoğlu, A. F. (2004). *Eğitim tarihi temelleri. Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özguven, E. (1990). Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin dünü ve bugünü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 4– 15*.
- Özyürek, R. (2012). *Sosyal Bilişsel Yaklaşımlar, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Oliver, C & Candappa, M. (2003). Tackling bullying: listening of the wiews of children and young people, London: DfEs.
- ÖSYM (2007-2013) ÖSS Tercih Klavuzları
- Özguven, İ. E. (1986). *Eğitimde psikolojik hizmetlerin sunulmasında yararlanılacak uzman elemanların yetiştirilmesi ve sorunlar: eğitimde psikolojik hizmetler ve sorunlar*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Özguven, İ. E. (1990). Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin dünü ve bugünü, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1 (1), 4–15*.
- Özoğlu, S,Ç. (1982). *Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ege Ünivertsitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları No: 3. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Özoğlu, S,Ç. (1986). *Eğitim sistemimizde psikolojik hizmetlere genel bir bakış: eğitimde psikolojik hizmetler ve sorunlar*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Özyürek, R. (2007). *Psikolojik danışman eğitiminin ve okullardaki PDR hizmetlerinin niteliğini yükseltmeye yönelik öneriler*. Özyürek, R., Korkut, F., Korkut, D. O. (Ed.) *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik* (ss 123-139). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Piskin, M. (1995). *Orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara 1989.
- Pişkin, M. (2006). *Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını*. Hesapçıoğlu, M. ve Durmuş, A. (ed.) *Türkiye’de eğitim bilimleri: bir bi lonço denemesi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Poyraz, C. (2006). Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 2 (2006)*, 187-209.
- Şahin, M. (1996). *Türkiye 'de öğretmen yetiştirme uygulamalarında yabancı uzmanların yeri (1923-1960)*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tan, H. (1969). *Rehberliğin esasları* (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Tan, H. (1974). Ülkemizde Psikolojik Danışma ve Rehberlik çalışmalarında gelişmeler ve sorunlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*. 11, 33-48.
- Tan, H. (1986). *Psikolojik yardım ilişkileri: danışma ve psikoterapi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Tan, H. (1990). Okullarımızda psikolojik hizmetlerin neresindeyiz. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (1), 27-31.
- Tan, H. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Türk PDR-DER. (2004). *PDR Meslek odasına doğru. Türk PDR der meslek odası ve meslek birliği yasası hazırlama komisyonunca oluşturulan yasa taslağı*. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını.
- Türk PDR-DER. (2011). *Prof.Dr. Feriha Balkış Baymur'un anısına saygıyla...Feriha Balkış Baymur'un özgeçmişi*, Ankara, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını.
- Ültanır, E. (2005). Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik mesleği ve psikolojik danışman eğitimi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:1, sayı:1.
- Ülkü, S. (1976). *Lise 1. sınıflarda uygulanan bir grup rehberliği programının "yönelme" açısından etkililiğinin araştırılması*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Ülkü, S. (1976). Rehberlikte grup yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim fakültesi Dergisi*. Cilt 9, Sayı 1-4, ss. 263-299.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2007). *Türkiye 'de PDR alanının gelişiminde Türk pdr derneğinin yeri ve önemi*, Özyürek, R., Korkut, F., Korkut, D. O. (Ed.) *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Yeşilyaprak, B. (2009). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanının geleceği: yeni açılımlar ve öngörüler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 42 Sayı 1*
- Yıldırım, İ. (2007). *Bireyi tanıma teknikleri*. (Psikolojik Danışma ve Rehberlik- kitabında- Edit: Gürhan Can). Ankara: Pegem-A Yayıncılık, 8. Baskı.
- Yılmaz, M. (2002). *Özel eğitim kurumları ve sorunları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, H., & Üre, Ö. (2002). *Rehberlik*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yüksel-Şahin, F. (2012). Türk millî eğitim şûralarında (1939-2010) psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili alınmış olan kararların değerlendirilmesi. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 2012: 3 (1), 95-118*.
- YÖK, *Türkiye’nin Yüksek Öğretim Stratejisi*, (2007 Şubat), Ankara
- Woolmore, S. (2006). *Evry Child Matters: Change for Chidren. New Legislation and guidanse for safeguarding children in England, Text*.
- DPT, 1.2.3.4.5.6.7.8.9. Kalkınma Planları (1963-2013), Ankara.
- VI. Ulusal Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (2001). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınlar, No:8, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- VII. Ulusal Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (2003). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- VIII. Ulusal Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (2005). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- III. Ulusal Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencileri Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (2006). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- IV. Ulusal Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencileri Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (2007). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

EKLER

EK 1 Selva Çalışkan'ın Columbia Üniversitesi'ne Gönderilmesi Kararnamesi
(19669)

Sayı : 6/ 6964

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ

KARARNAME

İstanbul Teknik Okulu Öğretmenlerinden Selva Çalışkan'ın, Columbia Üniversitesi Öğretmen Kolejinde, Öğrenci Rehberliği ve İdaresi konusunda 10 ay süre ile öğretmenlik görevi almasına izin verilmesi Millî Eğitim Bakanlığının 12/8/1966 tarihli ve 203.1/05937 sayılı yazısı üzerine, 4489 sayılı Kanunun birinci maddesinin (a) bendine göre, Bakanlar Kurulunca 27/8 /1966 tarihinde kararlaştırılmıştır.

ist :

CUMHURBAŞKANI

Başbakan

S. Demirel

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

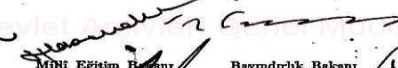
Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

Adalet Bakanı

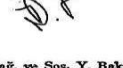
Millî Savunma Bakanı

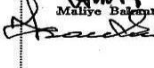
İçişleri Bakanı

Dışişleri Bakanı

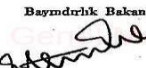
Maliye Bakanı

Millî Eğitim Bakanı

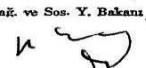
Bazırcılık Bakanı

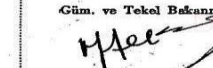
Ticaret Bakanı

Sağ. ve Sos. Y. Bakanı

Güm. ve Tekel Bakanı

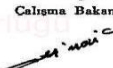
Tarım Bakanı

Ulaştırma Bakanı

Çalışma Bakanı

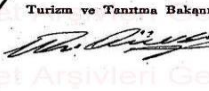
Sıhhiye Bakanı

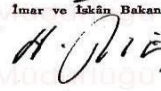
Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

Turizm ve Tanıtma Bakanı

İmar ve İskân Bakanı

Kıy İlele Bakanı

Dosya No :
88-120
1352

EK 2 Otto Mathiasen'in Test ve Rehberlik Bürosuna Atanma Kararnamesi 1953.

(Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 133-79-149)

T. C.
BASVEKALET
İAMFİYAT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı:
1578

KARARNAME

Amerikan tabalı Dr. Otto Mathiasen'in, Millî Eğitim Vekâleti Talim ve Terbiye Dairesine bağlı Test ve Rehberlik Bürosunda çalıştırılması; Dışişleri ve Maliye Vekâletlerinin uygun görüşlerine dayanan Millî Eğitim Vekâletinin 2/10/1953 tarihli ve 203/11909 sayılı yazısı üzerine, 788 sayılı kanunun 5 inci maddesine göre, İcra Vekilleri Heyetince 9 / 10 / 1953 tarihinde kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR
C. Bay

Bazvekil Devlet Vekili Devlet Vekili Adalet Vekili Millî Savunma Vekili
İçişleri Vekili Dışişleri Vekili Maliye Vekili Millî Eğitim Vekili
Bayındırlık Vekili Emlak ve İcra Vekili Sa. ve So. Y. Vekili C. ve Tektir Vekili
Tarım Vekili Ulaştırma Vekili Çalışma Vekili İktisat Vekili

103 18 01 14

EK 3. Ankara Üniversitesi Psikoloji laboratuvarı İçin İngiltere'den Satın Alınması İstenen Aletler Hakkında Alınan 393 Sayılı Tezkere (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 142-14-51)

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

T. C.
BAŞVEKÂLET
Yazı İşleri Dairesi
Müdürlüğü
Sayı :

Dosya işaretleri

138

54

Gele	Tariki	4/5937	Maarif Vekilligine
Erken	Numarası		
Mücevrit			
Tevzi tarihi	26/6/940		
Mücevrit			13/6/940 gün ,Yüksek Tedrisat U.Md. 4110-I/1710
Tevzi tarihi	27		sayılı tezkere cevabıdır.
Malzeme edalet			Ankara Dil: tarih, coğrafya Fakültesi psikoloji
Sadıra	Umumi	6-979	Laboratuvarında kullanılmak üzere İngiltereden
No.	Kıssat	2929	satın alınması istenilen aletler hakkında Ma-
Merhatatı			liye Vekilliginden alınan 26/6/940 gün 54247-I/9
Servis tarihi		28-1-40	393 sayılı tezkere:
Mücevritin imzası			Bu aletlerin mübayaası için serbest döviz veril-
			mesine imkân olmadığından mezkûr memleketle
			aramızda mevcut ticaret ve tedâliye anlaşması-
			na istinaden hususi takas yolile tedârikinin
			icabettiği bildirilmiştir. Bu yolda muamele
			edilmesi rica ederim.
			B.Y.M
			<i>İngiltere aletleri İngiltere...</i>
			<i>...memleketi, ...</i>
			<i>...ticaret ve tedâliye...</i>
			<i>...istisnadan...</i>
			<i>...tedârikinin...</i>
			<i>...icabettiği...</i>
			<i>...rica ederim.</i>

030 10 142 14 5

1

EK 4. İngiltere'den Getirilmek İstenen Psikoloji Aletleri Bedeli Hakkında Yazısı
(Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 142-14-52)

M. T. Ç. 1930
MALİYE VEKÂLETİ
NAKİT İŞLERİ U. MÜDÜRLÜĞÜ
ŞUBE

Ankara,

26. VI. 1940

Sayı

Başvekâlet Yüksek Makamına

54247/1

9393

Öz: Maarif Vekâleti tarafından İngiltere'den mübayaa edilmek istenen psikoloji aletleri bedeli hakkında .

Ek:

Maarif Vekâletinin yüksek makamınızdan Hazineye havale buyrulan ve ilişik olarak takdim kılınan 13/6/1940 tarih ve 4110/1/4/1710 sayılı tezkerelerinde :

Ankara Dil, tarih, coğrafya Fakültesi Psikoloji laboratuvarında bulunması icap eden aletlerin İngiltereden mübayaa için 500 liralık serbest döviz müsaadesi talep edilmektedir .

Mezkûr aletler İngiltereden mübayaa olunacağına göre bedellerinin de, mezkûr menlekle aramızda mevcut ticaret ve tediye anlaşmalarına istinaden hususi takas yolile ödenmesi icap ettiğinden serbest döviz verilmesine ve karar ittihazına lüzum bulunmamaktadır .

Arzeylerin .

MALİYE VEKİLİ

030 10 162 14 5

BAŞBAKANLIK EVRAKI
Tarih: 26.6.1940
Numara: 5987
İş: 2

2

200

EK 5. İngiltere'den Getirilecek Olan Psikolojik Aletler Hakkında Bilgi

(Devlet Arşivi Genel Müdürlüğü 142-14-53)

13 Haziran 1940

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Yüksek Tefrisat Umum Müdürlüğü

Sayı: 4230/1

5/1710

Ankara, 1 / 194

Özet İngiltere'den mübaya
edilecek psikoloji alet-
leri hak.

Başvekalet Yüksek Makamına

Ankara Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi tedrisatında kullanılan mak üzere Psikoloji laboratuvarında bulunması icap eden ve 500 liray tedarik edilebileceği anlaşılan ilişik listede adları yazılı aletlerin, Türkiye'de mevcudu olmadığından, doğrudan doğruya İngiltere'de mübayaasına zaruret hasıl olduğu cihetle, bu hususa yüksek orunlarınca muvafakat buyrulduğu takdirde, 500 liralık bir döviz kararı ittihazına müsaadelerini diler; derin saygılarımı sunarım.

Ta.

Malîye vekilliyine

14. 6. 1940

Maarif Vekili

NAKID. İŞLE. MÜ.
015321 | 15.VI.40

Lütfü 17/6

Ş. N. 33/V/1940
Ek: 2 liste

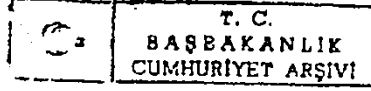
030	10			142	14	5
-----	----	--	--	-----	----	---

13-6-1940 5453 2

3

EK 6. İngiltere'den Getirilecek Psikolojik Aletler Hakkında Bilgi

(Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 142-14-53)

138

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Yüksek Tıbbi Uzman Müdürlüğü
Sayı: _____

Ankara, 7 /194

Özet:

Psikoloji Aletleri

liste I.

		Section	No.	P.
1	Metrönome	B	5	36
2	Stop Watches	B	52	41
1	Stop Watch	B	50	41
2	Reversing keys	H	6	121
3	Morse keys	H	11	121
1	Palmer induction coil (with variable interrupter)	H	51	127
2	Electric colour mixers (with one counter)	W	265	147
1	Jastrow Shutter	W	280	149
1	Hand Operated Shutter	W	282	149
1	Large Operated Shutter	W	285	150
1	Steadiness Tester	W	320	152
1	Sound Localization Apparatus	W	345	153

Note : The electric current used in Ankara is AC 2220 volts 50 cycles.

Bu listedeki aletler Londra'da C.F. Palmer Alet kumpanyasında ısmarlanabilir. Alet numaraları ve harfları bu kumpanyanın 1934 tarihli katalogundan alınmıştır. Kumpanyanın adresi :

C.F. Palmer (London) LTD.

Lyographic Works, 63 a, Effra Road,
Brixton, London S.W.2.
England.

030	10			142	14	5
-----	----	--	--	-----	----	---

4

EK 7 İngiltereden Getirilecek Olan Aletlerin Fiyat Listesi (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 142-14-54)

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Yüksek Tadrıst Umum Müdürlüğü
Sayı:

Ankara, 1 /194

Özet:

Psikolojî aletleri
liste II

Merrill-Palmer Performance Tests for Children of Pre-School Age.

Coloured Cubes, Stutsman

Nested Cubes, do.

Peg Board "A" Wallins

do. "B" do.

Language Test Stutsman

Buttoning Test, Decroly and Stutsman

Pyramid Test, Stutsman

Form Board, Seguin and Goddard

Picture Form Board No. 1. Stutsman

do. do. " 2, do

do. do. " 3, do

Association Test, Woodworth and Wells

Little Pink Test, Stutsman

Picture Form Board, Mare and Foal

Kannikin Test

Matching Game, Decroly

Test Book-"Performance Tests for Children of Pre-School Age" Stutsman

Bu listedeki psikolojî vesaiti İngiltere'de şu kumpanyadan istenilebilir:

Adrew H. Beird,

Scientific Instrument Maker,
33/39 Lothian Street,
Edinburgh.
Scotland, England.

030 10 1162 14 5

EK 8. Amerikalı Prof. Dr. Kanneth S. Wood'un Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezine Atanması (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 168-4-20)

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

T. C.
BASBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
Tetkik Dairesi
Karar Sayısı
6
1321

KARARNAME

T. C.
BASBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Amerikan tebaasından Profesör Dr. Kenneth S. Wood'un ,Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezinde 1/1/1963 tarihinden Haziran 1963 sonuna kadar çalıştırılması ; İçişleri Bakanlığının uygun mütalâasına dayanan Millî Eğitim Bakanlığının 26/12/1962 tarihli ve 271.14/4-49250 yazılı yazısı üzerine, 788 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 23/ 1/1963 tarihinde kararlaştırılmıştır .

CULHURBAŞKANI

Ezgin

30 18 01 168 4 20

Başbakan	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı
<i>İsmet İnönü</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Adalet Bakanı	Afili Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı	Millî Eğitim Bakanı	Başbakanlık Bakanı	Hazine ve Maliye Bakanı
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Sa. ve So. Y. Bakanı	Güm. ve Tekel Bakanı	Sanayi Bakanı	Ulaştırma Bakanı	
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Çalışma Bakanı	Sanayi Bakanı	Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı	İmar ve İskân Bakanı	
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	

Dosya No : 27-307
18

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

EK 9. Amerika'lı Prof. Dr. Mildred F. Berry'nin RAM ve Gazi Eğitim Enstitüsüne Atama Yazısı (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. 166-47-13)

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
Tetkik Dairesi
Karar Sayısı
6

KARARNAME

860

Eki:

Amerikan tebaasından Profesör Mildred F. Berry'nin, Lisan Arızaları Üzerinde Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile Gazi Eğitim Enstitüsünde çalıştırılması; İçişleri Bakanlığının uygun mütalâasına dayanan Millî Eğitim Bakanlığının 26/7/1962 tarihli ve 271.14/2-25230 sayılı yazısı üzerine, 788 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 29 / 8 / 1962 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

sayı No:
17-27
103

Başbakan <i>İsmet İnönü</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>[Signature]</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>[Signature]</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>[Signature]</i>	Devlet Bakanı <i>[Signature]</i>
Devlet Bakanı <i>[Signature]</i>	Devlet Bakanı <i>[Signature]</i>	Adalet Bakanı <i>[Signature]</i>	Millî Savunma Bakanı <i>[Signature]</i>	İçişleri Bakanı <i>[Signature]</i>
Dışişleri Bakanı <i>[Signature]</i>	Maliye Bakanı <i>[Signature]</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>[Signature]</i>	Bayındırlık Bakanı <i>[Signature]</i>	Ticaret Bakanı <i>[Signature]</i>
Sa. ve So. Y. Bakanı <i>[Signature]</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>[Signature]</i>	Yerleşme Bakanı <i>[Signature]</i>	Ulaştırma Bakanı <i>[Signature]</i>	
Çalışma Bakanı <i>[Signature]</i>	Sanayi Bakanı <i>[Signature]</i>	Der. Ya. ve Turizm Bakanı <i>[Signature]</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>[Signature]</i>	

EK 10 1959 yılında Ankara'da Yapılan Semine Ait Program

2 Şubat 1959 Pazartesi	Araştırma ve Rehberlik Kliniklerinin gayesi, teşkilatı ve işleyiş tarzı	Dr. K. G. Nilson Dr. Feriha Baymur Dr. Mithat Enç Remzi Öncül Orhan Çaplı
3 Şubat 1959 Salı	Kliniklere Müracaat şekil ve usulleri, kliniklerin bu müracaat karşısında yapacağı iler	Dr. K. G. Nilson Dr. Mualla Süler Dr. Feriha Baymur Dr. Mithat Enç
4-7 Şubat 1959 Sabahları	Vaka inceleme teknikleri: (Hangi sahalarda ve ne çeşit bilgiler toplanacağı) A-Testler yoluyla bilgi toplama, B-Bilgi yoluyla bilgi toplama, C-Müşahede yoluyla bilgi toplama	Dr. K. G. Nilson Dr. Feriha Baymur Dr. Mithat Enç Remzi Öncül Abdurrahman Sanay Orhan Çaplı
9 Şubat 1959 Pazartesi	Çocuklar hakkında toplanan bilgilerin değerlendirilmesi ve izahı, klinik elemanlarının grup halinde çalışma teknikleri. Öğleden sonra da Gazi Bier-Testi hakkında bilgi	Dr. K. G. Nilson Dr. Feriha Baymur Dr. Mithat Enç Dr. G. Angell
10-11 Şubat 1959 Salı, arşamba	Rehberlik (Counseling) esasları ve yolları Okullarda başarısızlığa uğrayan çocukların durumlarının incelenmesi ve başarısızlık sebeplerinin tesbiti.	Dr. K. G. Nilson Dr. Feriha Baymur Siral Ülkü
12 Şubat 1959 Perşembe	Öğleden sonraları. Kliniklerde kullanılacak muhtelif testlerin uygulanması.	Dr. G. Angell Dr. Mithat Enç Orhan Çaplı

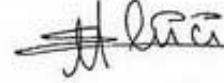
Talim Terbiye Heyeti

EK 11 Yozgat Milletvekili Mehmet Ekinci'nin MEB'e Verdiği Soru Önergisi

MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ
T.B.M.M. GRUP BAŞKANLIğI
Tarih: 16.02.2011
Sayı: 2011/7855

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Aşağıdaki sorularımın Millî Eğitim Bakanı Sayın Nimet ÇUBUKÇU tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.14.02.2011

Mehmet EKİCİ
Yozgat Milletvekili

Millî Eğitim Bakanlığının 2005/95 nolu genelgesinin 4. maddesi " İl içi rehber öğretmen atamalarında Bakanlığımız norm kadro uygulamaları doğrultusunda öncelikle rehberlik ve araştırma merkezlerinin çalışma bölgesi nüfusuna göre personel ihtiyacı karşılanacak, hizmetlerin bütün öğrencilere etkili olarak ulaştırılması için rehber öğretmenlerin ilçelere/eğitim bölgelerine ve öğretim kademelerine göre her okula dengeli dağılımı sağlanacaktır." Şeklinde olup Rehber Öğretmen ataması işlemini Bakanlığınız yapmakta, okullara dağılımını ise İl Millî Eğitim Müdürlükleri atama dönemlerinde planlamaktadır.

Buna göre;

- 1-Ülkemizde Rehber Öğretmen olması gereken kaç okul bulunmaktadır?
- 2-Ülkemizde kaç okulda Rehber Öğretmen bulunmamaktadır?
- 3- Ülkemizde kaç okulda ayrı ayrı olmak üzere 1, 2, 3 ve 4 Rehber Öğretmen bulunmaktadır?
- 4- Sizce, okullardaki rehber öğretmen dağılımı neden dengesizdir?
- 5- Rehber Öğretmen ataması işlemini Bakanlığınız yapmakta, okullara dağılımını ise İl Millî Eğitim Müdürlükleri atama dönemlerinde planlamaktadır. Dengeli planlama yapmayan İl Millî Eğitim Müdürlükleri hakkında uyarıda bulunacak mısınız?
- 6-Partinizin hükümetleri döneminde Bakanlığınız tarafından kaç adet Rehber Öğretmen ataması gerçekleştirilmiştir?
- 7- İllere göre Rehber Öğretmen-Öğrenci sayısal verileri ne kadardır, illerdeki Rehber Öğretmen başına kaç öğrenci düşmektedir?
- 8- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için acilen tüm ilerimizde ortalama rehber öğretmen-öğrenci sayısal verilerini eşitlemek için rehber öğretmen ataması yapacak mısınız?
- 9- Ülkemizde Rehber Öğretmen olarak atanabilecek kaç kişi mevcuttur?

EK 12. MEB'in Mehmet Ekinci'nin Soru Önergesine Verdiği Cevap

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
 Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SGB.0.73.02.00/1991

07/04/2011

Konu : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 01.03.2011 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-29357 sayılı yazı.

Yozgat Milletvekili Sayın Mehmet EKİCİ'nin, "Rehber öğretmen ihtiyacına ilişkin" İlgi yazı eki 7/18442 esas numaralı yazılı soru önergesi incelenmiştir.

1-2. Ülkemizde; rehber öğretmeni olması gereken (normu bulunan) okul sayısı 21.926 ve rehber öğretmeni bulunmayan (norm olduğu hâlde) okul sayısı ise 10.053'dür.

3. Ülkemizde rehber öğretmeni; 1 olan okul sayısı 8.998, 2 olan okul sayısı 1.963, 3 olan okul sayısı 538 ve 4 olan okul sayısı da 236'dır.

4. Rehber öğretmen ihtiyacı olan eğitim kurumları, ilgili millî eğitim müdürlüklerince illerine ayrılan kontenjan ölçüsünde belirlenmekte, sisteme yansıtılmakta, atanacak/görevlendirilecek ya da yer değiştirecek öğretmenlerin tercihlerine sunulmaktadır. Atama ve yer değiştirmeler, tercihler dikkate alınarak yapıldığından öğretmen dağılımı da buna göre yapılmaktadır.

5. İl millî eğitim müdürlükleri, atama ve yer değiştirme dönemlerinde illerindeki mevcut öğretmen durumunu titizlikle değerlendirmekte ve çalışmalarını buna göre ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütmektedirler.

6. Bakanlığımızca 2003-2011 yılları arasında toplam 8.799 kadrolu rehber öğretmen ataması yapılmıştır. Ayrıca, 09.03.2011 tarihi itibarıyla 272 sözleşmeli rehber öğretmen görev yapmaktadır.

7. Eğitim kurumlarında alanlar bazında bulunması gereken öğretmen sayısı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik'te yer alan esaslar çerçevesinde belirlenmektedir.

Söz konusu Yönetmeliğin 13'üncü maddesinde "Rehberlik ve araştırma merkezleri için; merkezin görev alanına giren il veya ilçenin nüfusu 200.000'e kadar olan yerlerde 5, sonra gelen her 100.000 nüfus için 1 rehber öğretmen norm kadrosu verilir. Bu şekilde yapılacak hesaplama sonunda artan nüfusun en az 50.000 olması hâlinde bir rehber öğretmen norm kadrosu daha verilir.

Okul rehberlik servisleri için;

a) Özel eğitim okul ve kurumlarından öğrenci sayısı 25 ve daha fazla olanların her birine 1,

b) İlköğretim kurumlarında öğrenci sayısı 250 ve daha fazla olanların her birine 1,

c) Ortaöğretim kurumlarında öğrenci sayısı 150 ve daha fazla olanların her birine 1,

d) Yatılı ve pansiyonlu okulların öğrenci sayılarına bakılmaksızın her birine 1,

e) İlçe merkezindeki ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenci sayısının az olması

EK 13. MEB'in Mehmet Ekinci'nin Soru Önergesine Verdiği Cevap

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
 Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SGB.0.73.02.00/

/ /2011

Konu : Soru Önergesi

nedeniyle rehber öğretmen norm kadrosu verilememesi hâlinde öğrenci sayısı en fazla olan eğitim kurumuna 1,

f) Pansiyonlu mesleki eğitim merkezlerine 1,

g) Bağımsız anaokullarına 1,

rehber öğretmen norm kadrosu verilir. Buna, özel eğitim kurumlarında öğrenci sayısının 100 ve 100'ün katlarına, diğerlerine ise 500 ve 500'ün katlarına ulaşması hâlinde her defasında 1 rehber öğretmen norm kadrosu eklenir. Bir yerleşim merkezinde her okulda en az 1 rehber öğretmen norm kadrosu doldurulmadan ikinci ve müteakip norm kadrolar atamalarda kullanılmaz" denilmektedir.

09.03.2011 tarihli Bakanlığımız MEBBİS Norm İşlemleri Modülü verilerine göre; iller bazında rehber öğretmen ve öğrenci dağılımını gösterir çizelgeler ekte sunulmuştur.

8. 2011 yılında atama yapılacak kadroların öğretmen ihtiyaç yüzde oranları dikkate alınarak illere dağıtımı ve il millî eğitim müdürlüklerince, illeri için Bakanlıkça belirlenen kontenjan ölçüsünde rehber öğretmen talebi gösterilmesi durumunda öğretmen ataması/görevlendirilmesi yapılabilecektir.

9. 2009-2010 KPSS'ye katılmış ve rehber öğretmenlik alanına atanmak/görevlendirilmek için başvuru yapabilecek 844 potansiyel aday bulunmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
 Millî Eğitim Bakanı

EK/EKLER:

Çizelge (3 sayfa)

DAĞITIM :**Gereği :**

TBMM Başkanlığına

Bilgi :

Başbakanlığa

EK 14. MEB'in Mehmet Ekinci'nin Soru Önergesine Verdiği Cevap

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü
Bilişim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

REHBER ÖĞRETMENLERİN İLLER BAZINDA SAYISAL DAĞILIMI
(09/03/2011).

İl Kodu	İl Adı	Mevcut
1	Adana	426
2	Adıyaman	187
3	Afyonkarahisar	104
4	Ağrı	70
5	Amasya	100
6	Ankara	1533
7	Antalya	449
8	Artvin	47
9	Aydın	247
10	Balıkesir	232
11	Bilecik	37
12	Bingöl	72
13	Bitlis	72
14	Bolu	71
15	Burdur	55
16	Bursa	444
17	Çanakkale	104
18	Çankırı	41
19	Çorum	164
20	Denizli	214
21	Diyarbakır	461
22	Edirne	78
23	Elazığ	148
24	Erzincan	54
25	Erzurum	256
26	Eskişehir	168
27	Gaziantep	289
28	Giresun	118
29	Gümüşhane	39
30	Hakkari	49
31	Hatay	337
32	Isparta	98
33	Mersin	418
34	İstanbul	2324
35	İzmir	1054
36	Kars	78
37	Kastamonu	90
38	Kayseri	271
39	Kırklareli	44
40	Kırşehir	81
41	Kocaeli	313
42	Konya	346
43	Kütahya	108
44	Malatya	239
45	Manisa	265
46	Kahramanmaraş	224
47	Mardin	201
48	Muğla	200
49	Muş	71
50	Nevşehir	72
51	Niğde	80
52	Ordu	183
53	Rize	105
54	Sakarya	130
55	Samsun	385
56	Siirt	131
57	Sinop	47
58	Sivas	127
59	Tekirdağ	116
60	Tokat	165
61	Trabzon	231
62	Tunceli	38
63	Şanlıurfa	228
64	Uşak	71
65	Van	187
66	Yozgat	105
67	Zonguldak	112
68	Aksaray	64
69	Bayburt	10
70	Karaman	55
71	Kırkkale	57
72	Batman	93
73	Şırnak	40
74	Bartın	43
75	Ardahan	28
76	Iğdır	66
77	Yalova	74
78	Karabük	57
79	Kilis	33
80	Osmaniye	135
81	Düzce	55
999	Bakanlık	12
TÜRKİYE GENELİ TOPLAM:		16.426

EK 15. MEB'in Mehmet Ekinci'nin Soru Önergesine Verdiği Cevap

**2010-2011 ÖĞRETİM YILI RESMİ OKULLARDAKİ
ÖĞRENCİ SAYILARI (Okulöncesi-İlköğretim-Ortaöğretim)**

İL ADI	Öğrenci Sayısı
Genel Toplam	15.164.318
ADANA	460.407
ADYAMAN	155.037
AFYONKARAHİSAR	139.038
AĞRI	167.000
AKSARAY	82.320
AMASYA	65.945
ANKARA	854.049
ANTALYA	371.421
ARDAHAN	24.248
ARTVİN	31.202
AYDIN	174.343
BALIKESİR	188.627
BARTIN	32.325
BATMAN	161.777
BAYBURT	16.382
BİLECİK	36.482
BİNGÖL	63.214
BİTLİS	95.627
BOLU	48.130
BURDUR	44.285
BURSA	477.530
ÇANAKKALE	73.541
ÇANKIRI	30.797
ÇORUM	104.279
DENİZLİ	177.632
DİYARBAKIR	444.932
DÜZCE	67.579
EDİRNE	60.577
ELAZIĞ	124.925
ERZİNCAN	43.640
ERZURUM	184.891
ESKİŞEHİR	127.234
GAZİANTEP	430.250
GİRESUN	82.002
GÜMÜŞHANE	26.379
HAKKARİ	75.353
HATAY	358.258
İĞDIR	52.600
İSPARTA	75.381
İSTANBUL	2.389.396
İZMİR	657.381
KAHRAMANMARAŞ	246.813
KARABÜK	39.016

EK 16. Üniversitelerdeki PDR Bölümlerinin Açıldığı Yıllara Göre Dağılımı

	ÜNİVERSİTELER	PDR bölümünün açıldığı yıl
	TOPLAM	
1	Ankara Üniversitesi	1965
2	Atatürk Üniversitesi	1982
3	Gazi Üniversitesi	1982
4	Hacettepe Üniversitesi	1982
5	Boğaziçi Üniversitesi	1982
6	İstanbul Üniversitesi	1982
7	Dokuz Eylül Üniversitesi	1982
8	Çukurova Üniversitesi	1983
9	Çanakkale Üniversitesi	1983
10	Marmara Üniversitesi	1983
11	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1987
12	İnönü Üniversitesi	1987
13	Uludağ Üniversitesi	1992
14	Selçuk Üniversitesi	1992
15	Ege Üniversitesi	1999
16	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2000
17	Doğu Akdeniz Üniversitesi	2000
18	Mersin Üniversitesi	2002
19	Pamukkale Üniversitesi	2002
20	Sakarya Üniversitesi	2004
21	Yedi Tepe Üniversitesi	2004
22	Maltepe Üniversitesi	2004
23	Gazi Osman Paşa Üniversitesi	2004
25	Ahi Evran Üniversitesi	2007
26	Giresun Üniversitesi	2007
27	Kocaeli Üniversitesi	2007
28	Yakın Doğu Üniversitesi	2007
29	Adıyaman Üniversitesi	2008
30	Amasya Üniversitesi	2008
31	Anadolu Üniversitesi	2008
32	Başkent Üniversitesi	2008
33	İstanbul Aydın Üniversitesi	2008
34	Kafkas Üniversitesi	2008
35	Girne Amerikan Üniversitesi	2008

	ÜNİVERSİTELER	PDR bölümünün açıldığı yıl
36	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	2008
37	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	2009
38	Aksaray Üniversitesi	2009
39	Erciyes Üniversitesi	2009
40	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2009
41	Gaziantep Üniversitesi	2009
42	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2009
43	Zirve Üniversitesi	2009
44	Cumhuriyet Üniversitesi	2010
45	Fatih Üniversitesi	2010
46	Mevlana Üniversitesi	2010
47	On dokuz Mayıs Üniversitesi	2010
48	Adnan Menderes Üniversitesi	2011
49	Erzincan Üniversitesi	2011
50	İstn. Sabahattin Zaim Üniversitesi	2011
51	Kırıkkale Üniversitesi	2011
52	Muğla Sıtkı Koç Üniversitesi	2011
53	ODTÜ Kıbrıs Kampusu	2011
54	Ufuk Üniversitesi	2011
55	Yıldız Teknik Üniversitesi	2011
56	Lefke Avrupa Üniversitesi	2011
57	Bahçeşehir Üniversitesi	2012
58	Canik Başarı Üniversitesi	2012
59	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2012
60	Necmettin Erbakan Üniversitesi	2012
61	Niğde Üniversitesi	2012
62	Okan Üniversitesi	2012
63	Uşak Üniversitesi	2012

EK 17. PDR Programları Öğretim Elemanı Dağılımı*

Öğretim Elemanı Sayıları		62	156	195	67	64	65	32	21	27	552
S. No	Üniversiteler	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi	Yardımcı Doçent	Doçent	Profesör	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	II. Öğretim	Toplam
1	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	1		3	2		var	var			6
2	ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ		2	4			var			var	6
3	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ		1	4			var			var	5
4	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	1	2	3			var				6
5	AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ	2	2	2	1		var			var	7
6	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	1		2	1	1	var	var			5
7	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ		1	3			var			var	4
8	AMASYA ÜNİVERSİTESİ	3	4	5	2		var				14
9	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	1		3	1	4	var	var	var		9
10	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	1	15	2	4	3	var	var	var		25
11	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ		6	4	2		var	var	var	var	12
12	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	2		4	1	2	var				9
13	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ		1	3	1	1	var				6
14	BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	3	4	3	3	3	var	var	var		16
15	CANIK BAŞARI ÜNİVERSİTESİ			3			var				3
16	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ		1	2			var			var	3
17	ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ	1	2	2	1		var			var	6
18	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	2	4	3	2	3	var	var	var	var	14
19	DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ		1	2		2	var	var		var	5
20	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	2		3	1	2	var	var	var		8
21	EGE ÜNİVERSİTESİ	2	4	5	1	2	var	var	var		14
22	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ			4			var			var	4
23	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ			4			var			var	4
24	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ		2	1	2	1	var	var	var	var	6
25	FATİH ÜNİVERSİTESİ		2	6		2	var	var	var	var	10
26	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	2	7	2	2	4	var	var	var		17
27	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ		3	3		1	var	var			7
28	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	2	5	3	1	1	var	var		var	12
29	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	2		5	1		var			var	8
30	GİRNE AMERİKAN ÜNİVERSİTESİ	1	1				var				2
31	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ		8	2	1	4	var	var	var		15
32	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ		2				var				2
33	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	1	1	4	1	2	var	var	var	var	9
34	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ			5		2	var				7
35	İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ						var				0
36	İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ						var				0
37	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	7	7	7	2	2	var	var	var		25
38	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ		1	3			var			var	4
39	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2	5	2	3		var	var	var	var	12
40	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ		1	3			var			var	4
41	KIRGIZİSTAN MANAS ÜNİVERSİTESİ						var				0
42	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	4		3			var				7
43	KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ		1	5	4		var	var		var	10
44	LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ	6		2	4		var				12
45	MALTEPE ÜNİVERSİTESİ						var	var		var	0
46	MARMARA ÜNİVERSİTESİ	4	9	9	1	1	var	var	var		24
47	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ		2	3		1	var				6

Öğretim Elemanı Sayıları		62	156	195	67	64	65	32	21	27	552
S. No	Üniversiteler	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi	Yardımcı Doçent	Doçent	Profösör	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	II. Öğretim	Toplam
48	MERSİN ÜNİVERSİTESİ		2	2	1		var	var	var		5
49	MEVLANA ÜNİVERSİTESİ		3	6	1	3	var	var			13
50	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ		1	3	2	1	var	var		var	7
51	NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	1	2	3			var				6
52	ODTÜ		8	1	1	3		var	var		13
53	ODTÜ KKTC KAMPUSU			2	1	2	var				5
54	OKAN ÜNİVERSİTESİ		4				var				4
55	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	1	3	5	2	2	var	var	var	var	13
56	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	1	1	4	5		var	var		var	11
57	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	2	3	5	3	1	var	var	var	var	14
58	TED ÜNİVERSİTESİ		1	2		1	var				4
59	UFUK ÜNİVERSİTESİ		1	4		1	var				6
60	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ		1	4	2	2	var	var	var	var	9
61	ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ	2	1			1	var	var	var		4
62	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	1	8	9	1		var			var	19
63	YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ		3				var	var	var		3
64	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ (İngilizce)	1	3	2	2	1	var				9
65	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ		4	2	1	2	var				9
66	ZİRVE ÜNİVERSİTESİ	1	1	5		1	var				8
	n:54	31	49	57	37	34	65	32	21	27	8,65
		1,00	2,52	3,15	1,08	1,03					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Sultanberk HALMATOV

Ünvanı: Psikolojik Danışman

Doğum Yeri- Yılı: KIRGIZİSTAN- 1974

Adres: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi. AĞRI

e- mail: halmatovs@gmail. com

Öğrenim Durumu

2005-2007 Yüksek Lisans, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberliklik Bilim Dalı

1995-2001 Lisans, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü ANKARA

1990-1993 Teknoloji Koleji, Tekstil Bölümü, KIRGIZİSTAN

1980-1990 Ortaöğretim, No:2.L.N. Tolstoy adındaki Ortaöğretim Okulu, KIRGIZİSTAN

Yabancı Dil: Rusça, İngilizce

Katıldığı Sertifikalı Kurslar:

Wisc-R Zeka testi (Türk Psikologlar Derneği)

MMPI Kişilik Envanteri (Türk Psikologlar Derneği)

Nöropsikolojik Değerlendirme (Türk Psikologlar Derneği)

Stanford Binet Zeka Testi (Türk Psikologlar Derneği)

Çocuk Resimleri Analizi (Rusya Art Terapi Derneği, Moskova)

Art Terapi Teknikleri İle Bireyi Değerlendirme (Rusya Art Terapi Derneği, Moskova)

Ankara Gelisim Tarama Envanteri (Türk Psikologlar Derneği)

Peabody Resim Kelime Tanıma Testi (Türk Psikologlar Derneği)

Bender Gestalt Görsel Motor Algı Testi (Türk Psikologlar Derneği)

Porteus Labiretn Testi (Türk Psikologlar Derneği)

Kent EGY Zeka Testi (Türk Psikologlar Derneği)

Test Sonuçlarının bulguları doğrultusunda Aile Çocuk Danışmanlığı

Üstün Çocukların eğitiminde önleyici ve müdahale edici konularda yönetim danışmanlığı

İş Durumu

2011- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, AĞRI

2010-2011 Ağrı Devlet Hastanesi, AĞRI

2007- 2010 İlkesim Özeleğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, BALIKESİR

2002-2007 Sevgi Bağı Özeleğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, KONYA